

20434

891.99

0-55

1938

20434

6 NOV 2011

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ
ՍԻՒՆԵՑԻ

ՔՆԱՐԱԽԱՂ
ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԷՆ

Փ Ա Ր Ի Զ

ՄՏԵՓԱՆՈՍ ՄԻԻՆԵՑԻ

ՄՏԵՓԱՆՆՈՍ ՍԻՒՆԵՑԻ

ԿԵՑ ՊԱՏԿԵՐ

1938

20434

68144

3364-2002

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՄ ԱՅՍ ԳԻՐՔԸ

ԲԱՐ ԵԿԱՄԻՍ՝

ԼԵԻՈՆ ՇԻՐԵԱՆԻՆ

Հեղինակը

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Գաւիթ մը, մայր եկեղեցիէ մը:

Խոշոր, մութ կարմիր կոանիք ջաղցի փայտէր կը յօ-
րինեն անոր ինքնատիպ սալարկ: Արեւմուտք մայրող երե-
սին՝ փոքրաքիւ լուսանցքներ, դուրսէն նեղ, դէպի
ներսը լայնցող անկումով: Մէքրէն աւելի քանձր պա-
տերը, անշաղախ ու սրբատաշ վէմերով: Երկաթէ փա-
ռահիւս ցանցեր կը փակեն զանոնք դուրսէն:

Գաւիթին արեւելեան երեսը կը զատէ եկեղեցիին
մարմինը, կեդրոնին ունենալով երկաթ փոքր դռնակ մը
որուն հասակը բազկի հաստութեամբ երկաթ գիծեր կը
խորշումեն, պատկեր մը ըլլալ չկրնալով: Բայց որոնց-
մէ ոմանք քերի խաչեր, ուրիշներ՝ սուր, գեղարդ եւ
ուրիշ առարկաներու քանձր ուրուաստուեր մը կը քե-
լադրեն: Կոշտ ու վայրագ այս փեղկերը, հանգչած իրա-
րու վրայ, տեսակ մը սառն, վանիչ, բանտային բրտու-
թեամբ: Եկեղեցին իր դրան մէջ իսկ կը յայտարարէ
սկզբնական իր խստութիւնը ներքին զարդարանքի:

Գաւիթին աջին արիշ, բազմաքիւ սիւներու վրայ,
որուն ներքեւ աղբիւրը, յորդ հոսումով: Սափուն՝ ծե-
րեր: Վոյրեր, հիւանդներ, անդամալուծներ:

Գաւիթի ձախին նոյն կոանիքէ աստիճաններով սան-
դուխ: Որոնց վրայ՝ տղաք, սեպուհներ, ագաւանի
զգեստով զինուորականներ: Սանդուխին վերին կէտը կը
կորսուի բացատէ մը վեր:

Դանդաղ՝ զանգակը որմէ բիրտ, մօտ զարկ մը կը
դողացնէ գաւթին կամարները:

Արիշին տակ խօսակցութիւն ծերերէ: Մէկ մասը
ասպետներ, իրենց գրահներէն դէռ չմերկացած: Ուրիշ-
ներ, գառան մորթիէ գլխանոցներով: Լուսցուողներ:
Զանգակին իւրաքանչիւր զանգիւնը ժողովուրդին մէջ
ձնունդ կու տայ խաչակնքումի լուռ շարժման:

Վարագոյրին հետ որ կը բարձրանայ դանդաղ, սան-

դուխին կէսէն կը բուսնի հասակը Սիւնեաց Մետրապո-
լիտ Ստեփաննոսին որ, հատ հատ, հանդիսաւոր քայլե-
րով, կը հետեւի ընդառաջող վարդապետներու փոքր
թափօրի մը:

Վարագոյրին ամբողջական բացումէն վերջ, սան՝
դուխի նոյն կէտին, իշխանուհի Ալամ, նոյն զարդարան-
քով:

Ժողովուրդը, պատկառուն, կիսաբոլոր մը կը շինէ
եպիսկոպոսական թափօրին շուրջը: Իշխաններ, դառ-
նադէմ, սեւեռ, կը նային սանդուխին յամեցող իշխա-
նուհիին:

Ամառ օր, կէսօրէն քիչ ետքը:

Տօնական հով: Խուլ իրարանցում: Կարօտագին
սպասում: Եկեղեցւոյ բակերու կենդանութիւնը՝ տա-
ղաւար օրերու:

Ուխտաւորներ, ամէն տարագով:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կազուդ էին բանք նոցա քան դձէթ

Եւ ինքեանք որպէս սլաք:

(Սաղմոսը ոչ երգ է ոչ ալ թիւ խօսք. այլ միջինը եր-
կուքին: Դաժան է ձայնը ու կրքով:)

Ո՞ւր է Մսեհը:

(Կը դառնայ, առանց մարմինը տեղափոխելու, մէկը
փնտռելու ձեւով)

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԻ

Գնաց բերել Սմբատը Շէկ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Տէրն ինք հասնի

Մեղքի հաղթին ինչպէս թռչուն

Թեւազալար

Այդ պարմանին:

ԻՇԽԱՆ ՎԱԶԻ

Տէր Ստեփան,

Քու դատաստան

Պէտք է դնէ վերջ մը բարի

Մինչեւ արեւը խոնարհի

Այս ահաւոր դժբախտութեան:

Լալէն սեւցան աչքերն իր մօր:

Քոյրն ամօթէն չեկաւ ուխտի:

Տե՛ս, կործանած ես հայրն իր՝ հոս

Կ'իյնամ ծունկի

Քու սուրբ կարգիդ:

Առջինեկս է ազատէ զայն:

Ու տուր վախճան

Այս զաղրելի վայթակողութեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ըլլայ օրհնեալ կամքն Անեղին:

Բարին և Չարն իր կշիռէն, Հարցուցա՞ծ

Մեղ կը գտնեն:

Կէս դիշերէն՝ մինչեւ հիմա

Աւանդատունն իջած Ժամուն,

Եօթը կանգուն ընդերքին տակ

Սուրբ խորանին

Կ'ընէ հսկումն իր ահաւոր,

Սիւնեաց զարմին աստուածարեալ մեծ

Ծերունին

Դիւահալած Անտոնը սուրբ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Դիւահալած Անտոն Սիւնի՛ն ...

Մեռնինք ահեղ իր անունին:

ԿԻՆ ՄԸ

Դիրկս է տղաս, երեք տարի

Փրթած մէջքէն:

Դընէր իր ձե՛ռք

Հեղ մը սիւնին ոսկորներուն,

Կը հաւատամ,

Մանչուկն իմ խեղճ

Նման ուռի եւ ուղէ՛լի

Ձիգ կը նետուի

Մէկէն ոտքի

Թռչունի պէս ոստոստելով:

Դընէր միայն, մատն իր ճկոթ

Սիւնին անոր ոսկորներուն:

Ս. ՍԻԻՆԻ

Այսքան ժամուան հսկումն հղօր
Մեծ Անտոնին,
Չունիմ կասկած
Պիտի բերէ ալ կատարած
Սա հողեհան,
Սա անաստուած
Սա անամօթ
Խեղերանքին,
Սիւնեաց տաղանք այդ կնիկին
Պիղծ ամանէն դուրս հեղեղւող:
Բերէ պիտի դարմանն անսուտ
Ժողովուրդին ալ ցաւերուն,
Ամենահաս Անտոնը մեծ:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Կանչուած են հեռու եւ մօտ
Մեր սեպուհներ:

Ս. ՍԻԻՆԻ

Հոս են արդէն աւազանին
Ազատորեարն ազգատոհմին,
Հոս է շատոնց ամբօխը հոծ
Մեր շէներուն.
Գաւիթէն ներս ու դաւթէն դուրս,
Բոլորն ալ յորդ,
Խուլ ցասումով
Ակնակառոյց դրան բացման:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

(Նայուածքը՝ Սիւնեաց Տիկիմին որ անգգալարար հա-
սած է սանդուխին տակը, մտամփոփ ու նկուն:)

Իսկ ի՞նքը՝ ո՞ւր:

Ս. ՍԻԻՆԻ

Չե՞ս տեսներ: Հո՛ն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ըլլայ մարմինն անոր բաժին
Սեւ գրողին.
Կը հարցնեմ ես իր հողին,
Ո՞ւր՝ իր հոգին:

Ս. ՍԻԻՆԻ

Թեւերուն մէջ Սաղայէլին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Լեզո՞ւն:

Ս. ՍԻԻՆԻ

Սեւ ու թունոտ՝ ալ աւելի
Քան մէկ չիւտուած եօթը պոչեր
Եօթ կարիճի.
Ամէն մէկ բառ որ կը կաթէ
Իր բերանէն,
Քարն է րսես մէկդի հրուած
Գերեզմանի մը վրայէն,
Ազտ ու որդեր դուրս պոռթկացող:
Սոսկում, սոսկում, անլուր սոսկում
Բերանն անոր.
Վայ ինկողին
Այդ չրթներուն չարաւանքին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Բաւ է, հոտի դիակն այդ ողջ,
Տէր Ըստեփան, Վահէ իշխան,
Դիւահալած Անտոնը Սուրբ,
Դուք մեծ սիւներ Սիւնեաց տոհմին
Պէտք է զնէք յանդ մը բարի,
Մինչեւ արեւը խոնարհի,
Այս խուժադուժ դայթակողութեան:

(Սիւնեաց Տիկիմը, անգգաժ, կը փախէ դէպի կիսաբո-
լորը մանր փայլերով: Տրտում է բայց գեղեցիկ: Ցանկ-
կայարայց է ամէն ինչ վրան:)

ՉԱՅՆ ՄԸ

Յեղարե՛լ...

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Գոթողիա...

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Սիւնեաց Տիկին: Այլամ Տիկին:

ՉԱՅՆԸ

Մեղք հասակին...

ՈՒՐԻՇ ՁԱՅՆ ՄԸ
Մեղք յօնքերուն. աչուքներուն
Իր անուշիկ:

ԱԼԱՄ

(Հասած է արդէն բեմին խորքը, ուր խմբակ է կազմըւած մետրապոլիտէն, իշխաններէն՝ բոլորը պիկնդ սեւեռելով քուլօրէն յառաջացող տիկինը:)

Ո՞ւր է Սըմբատը,
Սմբատ մանուկը.
Շէ՛կ, քաջազանդուր
Մատաղատունկը:

ԻՇԽԱՆ ՎԱԶԻ
Հերովդերազա, Տալիւա, Սալոմէ...

ԱԼԱՄ

Եկեր եմ խօսքին,
Վճռական խօսքին.
Սիւնեաց եռամեծ Մետրապոլիտին.
(Թեքել մը ծռելով դէպի իշխան Մուշէն)
Ա՛յ իշխան Մուշէ, ա՛յ Մուշէ իշխան.
Ուրեմն հաւաքուած՝
Աւագորեարը Սիւնեաց մեծ տունին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ
Պակաս է Գիւլին,
Ով Սիւնեաց Տիկին...

ԱԼԱՄ

Կարկէ՛, անամօթ ու նայէ մեղքիդ:
Թող չբացուի բերանն իմ լայն
Վրան զառամ սա սղծութեան
Որ կը կոչուի Մուշէ իշխան:
Լո՛ւռ:
Եկեր եմ ես խօսքն ուղելու,
Խօսքն առնելու,
Սիւնեաց հօգոր եւ մեծիմաստ Մետրապոլիտ
Ստեփանին,
Տեառն օծելոյն...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Օրհնեալ, գովեալ, բարբառեալ
Անունն ահեղ մեր Աստուծուն:

ԱԼԱՄ

Յետո՞յ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Երկուք չէ խօսքն Անոր ծառայ
Ստեփանին:

ԱԼԱՄ

Խօ՞սքն այդ վերջին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Խօսքն այդ լըսէ, կ'ըսէ քեզի.
— Ինկիր, ինկիր, առջին դահուն
Մեր Աստուծուն:
Ծեծէ դուլիդ այդ զորչաղեղ
Քարին մարմար սուրբ խորանին
Աստուածածնի.
Որպէսզի քեզ բացուին կրկին
Թեւերն անոր
Նման որդւոյն անառակին.
Իջիր ծունկի,
Ս. Տիրամօր,
Առջին հօգոր
Բարձրահայեաց այս աթոռին:

ԱԼԱՄ

Կիջնամ ծունկի առջին դահուն
Իր փառաւոր
Շէ՛կ Սմբատին հետ միասին...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Գարշութիւն է ելած թելի
Ձայնըդ զաղէր.
Եռացած կուպր բիբերդ ալ պիղծ.
Դեզին թարախ մարմինը քու:

ՍԵՊՈՒՀ ՀԱԼԱԼ

Սիւնեաց Տիկին,
Պղծութիւնը քու կենցաղին
Յորդեր, անցեր շատոնց արդէն
Մահմանները մեր աշխարհի:
Դուն, նախատինք մեր անունին:

ԱԼԱՄ

Քե՛զ է ինկեր, այդպէս դաճած, այդպէս
կրտած,
Կանգնիլ պաշտպան մեր արիւնին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ինչ կը վաղէ երակներէդ,
 Զընդունիր հողն իր երեսին.
 Ծաղիկ աղծութեան, դուն ժահրի կա-
 րաս,

Դուն բորն ես դեղին

Սիւնեաց արիւնին

Վրայ պատուաստուած:

Սանդարմեաին դուն զապիր բաժակ,
 Ու սաղայէլին հիւսուած ճակատան...:

(Դառնալով քովընտրի)

Ո՞ւր է Մահը: Ինչո՞ւ չեկաւ դեռ:

(Զանգակի մեղմ ձայն: Խորքի դուռը կը բացուի: Բաց-
 ուածքին մանուկ մը, ներմակ պարեգօտով, ձեռքին
 լուցուած մով: Կ'անցնի: Յետոյ, ամբողջովին կորաբա-
 մակ, երկրպագելէն մէջքը աղեղ կապած Անտոն նգնա-
 տը, նոյն բացուածքին: Ուր-սունամեայ: Ականջներուն
 քովերէն նեփ ներմակ փնջիկներ: Գանկը լեղկ: Մորթը՝
 մագաղաթ: Շէքը մօրուք, անխառն ներմակով: Կ'անց-
 նի: Ետեւէն լուսարարը, մով լուցանելու ձողը զգուշու-
 քեամբ հանելով: Կը քայլեն մեղմ: Դուռը, անաղմուկ,
 կը գոցուի անոնց վրայ:)

ՁԱՅՆԵՐ

Սուրբը, սուրբը. հայր Անտոնը, մեծ
 Անտոնը...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Գալը է բարի, սուրբ վարդապետ.

Օրհնէ առջիդ

Բաղկատարած քու ժողովուրդ:

ԱՆՏՈՆ

Օրհնութիւնն անոր իջնէ ձեր վրան,
 Նման մանանի.

Ու նման չաղի.

Ու դեղմն ինչպէս Գեղէոնի

Օծուին բոլոր այս գլուխներ.

Ու մեղմանան սիրտերը քար

Տակն արցունքին առաւօտուն.

Թող օրհնուին մեծն ու պզտիկ

Անձրեւին մէջն իր շնորհին...

(Կը տեսնագրէ ու կը նստի ծունկի)

ԿԻՆ ՄԸ

(Զաւակը իր ոտքերը կը կախէ գիրկէն)

Սուրբ վարդապետ, ահա տղաս, երեք
 տա՛րի:

Փրթած մէջքէն.

(Մօտենալով ու ծնրադիր)

Դիր ձեռքդ սուրբ

Մատէդ ճկոյթ

Հեղ մը սիւնին ոսկորներուն...:

ԱՆՏՈՆ

(Աչքերը վեր. ձեռքը դժուար երկարելով ծնրադրող մօր)

Արեւն իր սուրբ

Վրան առողջին ու ախտաժէտին.

Վրան աւաղին ու անաւաղին.

Վրան արդարին ու մեղաւորին:

ԱԼԱՄ

Թող ցաթի պայծառ, արեղակն Անոր

Վրան արդարին.

Բայց նամանաւանդ՝

Բարի, յորդառա՛տ,

Վրան մեղ նման

Մեղաւորներուն:

ԱՆՏՈՆ

Ու բոլոր անոնց, Աղամի որդի բոլոր
 խեղճերուն

Որոնք կը հեծեն

Խորը վերապին

Ու խուլ խորհրդուն մարդերու սրտին.

Ու խորը ծովո՛ւն

Մարդոց մեղքերուն:

(Ծնրադրող մօրը)

Ոտքի, դժբախտ կին.

Տար քու խաչը՝ հեշտ.

Զի կամքն է այդպէս

Հօր մեր երկնաւոր:

Կ'ըսեն, մեր երկրէն

Երբեմն կ'առնէ երկինքն իր սկիզբ.

Ո՛տքի:

Տրուի քեզի չափովն ուժին
Քու հաւատքին:

(Կինը ոտքի, ընկերելով)

ՈՒՐԻՇ ԿԻՆ ՄԸ
(Առջեւէն հարսնուկ մը քշելով)

Օրհնէ՛ առջիդ ծունկի իջած
Աղամորդին.

Մէկ հատիկս է, վեց հատէն ետք,

Որոնք արդար, որոնք զառնուկ

Ու չը մտած մեղքին աշխարհ

Առաւ ծոցէս:

Օրհնէ, հայր սուրբ ծիւն այս տփույն,

Կիսաթառամ.

Հուսկ ըմպանակն ընտանիքին մեր ա -
րիւնին:

ԱՆՏՈՆ

Արեւը անոր՝ վըրան աւաղին

Ու անաւաղին.

Վըրան արդարին ու մեղաւորին:

Ա.Ա.Ս

Ո՞վ՝ արդարը հոս,

Ո՞վ՝ Գառնուկին պէս

Մաքուր ու հեղիկ.

Ո՞վ չէ մեղաւոր:

Ս. ՍԻՆԻ

Քեզ ո՞վ տըլաւ հարց որպէս զի այդպէս
Անդուլ ընդմիջես.

Ոչ ոք հոս քեզմէ ունի սորվելու

Ո՞վ է արդարը եւ ո՞վ՝ Գառնուկը:

Իսկ ճանչնալ ուղողն՝ ո՞վ է սատանան -

Նայի թող աչքիդ:

Կարկին չըթունքներդ այդ ամբարհաւած:

Ա.Ա.Ս

Գութէ, արիւնէ պարպըւած տուն սիրոյ,

Ուր կայծը չըլլայ բարախած սիրոյ.

Դուն՝ սառած կոթող

Արտաքին փառքի ու ներքին դաւի.

Որձ երեթամած.

Գժտութեան, խեղի, սեւամաղձ ոխի

Եւ անսրբութեան

Դուն մռայլ ասպետ...:

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Թող սանձն իր պահէ

Լեզուն անդգամ Միւնեաց՝ Ալամին:

Ա.Ա.Ս

Լո՛ււ. քարձ դուն ողնի.

Դարձիր սողալուդ,

Դո՞ւն չես զխեղ, խուրդներուն

Չէ արտօնուած նայիլ լոյսին,

Խօսիլ մանաւանդ:

Ո՞ւր կը պահես տիկը մեղքիդ:

ԱՆՏՈՆ

Չես խաղար մեղքով:

Ան կըրակ է, կ'ըսեն, երբեմն

Նման լեռան որ կը բռնկի.

Մաղմաղ երբեմն, մոխրի խաւին

Տակ քնամած:

Կը մտնենք իր շղարչին մէջ,

Այրելու տեղ արձակ բոցով

Կ'ըլլանք սեւ քար.

— Դարերով ձգուած լեռան երեսին.

Անմամուկ, ստերջ:

Չես խաղար մեղքով:

Քառասուն տարուայ աղօթք ու պահք

Քիչ են երբեմն կայլակ մը մեղք

Հալել տալու:

ԿԻՆԸ

(Ոտքի հանելով ծնրադիր հարսը)

Քար է սիրտը մեր բոլորին, Այրդ

Աստուծոյ.

Կաթ մը միւսոն աղաւնիէն քու սուրբ
սրտին,

Կը հաւատամ՝

Թէ կը պատօին ընդերքներն իսկ ապա-
ռածին...

(Ցոյց տալով հարսնուկը)

Մեղք է մարմնին.

(Ցոյց տալով Ալամը)

Մեղք է հոգուն.

(Ցոյց տալով ամէնքը)

Մեղք է մեղի:

3364-2000

Կարօտ ինկեր ենք քու առջին .
Հասիր ցաւին մեր բոլորին
Բայց ամէնէն առաջ հասիր
Կոտրած սրտին դուն Ալամին :
Զի թշուառն է ան ամէնէն :

ԱՆՏՈՆ

Սիւնեաց տիկին,
Ծնունդով սուրբ Աւագանին
Իմ ձեռքերէս՝ դո՛ւն աղաւնի
Ընծայուեցար մեր տաճարին .
Առաջ էր ատ, չեմ յիշեր լաւ, քանի
տարի...

Դրոշմեցի ես իմ մատով
Ճակտիդ միւռոն
Ու ժանեակով ու բեհեզով քեզ նարո-
տած, նորածի՛ն հարս

Դրի անրիծ,
Ձեռացը մէջ դպիր սղուն
Դընսայ քաղքի սուրբ երէցին :

Ս. ՍԻԻՆԻ

Դնէիր քար մ'անտր փոխան,
Ձագ մը խողի,
Իժ ու քարբի...

ԱՆՏՈՆ

Մեծ հովուապետ, դանդեալ յուսովն
աննիւթ Լուսոյն

Պորհուրդի լաստ .
Եւ իմաստի լայն առադա՛ստ,
Եռամեծար սիւնը սիւնի մեր տաճարին
Բարձրահայեաց,
Եղիւր նուազ դուն խստադատ,
Զի գիտես քաջ
Թէ մենք բոլորս
Այ ծծած կաթ .

Հում կաթ, կ'րսեն ինչպէս ծերեր,
Հո՛ւմ կաթ ծծեր
Ես, դուն ու ան
Ու ամէն մարդ...
Եղիւր նուազ դուն խստադատ :

Ս. ՍԻԻՆԻ

Օրհնեալ բացունին շրթները քու
Մովսիսակերպ մեր վարդապետ .

Սօսքդ է ոսկի թաղ մեր գլխուն :
Կամքդ ալ օրէնք է սրտերու :
Ներէ մեզի որ անհանգիստ
Ըրինք ութսուն քու տարիներ
Ու բերինք վար մենարանէդ :
Բայց գրուած է՝
«Դարձը մէկ իսկ մեղաւորի»
«Ուրախութիւնն է երկնից մէջ...»

ԱԼԱՄ

Անմեղը ձենէ
Քարեր թող առնէ
Ու գլխուս զարնէ...

Ս. ՍԻԻՆԻ

«Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ»
«Եւ ինքեանք որպէս սլաք» :
(Դառնալով Սիւնեաց Տիկինին)
Աղօթքովը երազահաս սուրբ Անտոնին,
Ու փրկութեանն համար Սիւնեաց արդար
վարկին

Ու յարգելու համար դարձեալ
Փառքն ու ալիքն իշխաններուն
Մեծ Մուշէին ու Վաչէին
Ու յարգելով սուրբ գերեզմանն
Աստուածազգեաց քու հօր բարի
Ես կը զարնեմ դուռը քարէ
Ատ քու սրտին :
Ու փրկելու համար սեւցած,
Ձաղրակորան ալ քու հոգիդ
Ճիրաններէն սաղայէլին,
Ես կը զարնեմ դուռը քարէ
Քու մարմինիդ :
Աղօթքովը այս սուրբ հարանջ,
Սարկաւազաց, դպրաց դասուն,
Պոհեմացեալ սա աղատաց,
Մատաղ հարսանց, պարմաններուն,
Վերջին անգամ
Մ'առիթ կուտամ
— Քարի մը պէս անդունդն ի վար
Սեւ դժոխքին
Գլորելէ զքեզ առաջ —
Փորձել սրտանց
Հալահառաչ
Քու վերադարձ

Ծոցն անաբառ: ու առաջին քու ծնողին
Մարիամ մօր, Աստուածածնին,
Որուն անուան
Կը բարձրանայ փառաւոր սա
Եկեղեցին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Ըլլայ ջուրը կեղտոտ ալնքան
Որքան աղի,
Զայն կը մաքրէ հողը ինչպէս.
Ըլլայ մեղքը զարշ, ահաւոր
Որքան կրնայ,
Մե՛ծ՝ լեռն ինչպէս,
— Կաթիլ մ'արցունք սրտին բունէն,
Սրտին հեռու աղբերակնէն
Բաւ է փշրել աւաղ աւաղ
Ու կործանել
Լեռը մեղքին:
Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի.
Սիւնեաց մեծ տան
Դուն գեղանի իշխանուհի,
Սեւցած հիմա մեղքին ձիւթով
Զերգ պատներեսը ծխանին:
Դարձիր, դարձիր, Ալլա՛ տիկին,
Պապերուն քու եկեղեցին:

ԱԼԱՄ

Պըսակեցէք զիս նարօտով
— Ինչ փոյթ՝ ալրի հալաւ մը խեղճ —
Բայց պսակովն եկեղեցու,
Հետը սրտին իմ սիրածին:
— Գիտցէք մէկ է, ինչ կը զարնէ
Կուրծքին տակը մեր բոլորին —
Այն ատեն ես կուզամ կրկին
Ծոցն հարազատ
Եօթնախորան մեր տաճարին:
Կ'ապաշխարեմ շաբաթով եօթ,
Ամսով, տարով եթէ կ'ուզէք.
Կուտամ օծել անխառն ոսկեով
Գմբէթներն ողջ
Աստուածածնայ եկեղեցուն.
Պըսակեցէք զիս նարօտով

— Ինչ փոյթ ալրի հալաւը խեղճ —
Իմ սիրածին
Քաջագանդուր, մատաղատունկ
Սիւնեաց մանուկ
Շէկ Սմբատին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Չորնան, կոծին շրթները քու,
Մաղդ երեսիդ դառնայ տատասկ,
Փրթի կէսէն քու այդ հասակ,
Փերթ փերթ թափի միտդ ոսկորէդ.
Սիւնեաց իշխան Սմբատը չէկ
Մեղօք կ'իյնայ, գիտես արդէն:
Չուր կը փորձես տո պատիպատ
Պիղծ խաղերով
Չառածել մեղ սուրբ օրէնքէն:
Կրակ թափի վրան ձեռքին
Որ յանդգնի բռնել նարօտ
Ու խաչ ոսկին
Չեր ապիրատ, օճապրսակ
Չաղբաթորմի գլուխներուն:

ԱԼԱՄ

Այսքա՞ն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Այսքան:

ԱԼԱՄ

Ատենն եկաւ: Ու կը պատուեմ
Քօղն իմ բերնին. ու կ'ըսեմ քեզ,
Դընայ քաղքի աւաղերէց
Դաւթի տղուն՝ Յովակիմին,
Մետրապոլիտ հիմա չքեզ:
Թող, թող առնէ վար ուսերէն
Շատ մը տարի
Մեծ հովուապետն Սիւնեաց տունին...
Ըլլայ պարման,
Ըլլայ մատղաշ երիտասարդ...
Ու թող տեսնէ
Առջին, կուշտին
Ըսեմ պիտի, տեսնէ ծոցի՛ն
Կինն այս թշուառ
Այն ատեն կոյս
Որ լաց եղաւ օրով, ամսով,

Թողեց ոտքերն երիտասարդ
Հիմկու հպարտ
Հովուապետին...:

Սո՛ւտ:

— Թող բանայ մեծ բերանն իրեն
Ու բարբառի, սասանելով
Սուրբ իր կարգէն:

ՍԵՊՈՒՀ ՀԱԼԱԼ

Պատըռտեցէք շրթներն այդ պիղծ.

Օն, ժողովուրդ...

Կ'ամբաստանէ մեր հովուապետ.

Օն, ժողովուրդ.

Բզիկ բզիկ մարմինն ըրէք

Օ՛ն, ժողովուրդ...:

(Իշխանները կը մերկեն իրենց սուրբեր: Ժողովուրդը սպառնագին կ'առաջանայ դէպի բեմ: Կան որ բռնած են արդէն անոր զգեստները:)

ԱԼԱՄ

(Առանց խռովելու)

Սո՛ւտ: Թող պատմէ բերանն իր մէ.

Վկայ հիմա, իր կարգն ըլլայ, այն օրե-
րուն:

Իր կարգն ըլլայ որուն վրայ

Կ'ընեմ երգում:

Վկայ Աստուած որուն անունն

Ես կը դնեմ

Խղճմանքին ձեր բոլորին:

Ձոհն եմ անոր: Ու թող գիտնան

Մեծն ու պղտիկ,

Դուն սուրբ Անտոն

Մեզ դատաւոր:

ԽՄԲԵՐԳ

Անէծք ու մահ դարչ աղիճին.

Ձարկէք բերնին.

Ձարկէք գլխին.

Իր հետ սատկին

Մեղքերն հազար

Որոնք բռնան ու աճեցան

Այսքան տարի

Անոր մարմնին աղօսներէն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Հանդարտ, հանդարտ իմ ժողովուրդ...

ԱԼԱՄ

Թող բարբառի բերանն իր մեծ.

Սո՛ւտ, որ մերժեց սիրտն իմ մատաղ,

Սէրն իմ անբիծ, Իրենայ քաղաք,

Ու զիս, պարմա՛ն ըրաւ թշուառ.

Կրուխն առած ու տալով խոյս

Հեռու քաղաք ու աշխարհներ:

... Երիտասարդ էր այն ատեն:

Սո՛ւտ որ մեռցուց սիրտս իր աղէն.

Ու զիս այրի մը ճգեց կոյս:

Սո՛ւտ:

— Թող խօսի Աւագերէց Դաւթի տղան,
Սիւնեաց տունին արդ հովուապետ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Իրաւ կ'ըսեն շրթներն իր պիղծ.

Վկայ ինքն է Անտոնը մեծ

Որ զիս ճանչցաւ իր այրին մէջ

Ճատ շատ տարի առաջ ասկէ,

Հրաժարած երբ աշխարհէն

Ես չըջեցայ վանքերը մեծ,

Անապատներն ու կայաններ

Ճգնողներուն:

Բացի սիրտն իմ սուրբ Անտոնին.

Խօսի թող ինք,

Կրկնէ վճիռն այն օրերուն:

ԱՆՏՈՆ

Իրաւ կ'ըսեն շրթներն անոր,

Բայց հոգին՝ սուտ.

Նախ քան ըլլալն իշխանուհի

Ան Ալամն էր, Իրենայ աղջիկ:

ՎԱԶԷ ԻՇԽԱՆ

Աղջիկ Դրենայ մեծ զօրավար

Համազասպին:

ԱՆՏՈՆ

Բայց ինչ որ ճիշդ էր այն ատեն,

Առաջ ասկէ շատ մը տարի,

Ճիշդ է կրկին այսօր, ասկէ

Վերջն ալ, այո, շատ մը տարի.

— Մեղքն է ընդդէմ սուրբ պատգամին
Եկեղեցու.

Մեղք մահացու, լեղուովն հանուրց
Կոչուած մեղօք:

Առաջ ասկէ քսան տարի, հարիւր տարի
Սանն է մեղօք սանահարին.
Ինչպէս այսօր, մեղօ՛ք. կրկին
Մատաղատունի Սմբատը չէկ.
Մեղօք, մեղօք, մեղօք կ'իյնայ
Ալամ տիկին
Հարսը եղբօր՝ եղբորորդւոյն:

ԱԼԱՄ

Ո՞վ է դրեր այդ անողորմ
Այդ ասպառած օրէնքը ձեր.
Մե՛ղք է սիրտը կապել սրտին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Վճիռն իրաւ, անդառնալի.
Ելաւ պայծառ իր բերանէն:
Ալամ տիկին, Ալամ տիկին
Մարէ կրակն այդ անիրաւ՝
Սրտիդ տունէն:
Սորվէ մարմնէն նայիլ անդին.
Զի աշունդ է ճամբայ ինկեր:
Դո՛ւն՝ ա՛լ տերեւ հովին առջեւ
Քու մեղքերուդ:
Սանն էր մեղօք սանահարին,
Հարսն ալ եղբօր՝ եղբորորդւոյն:
Ապաշխարէ.
Զի չուտ կ'անցնին աշուն ձմեռ:
Դարձիր ճամբիդ:
Վաղէ արագ դէպ անապատ
Այրէ թաւիշն այդ կոնակէդ.
Մաքրէ ծարերն ալ թարթիչէդ:
Թաղէ մարմինը այդ մեղսակուռ
Ողջ ողջ հողին.
Քար առ ծոցիդ
Ու լաց անդուլ, գիշեր ցորեկ,
Մինչեւ հալի լեռը մեղքիդ
Աչքէդ ինկած կայլակներէն:
Քար առ ծոցիդ, զի պատուհաս,
Վարձք, քառութիւն
Մեղքին կշռով չուղեր Աստուած:
Ըլլայ մեղքը, դարչ ու դաժան
Որքան կրնայ.
Մեծ՝ լեռնէն իսկ.
Կաթիլ մ'արցունք սրտին բունէն,
Սրտին հեռու ազբերակնէն

Բաւ է փշրել աւաղ աւաղ
Ու կործանել
Լեռը մեղքին:
Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի
Սիւնեաց մեծ տան
Դուն զեղանի իշխանուհի:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Ասկէ առաջ դէպ անապատ.
Թաղել մարմինն իր մեղսակուռ
Ողջ ողջ հողին.
Քար մ'ալ մարդու
Հասակ՝ ծոցին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կամ կտրուիլ եկեղեցու սուրբ մարմի-
նէն
Ու կործանել:

ԱՆՏՈՆ

Տրուին իրեն փոյթ ու միջոց
Աղատելու սակայն հողին:
Զի մահն հողւոյն
Տէրը չուղեր իր աղախնէն:
Տուէք իրեն օր ու միջոց.
Ապաշխարէ եւ աղատէ
Խեղճ իր հողին:

ԱԼԱՄ

Աղատելու խեղճ իմ հողի՛ն.
Ո՞վ հարցուցեր քեզմէ սակայն
Հարցումն անդուլթ,
— Մե՛ղք է կապել սիրտը սրտին:
Երբ Գիրքն ալ սուրբ կը պատգամէ
Սիրել զիրար:
Ո՞վ, ո՞վ դրաւ օրէնքն այդ սեւ
Ու անիրաւ:
Մե՛ղք է կապել սիրտը սրտին:
(Կուլայ, երեսը ծածկելով)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Դարպաս մը, երկու մէքը բարձրութեամբ: Քովերէն դանդաղ խոնարհումով երկու լայն փարտակներ ուրոնք կը յանգին հարք սալարկներու: Երկու կողմերն ալ ջրհորներու կազմած, դռնով, սափորով, չուաններով:

Այդ տարածութեան վրայ հետզհետէ կը հեռանան վրանները, ուխտաւորներու: Գառնուկներ, ուլեր, վաւառորդներ:

Ժողովուրդը լեցուցած է տարածութիւնը, վրաններուն բացումովները:

Դարպասին վրայ շարուած են աթոռներ, իշխանական արդուզարդով:

Դարպասի խորքին վարագոյր մը, մութ կարմիր:

Երբ բեմը կը բացուի, դարպասը գրաւուած է Ս. Սիւնիէն, Անտոնէն, որոնք բազմած են իրենց աթոռներուն: Իշխան Մուշէ ոտքի, կը դառնայ կարն միջոցը որ դարպասը կը բաժնէ վար առաջնորդող լայն գառիքափէն: Իշխան Վաչէ, միւս գառիքափին, զգուշութեամբ վեր հանելով երկու կին, որոնցմէ մէկը տարօք, միւսը մատաղատի:

Ալամը վարն է, ջրհորին գլխուն:

ԱՂՋՆԱԿ ՄԸ
(Զուր քաշելով)

Սիրտը սրտին,
Մոմն է ինչպէս՝ աշտանակին:
Պիտի հալի մէկն երկուքէն.
Միւսն ալ դադաղ ըլլայ պիտի:
Աշխարհք է աս ու մենք մոմեր,
Մոմեր ճերմակ, մոմեր պղտիկ,
Մոմեր դեղին.
Վա՛յ աշտանակ չունեցողին:
Սիրտը սրտին ...

ԱԼԱՄ

(Մօտենալով եւ դունչէն շոյելով աղջիկը)
Ո՞վ աս քեզի սորվեցուցեր:

ԱՂՋՆԱԿԸ

Երգ է, տիկին, հին օրերէ.

«Սիրտը դադաղ է միշտ սրտին»...
(Աղջնակը կ'երգէ իր տողերը)

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

(Համբուրելէ վերջ Ս. Սիւնիին եւ Անտոնին աջերը կը ձնրադրէ այս վերջինին առջեւ)

Օրհնէ զլուին այս տարաբախտ,

Ով սուրբ Անտոն,

Զի ոչ մէկ բան հոս, լաւ դիտցիր,

Կը տրուի մօտ մօր մը ցաւին:

ԱՆՏՈՆ

Բեր քու աչքիդ մայրն Աստուծոյ
Ու զօրացիր:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Կ'ըսեն սուր է անցեր սիրտէն

Խաչի ոտքին.

Բայց չեն ըսեր թէ ամէն մայր

Աստուած մ'ունի իրեն որդի,

Դիմանալու զինք արտօնող:

Ինչպէ՛ս կրել ցաւը զաւկին,

Մահէն անդին

Իր ամօ՞թին:

Օրհնէ զլուին իմ տարաբախտ,

Զի կրակն այս դրուած տունին

Իմ յարկերուն,

Հիմունքներուն

Ունի գուցէ թաքուն պատճառ

Մեղքեր հազար:

ԱՆՏՈՆ

Ոչ ոք եղաւ աղատ մեղքէ.

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Դեւն է հազած կնոջ մարմին

Զարկեր որդիս.

Առջինեկս է, սինը տոհմին.

Ուղեց բերել ամօթն իր չէ՛կ

Տանիքին տակ

Իր պապերուն:

Հիմա լքած մեզ երեսն,
 Կը թափառի հիսուսած փէշին.
 Յամքեցաւ ջուրն աչքերէն մեր
 Նայող անփակ դարձի ճամբուն.
 Հայրը ցաւէն ու ամօթէն
 Մոռցեր թէ կայ աշխարհ մը մեծ
 Խելքին, բազկին, հրամանին
 Իր սպասող.
 Քաջ ու հզօր նախարարէն
 Ահա բեկուած հայր մը կուշտիդ:
 Դիւահալած դուն սուրբ Անտոն
 Կոտրէ պուկին իմ դաւակին.
 Փրցուր ճանկէն գոռն իմ անուշ,
 Իմ մոլորեալ.
 Ու խնայէ տունին Սիւնեաց
 Մեղքն ահաւոր սա պղծութեան.
 Վերը երկինք ու վարը դուն,
 Դուն մշտական աղերսարկու
 Տիրոջ գահուն.
 Միշտ դօրաւոր ու միշտ արթուն
 Հովիւ տիրոջ ոչխարներուն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

(Վիլիս, դարպասին եզերքէն)

Սիւնեաց տիկին, Սիւնեաց տիկին,
 Քեզ կրօնասէ տառնն այս մեծ.
 Ի՞նչ կը խօսիս աջին ձախին:

ԱԼԱՄ

Հանդէսն քիչ մը սիրտերը մեր

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Բայց չէ հանգչած հողին թշուառ
 Կու հրկին:

ԱԼԱՄ

(Արագ կը բարձրանայ Թափը եւ կենալով լիքը ու վիրա-
 տրիչ Մուշէէն երեք քայլ հեռու, բայց ուղղակի դէմը)
 Նայէ աչքիդ, ինչպէս կ'ըսեն

Գիրքերը ձեր.
 Նայէ աչքին քու գերանին...:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ամէն չարթու, կիրամուտքին
 — Քանի տաճրի, ալ չեմ յիշեր --

Քու հրկը իշխան Գիւրին
 Փերթ փերթ կ'ելլէ հողին տակէն
 Խրամ գալու պարիսպին մօտ,
 Առանց զլխի:
 Կը խուլարկէ տիղմը ջուրին
 Ու կը դընէ
 Մէջը մատնատ իր ձեռքերուն
 Գլուխն իր բեկ զոր թըրցուցիք
 Իր ուսերէն ու կուրցուցած
 Մեռնելէն վերջ,
 Նետեցիք վար մեծ դարպասէն
 Խորը ջուրին Սեւ խրամին,
 Սակառ մը քար ի միասին...:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Անէծք, անէծք, սեւ խորիս դառնայ
 Օրն Աստուծոյ իր երեսին.
 Անէծք լեռնով պիղծ Ալամին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Ո՞վ չի յիշեր, ո՞վ չէ տեսեր.

-- Կը թափառի

Առանց զլխի, այնպէս վայրագ,
 Բռնած մատնատ իր ձեռքերուն
 Գանկն իր կիսուած

Ինչպէս դուր զինու գուրին:

Կը թափառի,

Երեւալով մեծ ու փոքրի.

Աղաչելով անցորդներուն

Որ հաւաքեն մատներն իրեն

Մեծ հնոցին մոխիրներէն

Ու առնեն ետ աչքերն իրեն

Սեւ շուններուն կոկորդներէն.

Հանն ձողերն իր թեւերուն

Նետուած վիրտայ,

Ինչպէս երկաթ

Եւ մեռելի թեւ մրոթաթափ:

Ու կ'աղաչէ որ տանին ժամ,

Անկէ ալ հողք,

Հանդէսն...:

Ու ժամուն մէջն շինուած բաղկովն իր
 պապերուն,

Մատուցանեն սուրբ պատարագ,

Հաց ու մատաղ բաշխեն հողուն.

Ու քառասունքի, տարելիցքի հողեհանգիստ.

Ու «ողորմիս» ամէն բերնէ :
 Ո՞վ չի յիշեր, ո՞վ չէ տեսեր .
 Աստուած բլլայ ինք դատախազ
 Բաղմագմբէթ քու մեղքերուդ :
 Սիւնեաց տիկին
 Դեռ չը հանդիսած
 Հողքը կիսատ քու էրիկին,
 Մի բանար նոր դուն դերեղման
 Մէջը սրտին մեր ամէնուն
 Սիւնեաց տունին յաղթ ու արդար
 Ձաւկըներուն :

Ա.Ա.Ա.

Ամօթ, ամօթ, ամօթ քեզի .
 Ինչպէս մեռաւ եւ ուր մեռաւ
 Իշխան Գիդին,
 Դուն չես մոռնար պատմել ինձի
 Ձինուորներուն իր բերանով
 Պատմեր ինչպէս ես դայն արդէն
 Տարի առաջ .
 — «Մարտի դաշտին»
 «Դիւցազնի պէս, ու պէս դարմին»
 «Ազատակոյտ կորիւններուն» . —
 Լաւ կը յիշե՞ս . քեզ կը բերեմ
 Բառերը քու, մարտէ դարձիդ,
 Երբ մօտեցար նոր իմ սուգին,
 Մխիթարել ցա՛ւն իր հարսին . . .
 Լաւ է լռել, իշխան Մուշէ,
 Ձր փերցընել
 Փոշին դաժան այդ օրերէն :

Ս. ՍԻԻՆԻ

(Զկրնալով պահել իր պաղարիւնը, աքռէն կը նետուի
 ոտքի)

Սուտ է լրիւ, անխառն սուտ
 Ինչ կը թափէ
 Բերանն իր լիբբ :

Ա.Ա.Ա.

(Զայրացած բայց առանց Ս. Սիւնիիմ դառնալու)
 Իշխան Մուշէ, դուն չես մոռնար
 Պատմել նորէն սա մարդոց մէջ
 Ինձի, բոլոր աւագներուն,
 Ինչպէս, առաջ մարտէն այդ սեւ,
 Առաջ առաջ, քանի տարի,
 Ծունկի առջիս,

Շուրթըդ փակած ճերմակ քարին
 Ու վրայի
 Գարշապարին
 Լզեցիր հեշտ աղտն իմ ոտքին,
 Պէտք է յիշես, ու լաւ յիշես :
 Ան ո՞վ
 Ըսա՛ւ,
 Ըսաւ կամաց ու լաց եղաւ .
 Ըսաւ անվերջ
 Եօ՛թը տարի . . .
 — «Սիւնեաց տիկին, իմ աղբօր կին»
 «Ալամ տիկին»,
 «Եօթը գլո՛ւխ քու մէկ պագին»,
 «Ու էն առաջ իշխան Գիդին» . . .

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

(Սուրբ քաջելով բայց առանց յառաջանալու)
 Բերէք, բերէք, քածն այդ լիտի,
 Առնեմ բերնէն լեզուն շունի :

ԱՆՏՈՆ

(Ծանր, համեստ, օծում ու տխուր)

Սուրդ ի պատեան
 Մուշէ իշխան :

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Յիսուս Քրիստոս, Յիսուս Քրիստոս,
 Ալ ինչ աշխա՛րհ,
 Ձե՛ն մեղքնար մատ մը տողոց,
 Աղջիկներուն ալ ականջին :
 Թեւդ երկարէ, սուրբ տիրամայր,
 Վրան արդար
 Պղտիկներուն :

ԱՆՏՈՆ

(Դէպի հեռուները նայող շարժումով)
 Մի՛ վրդովուիր հարս իմ Շուշան :
 Միրտերը խո՛ր, ծովերէն խոր
 Ըրէք, մարդու դուք որդիներ .
 Մեղքը դետն է երբեմն հօր
 Թանձրաչաղիդ, արնապղտոր,
 Քալող արձակ
 Աշխարհներու քառուղիէն .
 Երբեմն ալ թեւ,
 Պոտերու տակ .
 Բայց կը թափին երկուքն ալ ծով :
 Միրտերն ըրէք լայն ու խորունկ

Ըրէք մարդու դուք որդիներ .
 Չարդարանար չարը չարով .
 Արիւնն ինչպէս չի լըւացուիր
 Այլ արիւնով :
 Լաւ խմացէք, խեղճ Աղամու դուք
 որդիներ

Գերի՛ հոգին
 է մարմինին
 Դեռ դրախտին իսկ օրերէն :

ԻՇԽԱՆ ՎԱՁԻ

Սիւնեաց տիկին,
 Չե՞ս տեսներ դուն ատ քու ձեռքին
 Հետքն արիւնին
 Քու էրիկին :

ԱՆՏՈՆ

Լաւ է քաշել քողը ներման
 Ու մոռացման
 Զերդ վարադոյր ոսկեկարան
 Վրան սրտին
 Մարդոց բոլոր որդիներուն :
 Խիղճն է, կ'ըսեն, «Ծով կապուտան»,
 Ան կը լեցուէր քիթը մինչեւ
 Ու կը յորդէր
 Կաթիլ կաթիլ շամանդաղուող
 Մտախտուէն մեր մեղքերուն :
 Մէն մի կաթիլ գորշ այդ կոյտէն
 Նժարին մէջն Արդարութեան
 Ունի կշիռ
 Մեծ աւելի
 Քան յեռն հսկայ մեր Արարատ :
 Ու օրերով ամիսներով,
 Տարիներով .
 - Խելք չի հասնիր Տիրոջ խելքին -
 Միակ մարդու մը սրբոյն խեղճ
 Անձրեւները յերան յերան
 Իր մեղքերուն
 Կը մաղկըտուն ու կը դիզուի՝
 Խորքն անյատակ, անհունարձակ
 Կարասներուն իր հոգիին... :
 Խիղճը մարդոց «Ծով կապուտան»
 Ու «ծով մեռեալ» :
 ... Ի՛նչ չա՛հ կոտորել հեղ մ'աւելորդ,
 Խեցին կոտորած :

Փշուր փշուր լոյսին հանել
 Յելսը մեղքին :
 Ձի մենք զխտենք, ծառէն երբեմն
 Մեծ է չուքն իր :
 Ապաշխարէ՛, Սիւնեա՛ց տիկին...
 Կեանքը քիչ է, կեանքը՝ տխուր,
 Չարժող թարթելն իսկ աչքերուդ :
 Կ'անցնին անդարձ զեղեցկութիւն ու թարմութիւն
 Ափ մ'է փոշի մարմինը մեր .
 Ապաշխարէ, չա՛հ հոգիդ .
 Չկայ վաստակ մ'աւելի մեծ :
 Ծնի՛ր նորէն ծոցէն մաքուր քու մայրենի
 Եկեղեցու :

ԱԼԱՄ

Թիւով քառսուն հողեհանդիստ,
 Քառսուն քառսուն սուրբ պատարադ,
 Քառսուն ժամէ, քառսուն վաճէ :
 Կուտամ կարգալ,
 Իմ մեղքերուն, ձեր մեղքերուն, մեր մեղքերուն
 Սրբացումին .
 Ու մեղքերուն Սիւնեաց տունին .
 Կը կանգնեմ ժամ իշխան Գիգու յիշատակին :
 — Պսակեցէք զիս Սմբատին :

Ս. ՍԻԻՆԻ

Դո՛ւն, լրբութիւնն անպարագիծ
 Ու անյատակ դուն պղծութիւն,
 Խեչերանքիդ ալիքներով
 Գմբէթ նետած մինչեւ երկինք...
 Կը յաւակնիս դեռ հտեւէդ
 Քաշել տանիլ Եկեղեցին
 Մեղքը դէպի :

ԱԼԱՄ

Սիւնեաց տունին մեծ հովուապետ,
 Իջնէ ցատումն այդ քու հպարտ .
 Կինն է առջիդ, տե՛ս, որքա՛ն խեղճ,
 Ինչպէ՛ս դողով ինկեր ծունկի...
 (Կը ծնրադրէ)

Ըրիր կանուխ հեղ մը արդէն
 Կտոր կտոր

Սիրտն իմ թշուառ, հիմա սեւ քա՛ր՝
Բայց որ մաքուր

Փրթեր ելեր էր Աստուծմէն:

Իջիր, իջիր, դնա դուն ետ

Շատ մը տարի, աւել տասնէն —

Ինչպէս պաղի ես քու ծունկեր,

Մազովս ինչպէս ես չորցուցի

Լացն իմ կրակ ինկած ափիդ,

Որ աղատես,

Հանես դուրս դիւ իմ դժոխքէն:

Ինչպէ՛ս փախար իմ արցունքէն

Ու իմ սէրէն.

Ու թողուցիր դիւ վարսըւած մատաղատունկ

Ճահիճին խորն

Իմ տարփանքին:

... Տես, հասած եմ արդ սանդուխի

Վերջին ոտքին.

Ողորդութիւն ես կ'աղերսեմ

Սրտիս այս խեղճ, խռովայայլ,

Քու աթոռէն:

...Տե՛ս, ի՛նչ տկար, ի՛նչ ջախջախուած

Ունեակ է ան

Որուն չունչէն, որուն մազին խկ խարչափէն

Կը դողայի տերեւի պէս՝

Քու գարունքիդ: Մենք չենք մոռնար

Անցածն ամբողջ, դայն չապրելու յամառ ուխտին

Մէջն իսկ հյո՛ւ անոր մասին:

Ի՛նչ կը խօսիմ...

Փախար հեռու մեր երկրէն դուրս, շատ շատ հեռու,

Յիշէ՛, ինչպէ՛ս, դուն չիշնայու համար առջիս

Ու մարեցար լերան ետին

Ինչպէս արեւ մ'անդարձ մեկնող,

Զիս ձգելով իմ գիշերին:

... Անցածն է ան:

Հիմա կ'ուզեմ քու մատներէդ

Որոնք, կ'ըսեն, այնքան խորունկ

բաներ դրած են թուղթերուն.

Մեր մարմինին ու հոգիին

Ուռվքները լուսաւորող,

Այդ անողորմ քու մատներէն

Ողորդութիւն ես կ'աղերսեմ,

— Տուն մը հանդարտ, բոյն սեպհական,
Դոյզն իրաւունք՝

Բաժին վրուած ամէն ճակտի —

Նախ քան իջնելն իմ խորխորատ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ
Եւ ինքեանք որպէս սլաք:

ԱԼԱՄ

Մի՛ փաթթուիր այդ անդղած

Մաղէ քուրձին մէջ բառերու:

Հասի՛ր, մերձէ՛ դժոխքն անոր

— Զի չեմ դադրած դայն կրելէ —

Կեանքը որուն խորտակեցիր:

Ո՛ր առջի սէր, առջի բարի...

Ս. ՍԻՒՆԻ

Գնա՛, ետի՛ս, ետիս գնա՛,

Դուն մարմնացեալ չէկ սատանայ:

(Ձեռքերը ամբարձիկ)

Ներէ իրեն, Հայրըդ դթած,

Ան չի գիտեր ինչ կը խօսի:

ԱԼԱՄ

Ապաստանած սեւ սաւանին մէջ սքեմիդ,

Կուրծքիդ ձգած խաչն այդ ոսկի,

Մոռցար թէ տակն այդ երկուքին

Սիրտ մը կ'այրի:

Ու կուրքին պէս, արձանին պէս

Կեցար ճամբուս, դիտող օտա՛ր՝

Անկումներուն:

...Ու բաժնըւած հիմա ինձմէ

Լեռնով կարգիդ, տիպոգոսներուդ, չնորհներուդ,

Կ'արհամարհես

Ու կը մերժես դիւ հետքերէդ,

Մղելով սառն՝ քայլերս իմ խեղճ

Դէպ խորխորատ:

Ա՛յս է պատգամն աստուածային:

Այսպէ՛ս կ'ըսէ սիրտըդ քեզի:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դարձիր ի սուրբ եկեղեցի:

ԱԼԱՄ

Եռամեծար դուն վարդապետ,
Ոսկի փարոս մեր աշխարհին,
— Կաթիլ մը լո՛յս
Մարելու մօտ իմ ճրագին:
Յիշէ՛, միս է սիրտը մարդուն
Ու դարմանէ՛ վէրքն ահաւոր
Ձոր հասցուցիր:
Քուէ՛ լղջեղ
Պսակելով զիս Սմբատին.
Սպաննեցիր իմ սիրտը դուն,
Կոտրեցիր սիւնն իմ հողիին.
Դուն պատասխան ունիս տալիք
Քու Աստուծուն:
— Կաթիլ՝ մը լոյս իմ խաւարին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ձի դար ճակտիդ նարօտը սուրբ
Եւ կնքահօր խաչն ալ զլիւսիդ
Մինչ յաւիտեան:
Ձե՞ս մեղքընար հօրն իր դժբախտ,
Խղճա՛ մօրկանն իր աղէտին:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ալա՛մ տիկին,
Գիտես, ցաւէն կախեց ինքզինք
Մատղաչ աղջիկն որ Աստուծով
Հարս էր դալու իմ զաւակին:
Ես չեմ խօսիր քեզ աւելի,
Ոչ ալ հաշիւ կ'ուզեմ քեզմէ
Արիւններուն որ թափեցան
Քու հետքերէն.
Աստուած ինքն է մեր դատաւոր:
Խորհէ՛ սակայն,
Երկու կանգուն ճերմակ կտաւ
Մեզ կր մնան մեր փառքերէն:
Ու մի՛ մոռնար, տալիք ունիս.
Տալիք՝ հողիդ:
Այդ ահաւոր ժամու հաշուոյն
Ձգէ ազատ կախարդանքէդ
Սմբատն իմ չէկ.
Ան ճրագն է Սիւնեաց տունին:

ԱՆՏՈՆ

Ժրդար կ'ըսէ բերանն անոր:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Փուտ է, կնիկ, մաղիդ ոսկին,
Յեցին վայել մաշկն է թաւիչ
Քու աշտերուն:
Լուա՛ աղով,
Մոխիր ջուրով
Ինչ որ դրիր միւտոնէն վերջ
Քու երեսիդ:
Լուա օրով ու շաբաթով ատ մարմինէդ
Յուսութները մեծ փորձողին,
Յետոյ եկուր
Քու աղծապիղծ այդ մատներով
Կոճեկ զլիւսուդ մաղմաղ մոխիր.
Մաղմաղ մոխիր որ կիզանէ
Պոռնկութիւնն այդ ծամերուդ:
Մոխիր՝ բարակ ճակտիդ, յօնքիդ
Որ դալկանայ
Փայլը յայրատ այդ աչքերուդ.
Ու քանդուի, այլի, ցնդի
Մեռնի ճենճեր
Դժոխքն հօր քու միսերուդ:
Ոտքդ բոպիկ,
Ճեղճեղ արին կրունկներուդ,
Ձեռքդ կարկամ, կոճ մը ինչպէս.
Վրադ դորձ քուրձ մեղանչողի:
Այսպէս ջախջախ ու կործանուած
Գամուխ ծունկի, Խօթը շաբաթ,
Առաւօտէն մինչ միւս աստուծոյ,
Քարին վրայ Աւաղ դրան.
Ու լաս անդուլ
Մինչեւ հայի
Լեռնադթան
Քու մեղքերուն:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Թեթեւ, թեթեւ, գրեթէ հով
Արդարութիւնն այդ պատիժին.
Աստուած, կ'ըսեն,
Ձիւնն իսկ կուտայ
Ձափելէ վերջ հասակները մեծ լեռներուն:

Ապաշխարանքն անոր չափել
Պարտք է արգար
Կանդուններովն իր մեղքերուն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ծունկի՛, յետոյ, եօթը ուրիշ շարաթներ
Վրան մարմար Մեղաց Քարին,
Գլխուդ պտակ փուշ տատասկէ.
Կէս ափ բակլայ ծակ ծակ զգուած
Ու որդնակուն,
Չոր ու փշուր դերդ մահահոտ ոսկերոտի.
Շերտ մը քար հաց՝ ան ալ ոսկոր,
Պաղունց մ'ալ աղ...
Քառորդ կուժ ջուր.
Այսպէս քաւել եօթը շարաթ
Մեղքերն հօր քու հարսնութեան
Եօթը առջի տարիներուդ.
Կանոնն է այս ապաշխարման
Թանահատի հօր ուխտին:

Ա.Ա.Մ

Պսակեցէք զիս Սմբատին.
Եօթը տարի, այս իմ շալկով
Քար ու գերան
Ու կեր կրեմ
Կառուցուելիք նոր տաճարին
Իշխան Գիդու յիշատակին:

ԱՆՏՈՆ

Մոռցի՛ր, Ալա՛մ, մոռցիր շատ բան
Նման սրտին որ կը զեղչէ
Շատ բան իրմէ երբ կը քալէ
Տարիքն ի վեր մեր ամէնուն:
Ի՞նչ հարկ քանդել տուն մ'աւելի.
— Ես չեմ տեսներ զլուխ մարդու
Որ Մեղօքէն չհարուածուի --
Ձղջա՛ սրտանց, զղջա՛ խորունկ, զղջա՛ անհուն
Չափովն հօր, չափովն արդար
Քու մեղքերուն:
Տէրն այց կուգայ, եղիր վստահ, տառապահար
Ամէն սիրտի:
Եօթանասուն ու եօթն անգամ
Կրնանք ներել երբ մեր եղբօր,

Քանի՞ անգամ եօթանասուն
Հազար ու բիւր
Ձի ներեր Տէրն իր զաւակին
Յանցանքներուն:

Ա.Ա.Մ

Մե՞ղք է կապել սիրտը սիրտին:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Եօթը կծիկ օձեր կապեն
Սլաքներովն իրենց երկճիղ
Առ քու լեզուն.
Հիւսեն, պնդեն, պարաւանդեն
Շուրթըդ շուրթիդ որ չթափին
Այսքան դարչանք, մեղք ու կորանք
Արդարներուն սա ականջին:

Ա.Ա.Մ

Ո՛վ զաղբերի, սո՛ւտ, պի՛ղծ մարդեր,
Ներկած ճերմա՛կ մեղքերը ձեր,
Որն իշխանի պատմութեանով,
Որն ալ կարդին պարեգօտով:
Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այդքան սուտէն
Ձեն սեւնար ձեր այդ լեզուներ,
Ձեն դառնար օձ
Կոկորդն ի վար ձեր, ազուգա՛յ՝
Մեղքին զաղան ալիքներուն:
Ես դրի մաս մ'այդ դարչանքէն
Առջիդ, Անտոն մեծ մենակեաց.
Դուն որ տեսար Աստուածորդին
Իջած այցի
Քու ճղնութեան,
Համբուրեցիր արիւնն ոտքին,
Ու պատմեցիր համն այդ ահեղ
Հաղորդութեան,
Ինչո՞ւ չըսես սա մարդերուն
Թէ բառերէն իրենց ճերմակ
Հոտը կ'առնես սեւ մեղքերու:
Դո՛ւն որ լքած Բարձր Սիւնեաց,
Թուրն ու աշտէն աստղաներուն
Ու ծիրանին,
Ձէնն ու փառքերն յաղթ գրոհին,
Քառասուն տարի մեղմէ շատ վեր,
Ապրեցար սուրբ,

Գերեզմանուած քու քարայրիդ,
 Խօսէ ինծի,
 Դուն չըզգացի՞ր
 Ինչպէս վաղեց կաթիլ կաթիլ
 Ծունկերդ ի վար հուրքը սրտիդ,
 Կրակը քու, կրակը մեր
 Այդպէս իբաւ, այդպէս կծու եւ ճենճերուն՝
 Ծրոյ մարմինն մեր ակերէն՝
 Վրան մատաղ քու օրերուդ,
 Քու սէրերուդ ու մեղքերուդ.
 — Ո՞վ է ազատ ապրել մեղքէն
 Ինչպէս կ'ըսէ զանձ մը չեղմէ
 Որ կ'երկրի սրտարազին — :
 Խօսէ՛, խօսէ՛,
 Խօսէ տունին սա բաղամեղ,
 Գարշաշաղախ,
 Խօսէ՛ անսիրտ սա մարդերուն
 Թէ յանձքին տակ ամէն կնոջ
 Որ կը սիրէ,
 Միտ մ'եմ կուզայ, ինչպէս կաթսան
 Էջմիածնի Սուրբ Միւռնին:

(Կը հանէ ոսկեպատ տուփ մը)

Կը տեսնե՞ս տուփն այս զոհարի.

(Կը բանայ)

Ու կը ճանչնա՞ս պողոտեցն այս սեւ:
 — Մահն է անի, ու զրկում՝
 Աստուածաժախ ու բարեպաշտ
 Իշխանուհի մեծ տիկինէն Սիւնեաց տունին:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Սո՛ւտ է, սո՛ւտ է, հայր սրբազան,
 Ինչ կը թափէ բերանն իրեն:

Ա.Ա.Մ

Սո՛ւտ՝ որ դրիւր տղուդ մէջքին
 Տուփն այս ոսկի:
 Մէջը կնգբուկ:
 Տուփ մ'ալ ուրիշ, յարեւմտան
 Մէջը զառիկ
 Ու շաքարիկ
 Ափին տունին իմ ծառային,
 Պատուիրելով անոր զնել

Իմ սնարին

Տղուդ պակասած մէկ շիշերին:

Մեղք է՞ կապել աղը՝ կեանքին

-- Ու մե՞ղք՝ կապել սիրտը սիրտին:

ԱՆՏՈՆ

Ճիշդ է՝ փօրել սիրտը մարդուն,
 Ալամ տիկին,
 Զի չեն հասնիր բաղուկն ու չափ
 Խօրերն անոր:
 Ճիշդ է՝, Ալամ, յանձնել շատ բան
 Մարդու սրտին, որ զրուած է հող զառնալու
 Ճիշդ է՝ կաւէն այդ վարդազոյն
 Ուղիւ շատ բան:
 Գրէ քու սիրտ
 Յողնած, հիւծած, բայց անյապուրդ
 Սիրտդ այդ կնկայ
 Այն միւս սիրտին, չի կապումնար
 Որ տեսէն մեր կիրքերուն.
 Յիշէ, ի՞նչ էր սիրտդ քուկին
 Քու զարուհիդ.
 Զայն ունենալ մինչ յաւիտեան
 Տրուած է քեզ, երբ զայն դրես
 Աստուածորդուն:
 Զի ակն է ան Անհուն Սիրոյն:

Ա.Ա.Մ

Աստուածորդի՛:
 Կ'ըսեն ձեռքիդ մէջն են ահեղ
 Սիրտերն ամէն:
 Ի՞նչ էր իմ մեղքն որ դիւ աշտպէս
 Տառապանքէ ի տառապանք
 Ես սահմաներ:
 Ինչո՞ւ չըրիր դիւ ալ նրման
 Ան միւսներուն, հազար ու բիւր
 Որոնք խաղաղ յարկի ներքեւ
 Ծամկելով հացն իրենց փշուր
 Կ'ապրին առանց իմ դժոխքին:
 Ինչո՞ւ սիրտէ սիրտ դրեցիր
 Ու բարձէ բարձ
 Մարմինն իմ խեղճ:
 Ինչո՞ւ անհուն՝ ծիրն ալ ըրիր
 Փափաքներուս.

Երակներու մէջ հերկեցիր
 Պողոտաները կիրքերուն:
 Ինչո՞ւ չեղար մօտն իմ հոգուս,
 Չըսիր անուշ երկու պարզ բառ
 Ու թողուցիր զիս գլխիւայր
 Քալել անդունդն իմ մեղքերուս:
 Աստուածորդի՛, աստուածորդի՛,
 Ունի՞ս տալիք ինձ պատասխան:
 Ո՞վ երկուքէն մեր մեղաւոր.
 Դո՞ւն՝ որ չեղար այցի սրտիս.
 Ե՞ս՝ որ չեղայ քիչ մը բարի
 Մարմինէս վեր ալ նայելու:
 Ինչպէ՞ս լացի ես քու խաչիդ
 Ոտքին փռած մաղերս ոսկի,
 Աղերսցի աճդ անմատոյց
 Խորն իմ մարմնոյն
 Ժանտ վիրապին,
 Տալէ առաջ բերդն անամուր
 Մեծ փորձողին:
 — Ո՞վ մեղաւոր մեր երկուքէն:
 Զի՞ դուն՝ Աստուած, ամենակար,
 Ես՝ աւաղի ոչ իսկ փռչի:
 Ինչո՞ւ չըրիր զիս ալ նման
 Ուրիշներու:
 Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ:

(Կուլայ:)

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Գ. ՏԵՍԱՐԱՆ

Ա. Տեսարանին դիմագիծը, որ նեղցած է, բայց փա-
 նաչելի: Անոր գոյները կ'երկարին դէպի կեդրոնը բեմին.
 կազմելու համար Մայր եկեղեցիին մէկ պահարանը:
 Իսկ մուտքը մեծ կամար մըն է, դուռի նմանութիւն
 չունեցող:

Նոյն փաթերը, սալարկը, լուսամուտները: Ոչ մէկ
 պատկեր: Խորքի գմբէթէն եօթնաշտանակ ջահ մը որ
 կը վառի ուխտի գիշերներուն:

Պահարանը փակուած է ժամ հանող դռնակէն, շատ
 փոքր:

Հաստ պատերուն երկայնքին գոյգեր, անկողին,
 սեղան, կապոցներ ու կապերտներ:

Ուխտաւորներու քեթիւ ժխոր: Մանր գրադուրներ
 զանազաններէ:

Բեմի կեդրոնին տեսակ մը ամբարտակ, փայտեայ,
 գետնէն մէկ քիչ բարձր, ուր շարուած են աթոռներ, ու-
 մանք գրաւուած, ոմանք պարսպ:

Բեմի նիշդ խորքին վարագոյր:

Երբ վարագոյրը կը բացուի, նախորդ տեսարանին
 գլխաւոր դէմքերը նստած են աթոռներու: Վաչէ Շու-
 շան, ամբարտակէն վար,, կապոցի մը վրայ կ'ծկուած:

ՉԱՅՆԵՐ

Եկաւ, եկաւ...

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ինքն է,

Մեռնի մայրը իր արեւուն:

Ի՜նչ ալ տեղոյն,

Սո՛ւրբ տիրամայր:

ՄՍԵՀ

(Ժամկոչի տարագով, կը կենայ ձեռքերը կուրծքին.
 Խոնարհութիւն ընելէ յետոյ, Ս. Սիւնիին առջեւ:)

Ինքը ահա,

Սմբատ Սիւնին:

(Շէկ մագերով փսնամեցի երիտասարդ: Յուզումը
զինքն կ'ընէ գունատ: Կը կենայ ամբարտակէն հեռու,
մօրը հակադիր կողմին:)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Քալէ առաջ:

Ժամն է վերջին, Սիւնեաց Սմբատ.

Հաւաքուած հոս տոհմը Սիւնեաց

Սպասելու քու վճիռին:

ԱՆՏՈՆ

Ըլլայ զալուստը քու բարի,

Աղբօր որդի,

Յանուն տեսարն մերոյ Փրկչին:

ՍԵՊՈՒՀ ՀԱԼԱԼ

Ծունկի՛, Սմբատ, ու համբոյրի՛

Ոտքի փոշուն

Նահապետին Սիւնեաց տունին:

(Սմբատը կ'առաջանայ, կը ծնրադրէ ու կը մնայ:)

ԱՆՏՈՆ

(Վերցնելով խոնարհած նակատը ու պահելով զայն
ծունկերուն վրայ)

Իմ թանկազին մատաղատունկ

Աղբօր որդի,

Սա տարիքիս,

Ձեր փապն իմ լեռնախոռոչ՝

Իջեր աւան.

Ձի մեղքը քու դուրսը դադարէն է մեծ լերան:

ՍՄԲԱՏ

Այր Աստուծոյ, երիցս սուրբ,

Դուն մեծ Անտոն,

Հայեացքդ ըլլայ քաղցր ու ներող

Վրան մեղքին մեր բոլորին:

ԱՆՏՈՆ

Մուր մեծ բերիւր դուն մեր գարմին,

Սմբատ մանուկ.

Ողջ ու մեռել կը տառապին

Սեւութեան, զարչութեանէն

Քու արարքին:

Հայրդ իշխան, տես՝ ամօթէն

Մատներն իր քօղ կ'ընէ զէմքին:

Մայրդ է անդին լեզուն չորցած,

Նայիլ անցքիւ իսկ վախճալով:

Քոյրդ է արցունք:

Իայց չես դիտեր, ի՞նչ խոր տաղնապն է
Քու պապուն:

Անունն որու

Կը կրես դուն,

Թաթախ ձգած զայն շարունին

Քու ազգապիղծ:

Եօթն ամիս է, ամէն գիշեր

Ձգած դամբանն բնտանիքին

Ան կը մաղլի մեծ լեռն ի վեր

Ձիս գտնելու իմ փապարին.

Ու կը մուրայ

Դարման ճակտին իր խարանին,

— Մեղքն իր թոռան:

Ան ի՞նչ սեւ վէրք՝ պայծառ ճակտին

Դեղին մեղքիւ թարախն ամբողջ

Աչքին վրան:

Ան ի՞նչ կրակ լանջքին ներքեւ՝

Սիրտն իր թշուառ:

Մեծ ու հպարտ ու բաղձայաղթ

Զօրավարէն ան ի՞նչ պատկեր:

Պապդ է, իշխան, բեռնով անէծք,

Տարածամ մահ

Քեզ կը դուժէ իմ բերանով:

Դուն չես կրնար դիտնալ ինչպէս

Կուան աչքերն ուրուններուն:

Սմբատ մանուկ, սիրովելու համար իսկոյն

Տանջանքն անհուն

Մեռելներուն ու ողջներուն,

Փախիւր հեռու դուն Ալամէն,

Դառնալով սուրբ Եկեղեցին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ո՞ւր, ո՞ւր դրիր, երիտասարդ,

Ահն, աղնածանքն աւաղանին.

Պատին արի արի արանց

Սիւնեաց տունին:

Ձի՞ դողդղար, խանձիր հուրբէն

Իր մեղքերուն

Հողիդ մատաղ.

Ձի՞ կտրիր սառ՝ հողիդ մատաղ,

Աղտի, աղբի ու գարշանքի

Պիղծ ամանէն որ կը կոշուի

Աղիճ Ալամ:

ԻՇԽԱՆ ՄՈՒՇԷ

Որ տուն աւրեց հարիւրներով
Հոռմաստանէն մինչեւ Գուգարք
Ու վիրք, Աղուանք,
Վաճառք հանած մարմինն իր աղծ :
Ու պառկեցաւ ծոցը զաղիւր
Իսկ ստրուկի
Եւ ուրուկի :
Ու սուր դըրաւ հօրը ձեռքին
Գլխատելու մանչն հարազատ .
Ու դրաւ սուր որդու ձեռքին
Փողոտելու հայրն հարազատ :
Որ սպաննեց եղբայրը մեր ,
Սակրը ձեռքովն իսկ իջնելով
Անոր գլխուն ,
Օգնութիւնովն իր սիրողին :
Ձայն բղկտել , ողջ ողջ դամել
Բերդի պատին ,
Կամ հանել ցից
— Շատոնց ըրած կ'ըլլար մեր տուն ,
Առանց դուրի ,
Չը տարածէր թեւն իր եթէ
Ստեփանէ մեծ հովուապետն
Անոր վրան .
Որ փրկելու համար հոգին
Կեցուց հարուածը մեր թուրին ,
Վստահելով երկնի դուրիին ...
... Յամբած հիմա ակերն յոյսին
Իր փրկութեան :
Ժամն է մօտիկ , աղբօ՛ր որդի ,
Պիտի իյնայ գլուխն անոր
Կամ մեր սուրէն
Կամ՝ ահաւոր ա՛լ աւելի
Եկեղեցւոյ բանադրանքէն ,
Խունկ ու մոմով , անդաստանով ,
Հասարակաց բանադրանքէն :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Իշխան Գիգու աղբօր որդի ,
Սմբատ Մանուկ ,
Ինչպէ՞ս կ'ելլես դէմն արիւնին երաններուդ :
Ողջ ազգատոհմն ինկած ճամբայ
Մեծ Սիւնիքին չորս ծագերէն ,

Վճիռ ունի
Արձակելու գլուխը քու
Կապանքներէն իժի ծնունդ
Այդ պոռնիկին .
Կամ գլուխը քեզ ալ մէկտեղ
Դուրս , ծոցէն սուրբ
Եկեղեցու :

ԱԼԱՄ

(Որ խմբերգէն առաջ արդէն մտած է
պահարան , դանդաղ յառաջացումով
հասած է ամբարտակի եզրին)

Ան՝ ո՞վ ,
Ըսաւ կամաց ,
Ըսաւ յամառ ու եղաւ լաց .
Ըսաւ անլերջ , եօթը տարի՛ ,
Չը վախնալով մեղք ու վարձքէն .
«Սիւնեաց տիկին» ,
«Իմ աղբօր կին» ,
«Եօթը գլուխ քու մէկ պաղին»
«Ու էն առաջ իշխան Գիգին» :

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ծով մը սեւ դեղ ,
Անտառ մ'եղէ՛ք ,
Եօթնաշխարհի գառնուկներուն
Ալ մազաղաթ ,
Հեն բաւական իր մեղքերուն
Երտադրումին :
Հեռացիր շուտ , Սիւնեաց որդի՛ ,
Ճիրաններէն զաղրաթորմի
Այդ աղիճին :

ԱԼԱՄ

Կարգըդ պսակ դառնայ գլխուդ ,
Շամբուր պսակ Մերութանի :
Ինչո՞ւ մոռնալ բոքն իր հողուն ,
Խաբել , մղել աղջիկն անխորձ
Ծոց մը դժբախտ ,
Ու լուացուած դերդ Պիղատոս
Սեւ պարեգօտ նետել մէջքին
Ու սրբուիլ :
Ինչո՞ւ , ինչո՞վ ձեռն նլուրէին
Ըլլայ մահուան կամ արժանի
Երբ սիրէ կինն աղբօր որդին

Իր էրկին:

Բացէ՛ք, բացէ՛ք հեղ մը Սուրբ Գիրքն
Ու կարդացէ՛ք.

«Եղբորորդւոյս ձայնն է բախող իմ դռան».

«Բաց ինծի, քոյր, իմ աղանի, իմ կատարեալ»,
Զի լիք չաղով են իմ մաղեր».

«Ես որդիին եմ իմ եղբոր»,

«Եղբորորդին իմ ալ՝ ինծի»:

Սողոմոնն է որ կը խօսի,

Իմաստնադոյնն որդիներուն մարդոց բոլոր:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Բէկղղերուդն է կը բարբառի

Իր բերանէն:

Խաչ հանեցէ՛ք, դուք խաչապաշտ

Իմ եղբայրներ:

(Բոլորը կը խաչակնքեն: Պահ մը լռութիւն եւ սպաս-
ման վիճակ)

ԱԼԱՄ

Զարնէ քեզի խաչդ այդ պատիր.

Ամօթ կարգիդ քու սրբադան.

Ամօթ չքեղ այդ մօրութիւն,

Ամօթ ճերմակ մօրութիւններուն,

Սիւնի Վաչէ, Սիւնի Մուշէ

Իշխաններուն:

Ան ո՞վ՝ բաւ,

Ըսաւ կամաց ու լաց եղաւ.

Դրած ճակատն իր ապիրատ

Սա կրունկիս.

«Սիւնեաց տիկին, իմ աղբօր կին»

«Եօթը վրուխ քու մէկ պագին»,

«Եւ էն առաջ իշխան Գիւրին»:

ԱՆՏՈՆ

Կո՛յս տիրամայր,

Հա՛ս օգնութիւն

Ծառաներուն քու մոլորեալ.

Փռւժեւ չարին, նախատինքին,

Զրպարտութեան, թաքուն մեղքին

Յանուն որդւոյդ գթացողի:

Սմբատ Մանուկ, կարգն է խօսքիդ,

Զի չի փորուիր

Սիրտը բոլոր իր ալքերէն.

Եղիւր զգաստ մեղքիդ չափով:

ՍՄԲԱՏ

Մեծ հօրեղբայր, արդար երբեք

Ըլլալ կրնան

Որուն նման,

Մարդ, հրեշտակ,

Ստեփանէ մեծ վարդապետ,

Ջահ պատուական՝ եկեղեցւոյ,

Ծո՛ւղ գիտութեան աստուածեղէն,

Եւ դուն, դժբախտ հայր իմ Վաչէ,

Ու հօրեղբայր իշխան Մուշէ.

Սարկաւաղներ, քահանաներ ու

սեպուհներ

Ու ժողովուրդ,

Մոռալի ձեր, հարք ու եղբայրք,

Մեղք ըրի ես:

Չեմ արձանի ես ձեր տեսլին:

Կո՛նիլ վրան իսկ ստերուն

Եկեղեցու.

Մեղք ըրի ես:

Սա բողոքին ես կը մխուրմ

Այս աշխարհի կարգէն հեռու,

Հեռու աշխարհ.

Ենայելով չուքս ապիրատ

Արդար աչքի:

Սպիթք ըրէք դուք իմ հողուն.

Կշիւ չունի իմ մեղքը սեւ:

Զիս կը մաքրեն մութ անձաւներ

Սիւնեաց լեքան:

Մնաք բարով:

ԻՇԽԱՆ ՎԱԶԷ

Ու՛ր կը քաշուիս, քաղցր իմ որդին,

Զիս ձգելով սա տարիքիս

Որո՞ւ գութին:

Դուն իմ տունին ոսկի ճրագ,

Խորհած ունի՞ս ամբա մութին

Որ բոներ է սիրտերը մեր:

Առանց տեսլիդ,

Աշխարհն այս մեծ՝ մեծ է գիշեր

Վրան մօրկանդ աշուրներուն:

ԱՆՏՈՆ

Անտորձ տըղաս. ինձ կ'երեւայ
 Սիրտըդ մանուկ, անուշիկ պէս:
 Ընկղմողին ինքը հասնի
 Մեծ զօրավարը
 Սուրբ Սարգիս:
 Ո՞ւր կը փախչիս պարտքէն, հոգէն
 Իրուած ուսիկ:
 Բաշխեր առատ Աստուած քեզի
 Առ դեղանի
 Մարմինը չէկ.
 Անձաներուն պէտք չէ տանիլ
 Այդքան արեւ:
 Աստուած գ'ուզէ իր ծառաներ
 Հաւատարիմ իրենց պարտքին:
 Կախ են առջիկ յիսուն տարի
 — Գիտնալ աշտպէս կը կարծէ մերթ
 Մեր դատաստան—
 Գրուած՝ սիրոյ ու բարութեան
 Արարքներու:
 Մարդ չի փախչիր կեանքին դիրէն:
 Դու՛ն՝ կանչուած ով ինչ գիտէ՝
 Որքան պարտքի.
 Ո՛րքան փառքի:
 Ձի ներսեր քեզ փախուստն այս վատ.
 Անչո՛ւշտ, մոխիր՝ հոս ամէ՛ն բան.
 Ու գառն թոյն՝
 Կասցոյա չարպաթն
 Կնոջ աչքին:
 Ու քու կեանքին
 Կ'արժէ ոչինչ՝ դարունն անդին,
 Մօտը դրուած անհուն դարնան
 Որ կը ծաղկի, կը հեղեղուի
 Անոր դէմքէն ու աչքերէն,
 Սփռաքներէ մինչեւ ավերու:
 Անշուշտ ստոյգ ամէնն է այս:
 Բայց կենալով, գիմանալով,
 Ինքզինքն արժան ընծայելով:
 Մեղքին, դաւին, պարտքին առջեւ
 Ճակատ տալով
 Մենք կը հասնինք իր սո՛ւրբ տեսքին
 Բիւր, բիւրաբիւր երկինքներէն
 Վեր ու անդին:

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ անարժան իմ լսելիք
 Գեղեցկութեան ու սրբութեան
 Ու մեծութեան սա երազին:

ԱՆՏՈՆ

Յա՛ւ է, տղա՛ս, հոս ամէն բան.
 Տարիքդ այդ քիչ՝ քեզ անխտած
 Խորհրդատու:
 Ինչո՞ւ փախչիլ երբ քու ձեռքէն
 Սպեղանի ու բիւր բարիք
 Կ'ակնկալեն
 Այնքան մարդեր,
 Ապրող միայն քու հոգերուն:

ՍՄԲԱՏ

Յաւն է օրէնք մեր աշխարհին,
 Սուրբ վարդապետ.
 Ձրնէ Աստուած նրման սրտիս
 Սիրան ոչ ոքի,
 Նախարարանին
 Կամ մշակին,
 Ոչ իսկ վայրադ
 Իմ թշնամուն:
 Դուն հասկցող խոր բաներու,
 Կը տեսնես ճիշտ արքն այդ թշուտ:

ԱՆՏՈՆ

Քսան տարուայ
 Սիրտդ այդ տղայ
 Մեծ կը տեսնայ,
 Քիչ կը տեսնայ.
 Մենք անցեր ենք այդ կրակէն:
 Գիրկը կնոջ՝ կակուղ կրակ,
 Ուր՝ ձիւթին մէջ, ուր՝ կուպրին մէջ,
 Գերի ինչպէս կը չաղախուի և կը զետալ
 Հողին փոխուած դաղիւր տիպի:
 Այլ չեմ խօսիր ան միւսներէն
 Արդար ու մեծ արարքներէն
 Որոնք տղոց ու պատանեաց,
 Այր աւազաց ու ծերունեաց
 Կեանքը կ'ընեն մեծ ու արի,
 Մահէն ալ վերջ.
 (Կը քաշէ քեւեմ:

Գործերը սուրբ որոնք կ'ապրին,
կ'ապրեցընեն,
Ու կը վրկեն
Մեր ամէնէն անկապտելի, մեր իրական
Գանձը միայն,
— Բարի անուն եւ յիշատակ:
Ու կը յանձնեն
Գալ դարերու մեծարանքին.
Սքանչացման
Իբրեւ բիւրեղ ու մարդարիտ
Անունը մեր, ա'լ ազատուած
Աղտի, մեղքի ու ճճի
Յեխակոյտէն:
Թող դուն, տղա'ս, հեռու աշխարհն ու
իր ափեր.

Կոտրէ նաւն ալ կնոջ գիրկին.
Կաւ է անարդ ամէն մարմին,
Ներկ' ինչ որ կայ դիւթք ու հրթիռ
Մեզ խրոտփող
Պատրաստիր այդ հմայքէն:
Ի՞նչպէս դո՛ւն երկուն ցեխին
Այդ կնիկին
Յաւիտեան մ'ողջ գեղեցկութիւն:

ԱԼԱՄ

(Ձեռքը դէպի տղան երկարելով)
Քալէ, քալէ', իմ գեղեցիկ, իմ սիրելի
Ո՞րն է աշխարհն որուն մասին
Կը բարբառի
Բերանն իր փուտ.
Ու չի ճանչնար
Կան իր անարդ եղբայրներուն
— Շաղուած արեամբ ու պղծութեամբ —
Բոլորն ալ կե'ղծ: Բոլորն ալ սեւ
Քան պարեզօտն որ կը ծածկէ
Անապոյտն խղճմտանքներ:
Ո՞վ է դարձեր աշխարհէն այն
Որուն վրայ ճառ կը կարդան
Սուտի փուտի այդ ասպետներ:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Պատուի բերանդ ու կոտորին քու աստամներ:
Կը հայհոյէ':

Կը հայհոյէ մեղքէն անդին,
Մեր հաւատքին:
Եօթը տարի եկեղեցին
Քեզ խնայեց մահը խուժդուժ:
Սիւնեաց տունին դուք աւագնե'ր,
Ձեր ականջովն իսկ լըսեցիք
Ի'նչ՝ անաստուած իր շրթներէն
Հեղեղեց դուրս:
Մեղքէն անդին
Ան հարուածեց
Հիմն հաւատքին:
Ան արժանի զինքը կեցուց
Քարկոծուելու,
Կամ հիւսուելու
Ողջ ողջ պատին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Հիւսուի, հիւսուի
Ողջ ողջ պատին,
Ու շաղախուի:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Տէրն երկնաւոր ըլլայ խնդրող
Վրէժն արդար
Սա նորալուր ու ահաւոր
Գայթակղութեան:
Սմբատ Մանուկ,
Քեզ հինգ բոպէ
Իմ բերանով
Եկեղեցին կու տայ միջոց,
Կամ աջ՝
Կամ ձախ:
Ու ատկէ վերջ
Ես կը կտրեմ մարմինն իր պիղծ
Եկեղեցու մարմինէն սուրբ,
Ու կը նետեմ
Սեւ շուներէն, գաղաններէն
Այ արիւնտուշտ՝
Սեւ դեւերուն փոփոխութիւն:
Մեղք իր հոգուն:
Ան փրկութիւն չունի երբեք:
Դուն կը լսես, Սիւնեաց Մանուկ,
Վճիռն արդար
Մեր հայրերուն,

Մեծ ու յօժար կամքն ամբողջին :
Բոպէն լիւրջին :
Կամ աջ կամ ձախ :

ԱԼԱՄ

Քալէ, քալէ, անուշ տըղաս,
Քալէ դղեակն իմ բարձրադիր :
Հանգչեցնեմ ես քու դլուխ
Թարմ իմ ծոցին...
Պագ մ'իմ բերնէս, — ու կը ցնդի
Երազն այս փատ :
Սեւ մարմինն իր աւելի սեւ է
Իր հոգին :
Քալէ, քալէ, իմ սիրական :
Մահէն դարձողն ո՞վ է լսեր :

ԲՈՂՈՐԸ

Անիծուի՛, անիծուի՛, անիծուի՛ :

ԱԼԱՄ

Քալէ՛, քալէ՛, քալէ՛ դղեակ,
Ի՛մ սիրական :
Թող բարբառին մաւթ բերաններն
Այս մարդերուն :
Ո՞վ է տեսեր,
Ո՞վ ետ եկեր՝
Այդ տեղերէն :

ԽՄԲԵՐԳ

Վա՛յ տեսողին :
Կարճ նայողին :
Վա՛յ մանաւանդ
Հոս ուտողին :

ԱԼԱՄ

Քալէ՛, Սմբատ, քալէ ինձ հետ,
Ձդէ ճահիճն այս շարաւոտ
Սեւ ու կանանչ
Այդ գորտերուն :

(Կը քաշէ քեւէն : Քանի մը քայլ կ'առնեն, հասած են
դարձուածքին)

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Ո՛րդի, դթա մեր սրտերուն :
(Անոնք կը շարունակեն ելլել քեքեւ դուրս)

ԽՄԲԵՐԳ

Կ'երթան : Գնաց . կ'իջնէ արդէն ,
Սմբատ Մանուկ . հոգի՞դ : Հոգի՛դ :

(Մէկէն ձայն մը, դաշն, հեռաւոր բայց տարօրէն տպա-
ւորիչ)

ՄԱՆՆԱ

Համբուրեացեա զիս համբուրիւ
Բերանոյ քո .
Ձի գեղեցիկ են շրթունք քո
Քան զգինի :

ՍՄԲԱՏ

Մաննա՛, Մաննա՛, Մաննա՛ :
(Խելայեղ ետ դառնալով ու փնտռելով)

ՄԱՆՆԱ

Մեղքի դերի, թշուառ տղայ :

ՍՄԲԱՏ

Երդէ՛, Մաննա՛, Կապո՛յտ Մաննա ,
Օր մը կեցած իմ աչքերուն
Իբրեւ երազ :

ՄԱՆՆԱ

Կայ ատիկա երեք տարի :

ՍՄԲԱՏ

Բայց ամէն օր անկէ ասդին ,
Ձայնն այդ անուշ
Կրակէ սիւն
Ի իմ սրտին :
Անկէ ասդին
Կը մխայ խորն իմ խեղճ հոգուն
Բան մ'որ չունի անուն երբեք :
Կայ ատիկա երեք տարի :

ՄԱՆՆԱ

Ձայնն այդ կ'ըսէր այդ օրերուն
Ու կ'ըսէ դեռ .
«Սո՛ւտ է, Սմբատ, երազն այն չէկ
Որուն մէջէն
Մենք կը տեսնենք մարմինը մեր :»

ՍՄԲԱՏ

Ձայնն ալդ կ'ըսէ
 Ինչ որ կ'ըսեն ու չեն կրնար
 Շրթները մեր:
 Երգէ՛, Մաննա՛:
 Թող բառերէդ լոյսը սրտիդ
 Աղբերանայ մեր բոլորին,
 Ու կաթ ի կաթ,
 Ու շաղ ի շաղ,
 Իբրեւ նշխարք մը թրթրուուն
 Բաշխուի մեզ:
 Ձի կարօտ ենք մենք արեւուն,
 Ձի կարօտն եմ ես աւելի՛
 Այս բոլորէն,
 Բանին՝ անուն որ դեռ չունի:

ՄԱՆՆԱ

Մեղքն է, մշուշ սեւ ու կարմիր,
 Չարկած կամար մեր սրտերուն:
 Այ չենք լսեր թեւը ձայնին
 Դէպի երկինք:
 Կ'անցնի, Սմբատ, մարմինը չէկ
 —Կաւ ներկրւած—
 Շուքէն ալ շուտ թիթուան թեւին:

ՍՄԲԱՏ

Հոգի՞ն:

ՄԱՆՆԱ

Հոգին՝ թռչուն յաւիտենեան,
 Պուտ մը կապոյտ իր կառնիցին,
 Կը թափառի մարմնէ մարմին,
 Յաճախ առանց սոստ մը թառի,
 Ձի սրտին մէջ մեր բոլորին
 Կը պղպղայ որդը մեղքին:
 Դարձիր երկինք, Սմբատ Մանուկ,
 Հոն քով քովի,
 Կայ խմուելու
 Անհունութիւնը սէրերուն:
 Այսպէս բոխ
 Առաջ ասկէ երեք տարի,
 Էս շրթներուդ քու պարմանի,
 Կը մտնէի
 Երբ պատեանին մէջ իմ քուրձի:
 Անկէ ասդի՞ն:

Ես հազեր եմ
 Սկիզբը մեծ իմ երազին,
 Այնպէս խորունկ, այնպէս իրա՛ւ
 Ինչպէս զարկն է փոքր իմ կուրծքին,
 Վրան զարկին
 Անպատմելի Անոր սրտին:

ՍՄԲԱՏ

Խօսէ, Մաննա՛,
 Թող բաժնուի ձայնիդ թեւով ու բաշխուի
 Մեզ պէս բոլոր քաղցեալներուն
 Ինչ որ չինեց քեզ ալդպէս վեր
 Մեր մատներէն ու շրթներէն:
 Մասնիկ մասնիկ միւսոնն ինչպէս,
 Հոսիս, թորուիս
 Մեղեդիին քու ընդմէջէն
 Ու մեզ օժես երկնի շաղով,
 Ընես դինով
 Քու երկինքէն:
 Ընես քիչ մ'ալ մեզ քեզի պէս,
 Ինչպէս կ'ընէ կոկոն մը վարդ
 Թուփի ոտքին,
 Խեղճ, ցեխապատ տերեւներուն ու ծիւերուն:
 Կարօտ շունչիդ, կարօտ՝ տեսքիդ,
 Սիրտն իր ափին՝ առջիդ ծունկի Սմբատն է Շէկ:
 Տո՛ւր, երկարէ՛
 Չեռներդ ինծի,
 Կամար-զօտի աղատութեան:

ՄԱՆՆԱ

Քեզ կը կանչէ իմ բերանով
 Արիւնն անբիծ Սիւնեաց տոհմին,
 Ան՝ որ չեկաւ ազտի շուրթին
 Խաթարուելու
 Համ ու թոյնովն ալ աղցաւոր
 Այս աշխարհին:
 Սմբատ Մանուկ, բաց քու աչքեր
 Վրան վիհին,
 Որու շուրթին
 Դեւ մը ճերմակ
 Մազ ու զգեստ հաղած կնոջ՝
 Կրունկները քու կը լղէ
 Ընդքարչելու
 Քեզ անդունդին:

ԱԼԱՄ

Քալէ, քալէ, իմ սիրական աղբօր սրղի-
Սիրտն իր պառա՛ւ է քսանին:

ՍՄԲԱՏ

(Մտիկ չընելով)

Մաննա՛, Մաննա, նուշի ծառին
Տակ կը նըստի դեռ քու պատկեր
Այնպէս ինչպէս առաջ՝ երա՛ղ
Հողէն բուսած, երեք տարի:
Տե՛ս, կը վառին
Աչքիս առջեւ
Մաղերդ անուշ, շաղով օծուած
Ու մարդըտով:
«Նոան կեղեւ» քու աշտերուն
Դեռ կը դողայ
Համը հօր, համն ահաւոր
Մեր աշխարհին:
Երեք տարի, ես ամէն օր,
Կեցած առջին քու պատկերին
Հարց եմ տուեր.
«Ո՞ր է հանգոյցն այս երազին»:
Ու պատասխանն ես դուն մերժեր:
Բաց վարչամակն այս սպաւոր,
Յաթէ վրաս,
Կտորէ սրտիս աղջը խորունկ.
Աստուած սիրողն հում կը սիրէ
Երբ կ'անարդէ սէրը մարդուն,
Զի ճանչնար դայն:
Ծունկի ահա շուքիդ առջեւ,
Կախուած քեզմէ է իմ հոգին:
Կ'ուզե՞ս փրկել դուն պատանին,
Մըբատը չէկ.
Պատուէ սեւը սա կտաւին
Ու թափէ դուրս
Դիւթքը տեսիլդ:
Էս, հեղ գառնուկ, մատիդ ճամբով
Կ'առնեմ իմ քայլ ուր որ կ'ուզես.
Զիս կը դրկես,
Դոյն իսկ անդին գերեզմանէն.
Բար սա պատանքն անապոստոյն.
Զեմ բմբունք սեւ կուտութիւն:
Փո՛ւնջ մը մաղի:
Զե՛ւքըդ դոնէ:

Սիւնեա՛յ Մանուկ,
Ահա քեզի ձեռքը տխուր,
(կը հանէ վարագոյրին ճեղքէն ձեռքը)
Զեռք մեռելի:
(Սմբատ կը բռնէ դողով)

ՄԱՆՆԱ

Մ'սխլո՞ր:
Ինչ կը դողայ ամերօտ մէջ:
— Անշուշտ:
Կան է կ'առնէք յաճախ սրդնոս ու
շարաւոս
Զեր բերանին.
Ուրիշ բան չէ մեր միտը հոս:
Տուր, իմ տղաս, տուր փախուստ չուս
Ամէն կրնէ:
Թարմ կամ հասուն, նոյնիսկ պատուած—
Ամէն կրնէ:

ՍՄԲԱՏ

(Միշտ ձեռքը բռնած պահելով)

Ասկէ անդի՞ն:

ՄԱՆՆԱ

Զես անծանօթ դուն իմ ուխտին:
Ասկէ անդի՞ն:
Պիտի քաշուիմ խորն իմ այրին.
Պիտի վառեմ խաչելութեան
Դէմ սպասող
Մոմը նրբին,
Ան որ հասակն իմ կը աւետմէ.
Պիտի բռնեմ վրան բոցին
Այն այդ ամիդ դարձ մասէն,
Մինչեւ հալի, չողիւնայ
Կնիքն աղտոտ
Ու մարմնեղէն՝
Իր երեսէն:

ՍՄԲԱՏ

Ինչ անողորմ սիրտն է երբեմն
Ծոցին մառաղաշ աղջիկներուն:

ՄԱՆՆԱ

Մի հարցունքը դուն դարովէն,
Զի կտարտած ամանն ես դուն
Զայն ընդունող:

Մի տեսնար շատ ուր ուրանամ
 Զայն ամէնէն շատ տղոց մօտ :
 Ան ուր մոռցած հայրն իր տկար ,
 Մայրը խրած ծովն արցունքին ,
 Քար ընելով խիղճն իր՝ դիմաց
 Փոքրիկ քրոջն իսկ սարսափին .
 Անարդելով տոհմին համբաւն ,
 Օրէնքն արդար եկեղեցու ,
 Կնիկի մը փէշերն ի վեր ,
 Կը բարձրանայ իր կորուստին ,
 Ան չխօսի՜ թող դորովէ :

ՍՄԲԱՏ

Մատիւ ճամբով , ա՛յ իմ Մաննա ,
 Բաց ինծի դուռն արքայութեան .
 Եւ երկրաւոր , եւ երկնաւոր :
 Աղատութիւն Սէրն է , կ'ըսեն .
 Զերծ զիս ըրէ մեղքին լուծէն :
 Զեռքէ է հոգուն իմ բանալին :
 Զի չի բաւեր անձը փրկել .
 Ետութիւնն է ալդ սքօղուն :
 Փրկել օտարն ու մեղաւորն ,
 Ինչպէս ըրաւ Աստուածորդին :
 Քեզ հրաւէ՛ր ,
 Իջնել լեռնէն քու մեծութեան :

ՄԱՆՆԱ

Իջնեմ պիտի քիչ ետք ծունկի ,
 Փակուի մութին մէջն իմ մեղքին .
 Լոյսը չըզայ պիտի այցել
 Մինչեւ բուսնի
 Մոմին կրծած ու խարանած իմ միտերէն
 Վարդն Աստուծոյ ,
 Հաշտ ընելով զիս իր Սիրոյն :
 Մօբատ Մանուկ ,
 Գիտես որու
 Զեռքն ունիս դու քու ափերուդ :

ՍՄԲԱՏ

Ո՛վ առջի սէր , առջի բարի :

ՄԱՆՆԱ

Իմ Աստուծուն , իմ Յիսուսին
 Զոհ անարատ մարմինն իմ ողջ :

Այսպէս խունկի
 Ու աղօթքի ,
 Մեղմ արցունքի եւ հառաչի
 Մէջ հասուննայ
 Կապոյտ Մաննան ,
 Մինչեւ հասնի ժամը երթին . . .

ՍՄԲԱՏ

Ո՞ւր :

ՄԱՆՆԱ

Ծոցն անվախճան իր կապոյտին ,
 Ուր լող կու դան
 Հողիները արդարներուն
 Զերդ կտոր աստղ ու զերդ կայլակ
 Դարձող կրկին
 Դէպ աւազանն անհուն սրտին
 Տէր Յիսուսին
 Ուրկէ փրթեր ինկեր են հոս ,
 Մաքրուելու , աղորնայու :

ՍՄԲԱՏ

Իսկ ե՞ս :

ՄԱՆՆԱ

Իսկ դո՞ւն :
 Բայց ի՞նչ կ'ուզես :

ՍՄԲԱՏ

Որո՞ւ , որո՞ւ զիս կը ձգես :

ՄԱՆՆԱ

(Զեռքը առնելով ետ վարագոյրէն)

Մօբատ Մանուկ , մեղքն է վիզիդ .
 Տըւի ես ցոյց ճամբան քեզի :
 Ո՛վ կը շեղի կամաւ անկէ
 Կը մատնուի
 Անչէջ կիզման :
 Երթաս բարո՛վ , երիտասարդ .
 Երկնի ճամբան անդունդներէն
 Միշտ կը սկսի
 Ու կը հատնի
 Ծոցն Աստուծոյ անհուն սրտին :
 Երթաս բարով , դժբախտ տղայ ,
 Որ կը զոհես բոսկին ունայն
 Յաւիտեան մ'ողջ երանութեան :

(Լուսին: վարագոյրին վրայ ուրուային նկարը աղջկան որուն ձեռքը — միշտ շուքովը տեսանելի — կը բարձրանայ վար բերելու կանթեղը: Կնքտուն ու տրտում ձայնը նախարակին դաշն է լուսին: Յետոյ լոյսի ուրիշ կտուց մը, պոտոր ու կարմիր կաթիլի մը նման կը քրքռայ վարագոյրի երեսին: Մոմին շինած կիսադեղը հետգհետէ կը պայծառանայ ու վարագոյրի կեդրոնին կ'ըլլայ դեղնորակ ու անաւոր աչք մը: Կարելի է հետեւիլ կորացող ձեւի մը դէպի բոցը: Ներսի աղջը կարմրած է քեթեակի: Յետոյ այրուցքի ու նենկերի սուր հոտ մը:)

ԱՆՏՈՆ

Կ'այրէ, հասէք, կ'այրէ՛ ձեռքն իր,
Աղատեցէ՛ք:

ՉԱՅՆԵՐ

Աղատեցէ՛ք չուշանն անրիծ:

(Սմբատ մէկ հարուածով կը փրցնէ ու կը նետէ մէկդի վարագոյրը: Պարգուածն է տեսակ մը խորան որ պատրանքը կուտայ քարի մէջ փորուած ըլլալու: Անսին: Առջին փոքր բեմ ուր պղինձ աշտանակի վրայ մոմ մը աղջկան հասակով: Լոյսը դեռ չէ գտած իր հանդարտ սուգումը, հովէն կամ հողէն ու եղերական իր ցրումը տարօրէն դեղնախառն ու մահագոյն բան մը կը բանայ աղջկան գլխուն որմէ բաց են նակատ, յօնք, աչք ու այտեր ու կզակին մէկ մասը: Ճերմակ շղարշ մը գլխուն մնացեալ մասերը ամրօրէն պահած է, դուրս չձգելով ոչ մէկ մագի բեւ: Պահ մը աղմուկէն, խուժումէն շրտուն, աղջիկը կ'ընկրկի, յետոյ կրկին կ'երկարէ ձեռքը բոցին, ակոսները սեղմ, առանց նայուածքի: Սմբատ բիրտ բազուկներով աղջիկը կ'առնէ մէկդի մոմէն: Այն ատեն տեղի կ'ունենայ Մաննային ուշակորոյս լիւմբ Սմբատին քեւերուն մէջ, նայուածքը կուղպ ու մահադալով:)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Քօղը, քօղը, քաշէ քօղը
Իր երեսին:

ՍՄԲԱՏ

(Քաշելով քօղը աղջկան երեսին, չկրնալով գայն գատել իր քեւերէն)
Ի՞նչ դալկահար կեղեւն է նուա իր այտերուն:

Ս. ՍԻՒՆԻ

(հասնելով խորան)

Մէկդի՛:

Մէկդիդուն, անարժան Սիւնեաց օրդի:

(Կ'առնէ բոյրը անոր ձեռքէն ու կը դնէ վիմափոր նստարանի նման փորուածքի մը)

Մէկդի՛:

(Չայնին խստութիւնը կը նետէ ետ Ալամը որ խոր հետաքրքրութեամբ, ոտքի մատներուն վրայ իր հասակը բարձրացուցած կը մօտենայ նուազող աղջկան)

Կոյս իմաստուն:

(Կը ծնրադրէ բոցը մօտ)

Աստուածաւանդ մեկ աղաւնի:

Ձոհն անարատ քու մարմինին

Հասնի գահին

Հօրն երկնաւոր:

Ու բոյրն անուշ քու ձենձերին

Մեղմէ սրտին

Քարութիւնը մարդոց բոլոր

Մեղսակործան օրդիններուն:

Կոյս սրբունի,

Հասնի գոհից պատգամն արդար

Մեր բոլորին:

Ընէ կակուղ հողին Սմբատ

Շէկ Մանուկին,

Ալամին պիղծ:

Ձի թափուեցաւ արիւնն Իրեն Աստուային

Լուսու ծովն ասոնց մեղքին:

Ընդունական գոհից ըլլայ, քոյր,

Աստուածային իր սունկերուն:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Դ. ՏԵՍԱՐԱՆ

(Մայր եկեղեցին:

Արեւելք՝ երեք խորաններ, ոսկեկամար, կանթեղագարդ: Խաչ, խաչվառ: Ծաղկամաններ խորաններու առաջնաներուն: Ժուժկալ, գրեթէ լեռնային նաշակ մը այս արդարանքին մէջ:

Նաւին նիշդ կեդրոնին գմբէթը, զոր չորս հսկայ սիւններու վրայ կը գետեղէ գեղափանդակ շրջանակ մը, խարիսխէն ծակծրկուած տասներկու պատուհաններով:

Մարմինը անլուսամուտ:

Փոքր դուռներ որոնք պահարանները կը հանեն ու գոց են բաղեայ կաշեպատ վարագոյրներով:

Դասին՝ վեղարաւորներ:

Դասին ետեւը աւագանին:

Նաւին մէջ, ատեանն ի վար ժողովուրդ, ամէն հասակէ ու պայմանէ:

Աջին, գաւթի դուռին մօտ Սիւնեաց տիկինը, — Ալամը — կոնակը տուած պատէն դուրս քեթեակի կլոր սիւնի մը, մինչ նայուածքը ինքնաբերաբար կը սառի հանդիպակաց նկարի մը, Մարիամ Մագթաղեանցին, մագերովը սրբելով Յիսուսի ոտները: Իմէ քիչ մը հեռու Սմբատ Մանուկը: Անոնց շուրջը բազմութիւնը ցանցաւ:

Խուլ ու դժգոհ աղմուկ մը, արարողութիւնները կանխող:

Զանգակներ, ընդհատ ու տխուր:

Վարագոյրը կը բացուի տօնական օրերու ժխորով: Լուսիւնը դանդաղ է հանգչելու մէջ:)

Ս. ՍԻՒՆԻ

(Իր աքոռէն դառնալով ժողովուրդին)

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ

կենդանութեալ արեամբ Գառինն անարատի

Դուք որդիներ,

Գանդիւնն ահա յուզարկաւոր

Զանգակներուն

Զեյ կը պատմէ մահ մ'ահաւոր
Ու հազուադէպ.

Զի կը մեռնի երբեմն այսպէս

Մարմնէն առաջ

Մարդոց հոգին:

Յուզարկաւոր եւ տխրայոյզ

Լեզու'ն պղինձ՝

Զանգակներուն

Կամար ճամբայ է թեւաւոր:

Բայց վայ անոր որ կը մեռնի

Մեղքին գերի:

ԽՄԲԵՐԳ

Սեւը վրա՛ն իր օրերուն

Գերեզմանէն այնքան առաջ:

Մոխիր վրան իր անունին՝

Նոյնիակ կու դայ երբ ասիկա

Փառքի, պատուի եւ արութեան

Տասը դարէ:

Լացէք քոյրեր, լացէք մայրեր

Ու եղբայրներ,

Լացէք սրտանց Շէկ պատանին

Սիւնեաց տունին:

Աստուածամարն հասնի իրեն.

Լացէք, քոյրեր,

Հուսկ խաւարումն իր մատղըչուկ

Արեւնակին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

(Խիստ, դառնալից, մատուլի)

Թող արձակուին թեւերն երեք

Կտաւներուն

Դէմքին երեք խորաններուն:

(Երեք լուսարարներ, նոյն բոպէին, կը փաշեն վարագոյրները խորաններու երեսին: Սեւ խորով բայց կարմրաւուն ջուրով այդ պաստաւները ցուրտ ու չարաշուք ծփանքով, քեթեւ մը կը հովահրին կանթեղներուն լուսոյզ լոյսերը: Որմէ յետոյ փար լուսիւն:)

ԱՆՏՈՆ

(Բեմին կեդրոնը կազմող խաչաքարին առջեւ աղօթքի դիրքով: Լուսեան հետ, դանդաղ կը ձգէ իր երկրպագու վիճակը, շտկուելով ծունկերէն վեր: Անոր դէմքին

կարելի է կարդալ պրկում եւ մտածում: Յետոյ կը դառնայ ժողովուրդին, ծանր փառածով, մինչեւ այն կէտին ուր սովորութիւն է կարդալ Ս. Գիրքը: Ան կը տաւածէ բագուկները բաց գրակալին վրայ: Մետրապոլիտին նշանովը երկու դպիրներ կը մտնեն անոր քեւերուն, օգնելով ամբարձ պահելու բազկատաշածութիւնը)

Տէր ողորմեա, տէր ողորմեա, տէր ողորմեա...

*Հա՛յր զթութեանց, պատուհասի,
Բաշխիչ ամբաւ՝ կենաց, մահուան,*

Հասիր անայց քու խորքերէդ

Օգնել տկար ու անկատար

Մեր չափերուն.

Իմաստութեանդ անհուն ծովէն

Ուղղէ բարեաւ սլաքն աղկաղկ

Մեր ուղեղին,

Մեզ փարելով անպարազիծ

Բաւիղներէն:

«Ձեզմէ արդարն, ըսիր երբեմն,

Թող նետէ քար

Վրան կնոջ սա մեղաւոր,»

Մեզ ցոյց տալով միտքէն անդին

Տիեզերն ողջ նախախնամող

Գորովդ անհուն:

Ձի ժամ է արդ,

Երբ քու հետքէդ

Իմաստութիւնը երկրաւոր,

Իմաստութիւնը մեր խեցի

Պէտք է քալէ.

Ու կոտորէ

Երկու բաժակ որոնք բիւրեղ

Ելան մատէն Աստուածութեանդ.

Երկու բաժակ մարդկեղէն սիրտ,

Արդ չաղախուած աղտով մեղքին:

Տէր ողորմէ՛.

Եւ մեզ ուղղէ դատաստանին մէջ մեր տկար:

Ալամ տիկին.

Վանկն է վերջին

Իմ բերանէն:

Ձի զանգակներն երբ կը դադրին

Ու է արդէն:

Ձայն տուր, Ալամ,

Քեզ կը սպասեն, տես ականջներն

Մեռելներուն ու ողջերուն:

(Երկարաձիգ լուսիւն: Նայուածքները կը չափեն մեկուսացուած գոյգը: Զանգակին խուլ ու խորունկ գանգիւնը կը դադրի)

ԱՆՏՈՆ

(Թեւերը վար առնելով ու հիւսելով մատները մատներուն)

Գոցուած ուրեմն անդառնալի

Ձեր հողինքը

Այս աշխարհին ու երկընքին:

ՄՍԵՀ

Ահա ջահը եօթնաստեղեան

(գոր կը գետեղէ բեմին կեդրոնին:)

Ս. ՍԻԻՆԻ

Ո՞ւր՝ կարասներն:

(Երկու տղայ իրենց հասակով հնադրոշմ երկու կարաս գրկած կը մտնեն դասը)

Ս. ՍԻԻՆԻ

Դրէք անոնք ալ նոյն դիծով

Այլ ու ձախին

Աշտանակին:

Հասնին արագ աղանձներն

Ու մաղաղաթ

Ու վարդենին:

(Ուզուածները ափսէով կը բերուին դաս:)

Ս. ՍԻԻՆԻ

Օ՛ն, դէպի բեմ:

(Վարդապետները երկկողմի սանդուխներէն դանդաղ կը բարձրանան: Անտոնը միայն կը մնայ իր տեղը: Ս. Սիւնի կը բաշխէ ափսէէն մում, ծաղկի փունջ: Երկու պրզտիկները կարասներուն գլուխը, ձեռքերին մէյմէկ աղանձ: Մետրապոլիտին երկու քովերէն մէյմէկ վարդապետ բացուած, կը բռնեն երկու մագաղաթ կէս մէքր հասակով: Կը հաստատուի լուսիւն:)

ԱՆՏՈՆ

(Կը փակէ իր հիւսուած մատները ու տարածելով)

Մեղքով լուցուած

Մեր սիրտերուն,

Տէր, ողորմէ՛...

(Կը ծնրադրէ, գլուխը գրեթէ փափն դացնելով)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Լուցուին մոմերն ամէն ձեռքէ :
 (Վարդապետները կը վառեն մոմերը)
 Լուցուին, Լուցուին մոմերն ամբողջ
 Ժողովուրդին :
 (Կը վառեն մոմ ունեցողները)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Յանունն ահեղ Հօրն Սրբոյ,
 Որդւոյ, Գառինն անարատի,
 Եւ սփոփիչ սրբոյ Հոգւոյն,
 Ստեփանէ, ես անարժան
 Հովիւ Սիւնեաց մեծ աշխարհին,
 Այս երեկոյ,
 Ժամերգութեան դրած վախճան
 Խօսքն իմ կ'ուղղեմ
 Ձեզ, որդիներ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ,
 Իշխանութեամբն ինծի տրուած
 Վերնականէ :
 Լաւ իմացէք,
 Վեհ ու հզօր դուք իշխաններ,
 Ու աղատներ ու սեպուհներ,
 Բարւոյ ծառին բարի արդիւնք
 Դուք տիկիներ,
 Աղախիներ ու աղջիկներ,
 Տղաք արդար,
 Հաւատախոր դուք պարմաններ,
 Սիւնեաց համայն դուք ժողովուրդ,
 —Ո՛վ կը կանգնի ընդդէմ մեր սուրբ
 Մեր դարաւոր, մեր ահաւոր
 Օրէնքներուն,
 Ո՛վ կ'անարգէ պատգամն ահեղ
 Մեր բարքերուն,
 Ու կը պղծէ տաճարը սուրբ
 Իր մարմինին,
 Ձայն կը պատժէ
 Արդարագութ բայց կտրովի
 Մեր սրբազան եկեղեցին :
 Ու դուք դիտէք անունը պիղծ
 Ու ամպարիչտ
 Այդ կնիկին :
 Այս վայրկեանէն
 Ձայն կը ջնջեմ մեր փարախին
 Սուրբ մատենանէն :

Անհետ դառնայ հունէն իր անուան
 Ձեր բոլորին չըթուենքներէն
 Ձերդ թեւն հովին անդարձ մեկնող .
 Չըլլայ երբեք վանկն աղծապիղծ
 Բացուած վրան սա մարդերուն :

Ես կը պատուեմ անունն անոր
 Ձերդ մազաղաթ ինկած ցեցի
 Ատամներուն :
 Թող պատուի անունն անոր
 Ինչպէս հոգին
 Այս աշխարհին մէջ ու միւսին,
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան,
 Ատամներուն մէջը բոցին
 Սանդարմետին :

(Կը պատուէ երկու մագաղաթները, առանց աճապարան-
 քի, քուղթին կնքտուն աղմուկը շահագործող դիտաւ-
 մով) :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Պատուի անունն իր աղցապիղծ
 Ինչպէս թերթը անսուրբ թուղթի
 Ձգուի կարաս ու այրուի :
 Նման թերթին
 Մագաղաթեայ,
 Ատամներուն մէջը բոցին
 Թող այրուի անոր հոգին
 Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան :

(Մագաղաթին կտորները կը նետուին կարասներուն :
 Մուխի կծու հոտ մը)

Ս. ՍԻՒՆԻ

Մեւ կարասներն այս փախցուած
 Մեւ դժոխքէն,
 Շալակովը Կաղ Գրողին
 Աւանդութիւնն ինչպէս կ'ըսէ .
 Կուպրն որոնց մէջ, այս քաջնի դար,
 Կ'եռայ, կ'եռայ ու չի սպառիր .
 (Այրող կուպրի դառն հոտ մը կ'աւելնայ ծուխին)
 Մեւ կարասներ
 Առէք փոքրին ձեր խաւարչտին
 Անունն անոր
 Ըրէք սեւ ձիւթ
 Ատամներուն սաղայէլին :

ԽՄԲԵՐԳԸ

Կարասն առնէ անուեն անոր
Մէջն իր փորին,
Ուր կը զեռան դարուց ի դար
Ատամները սատաններուն.
Սեւ ձիւթ դառնայ անուեն անոր
Կլափներուն այդ մատուցող:

Ս. ՍԻՒՆԻ

(Առնելով աղաւնի մը տղուն ձեռքէն)

Ես կը մխեմ սա աղաւնին
Հոգին ածուխ
Գարշ տիկինին
Խորը խաւար
Ու կը պրայոյց
Սա կարասին:
Սեւցած խմոր, որդնոտ խմոր
Դառնայ հոգին,
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:
(Կը մխրնէ աղաւնին կարասին խորը)

ԽՄԲԵՐԳԸ

Սեւցած խմոր դառնայ հոգին
Պիղծ կնիկին.
Ուտեն որդերն ու տղրուկներ
Աղան որդերն ու ատամներն
Այ դեւերուն
Մարմինն անոր ու աղծ հոգին:
Ու չըստառեն
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ես կը կոտորեմ ձիւղն այս կանանչ
Վարդենիին,
Ու կը նեւեմ
Խորն այս դուբին:
Թող կտրուի ու չիք դառնայ
Յիշատակն իր
Եկեղեցւոյ բարունակէն:
Դառնայ թիրախ
Գալ դարերուն ալ նղովքին:

(Կը նետէ ճիւղը կարասին խորը: Վարդապետները մէկ-կիկ մէկիկ կը նետեն իրենց ձեռքի փունջերը կարասին խորը, արտասանելով վերջին երկեակը:)

Դառնայ թիրախ,
Գալ դարերուն ալ նղովքին:

ԽՄԲԵՐԳԸ

Թող կտրուին ու նետուին դուբս
Եկեղեցւոյ բարունակէն
Մարմինն, անուեն աղիճին պիղծ,
Դառնայ կոխան ու նշաւակ
Իր յիշատակ
Ոտքի, թուքի եւ նղովքի
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Ես կը մարեմ մոմն այս ահա,
Խորհրդանիշ իբրեւ ահեղ
Խաւարումին իր հոգիին:
Սեւը պատէ ու հիւսէ զինք
(Կը մարէ մոմը կարասին մէջ մխելով անոր բոցը)

Խաւարելով խաւարի թող,
Աչքն հոգիին
Գարշ աղիճին
Այս աշխարհին մէջ ու միւսին
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

ԽՄԲԵՐԳ

Բիրերն անոր ոլոռ ոլոռ
Եռան ինչպէս կուպր ատրաշէկ.
Յեխ, ձիւթ ու աղը դառնայ ամբողջ
Մարմինն անոր ու դարշ հոգին
Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան
Ու չի հանդէս կրակն անոր
Այս աշխարհին մէջն ու միւսին:

Ս. ՍԻՒՆԻ

Մինչ այդ,
Լքուած եւ ուրացուած
Է ան մեզմէ:
Արդելք, յաւէտ,
Քրիստոսեայ ամէն հայու,
Փոխանակել խօսք անոր հետ:
Արդելք,
Անոր ահանջ երկարելու.
Արդելք՝ անկէ բան առնելու:
Արդելք՝ ցաւին

Իր հասնելու:

Արդեւք պտիկ ջուրն խակ շուրթին
Մատուցուելու

Հոգեւարքին իր մահիճին:

Այսպէս արդար, այսպէս հզօր

է պատուհասն եկեղեցւոյ

Ընդդէմ ամէն անապաշխար

Մեղաւորի:

Ով յանդգնի խղել շարքն այս

Արդելքներուն,

Կ'ըլլայ ատով խակ պատժակից

Անօրէնին:

Ըսէք ըլլայ՝ չորցած աղբիւր,

Գօս ապառաժ.

Ըսէք ըլլայ՝ քաղող դիակ

Մարմինն անոր:

Անոր անցքին

Փախչին, փախչին,

Չայրբելու համար շունչէն

Երամները մատաղատի

Չաւկիքներուն հայաստանեայց եկեղեցւոյ:

Ծերն ու պառաւ,

Երիտասարդն ու այր հասուն

Խոյս տան արագ իր առջեւէն

Ինչպէս ախտին

Չար ժանտախտին

Ուրուականէն:

Սողայ, սողայ ու սորսորայ

Երկրէ երկիր,

Աւելի խեղճ, անապաւէն

Քան ուրուկներ:

Ուտէ ինքզինք ու չըսպառէ:

Մինչեւ՝ բանալն արդանդ հողին

Իր գերեզման,

Ու հոն իջնել շունչը վրան,

Թուի իրեն հեշտ աւելի

Քան քաշկըռտել

Մեղքի թակոյկ մարմինն իր դարչ

Երկրէ երկիր:

Անէծք, անուանն, յիշատակին

Կարգան դարեր որ գան պիտի,

Յաւիտենէ մինչ յաւիտեան:

ԽՄԲԵՐԳ

Անէծք հաղար ու անէծք բիւր

Անուանն անոր, յիշատակին.

Թող մեղքն անոր, սարսափ արդար,

Ամէն կնոջ,

Մեծարարաւ արձագանդուի

Դարէ ի դար.

Ու պատմուի բարձրարարաւ

Պատուհասն ալ,

Իբրը տրտում, զաղիւր կտակ,

«Աւուրանցըն դատաստանի»:

Ալէլուիա, ալէլուիա...

ՉԱՅՆԵՐ

Ամէն, ամէն,

Ալէլուիա:

ԱՆՏՈՆ

(Գլուխը վեր առնելով, միշտ ծնրադիր)

Տէր Կապուտուոր,

Անհաս, անտես դուն տեսանող,

Խորաչափողն

Մեր սիրտերուն:

Ով ի՞նչ գիտէ, կը նային ուր

Ճամբաները քու սուրբ Կամքին:

Մի դատեր մեզ

Ալիքներովն ու ծովերով

Մեր մեղքերուն.

Յիշէ՛, գինն ենք որդուդ արեան.

Շունչէդ թեւ կայ վրան ժպտին,

Խորն աչքերուն,

Սրտի տունին խակ ամէնէն

Մեղաւորին:

Մի չափեր մեզ

Օրէնքներով դիւրափխուր

Մեր խելքերուն,

Ձի գուն գիտես, տէր, միայն դո՛ւն

Մեզմէ անդին:

Ըրէ՛ ինչպէս կ'ուզէ քու կամք:

Ըլլայ փառքիդ քու ցոլացիչ

Տկար պակաս

Մեր դատաստան:

Բաշխէ մեզի՝ մեր խտուրթուն,

Անդիտութիւն:

Քու անթափանց խորհուրդին քով

Եղաւ եթէ ան մարդկային

Այսինքն կարճ,

Գուցէ սխալ,
 Ինչպէս ըլլալ պարտքն է յաճախ
 Մարդոց բոլոր արարքներուն .
 Ձի քու ճամբան , Տէր ահաւոր ,
 Ձի թարգմանուիր մեր բառերով :
 Ձենք հասկցած աւաղի հատ ,
 Մեր պուտ մը սիրտ .
 Ինչպէ՞ս մատչիլ ըմբռնումին
 Անհուն սրտիդ :
 Ամենայնի կարող փրկիչ ,
 Որ խաչ առիւր քու սուրբ ուսիդ ,
 Ընել ճամբան
 Երկրէ երկինք
 Մեզ անծանօթ օրէնքներով ,
 Ըրէ արդար , ըրէ քաղցրիկ
 Մատուցիւնն այս դատաստանին ,
 Ձի կը դործենք կարճ կարկինովը
 Մեր խելքին :
 Հասիւր , Արդա՛ր ,
 Հոգւոյն թշուառ
 Արարածիդ
 Ու մի յբեր , ու մի մոռնար
 Ծաղիկն այս խեղճ , ցեխաթաթառ
 Օձի բերնին ,
 Ձի արիւնէդ քու սուրբ հեղուած
 Կաթիլ մը վառ
 Կալ աղախն տակ դեռ հոգիին :
 Ամենահաս , ամենադէտ
 Դուն Սուրբ Հոգի ,
 Գրթա՛ մեզի , գրթա իրեն ,
 Ձի սիրտն իր խեղճ
 Օր մը եղաւ
 Թառ մը մատաղ
 Քու շընորհիդ . . .

Ս. ՍԻՒՆԻ

Դարձէք խաղաղ , տուները ձեր
 Հալստանեայց եկեղեցւոյ դուք դաւակներ :
 Ամենակալ Տէրն է խնդրող
 Վրէժն արդար արիւնին իր
 Ձոր անարգել կը ժրպրէ
 Կաւի կտորն ալի եղիկի :
 Գացէք խաղաղ տուները ձեր ,

Յանձնել հոգին ձեր խռովեալ
 Նախախնամ անհուն սիրոյն .
 Ու ձգեցէք
 Իր գէհներն
 Թաղուի աղիճն այն զաղրելի ,
 Համն առնելու այս աշխարհէն
 Անչէջ հուրին :
 Դարձէք խաղաղ տուները ձեր ,
 Ի՛նք՝ դատախա՛ղ իր Աթոռէն
 Սա ոճիրին :

(Ձանգակները կը հնչեն երեք անգամ , յուղարկաւոր :
 Բազմութիւնը գաւթի դռնէն կը փակուի դանդաղ , դառն
 հայեացք մը նետելով Մագքաղինեցիին նկարին փակած
 գոյգին : Այամը , քարացած կը սեւեռէ եպիսկոպոսը :
 Վարդապետները մետրապոլիտը կ'իջեցնեն բեմէն : Ս .
 Սիւնին , քեթեւ տրամուրձամբ կը փեղքէ նաւը : Գաւ-
 րի դուռին լսելի են)

Կակուղ էին բանք նոցա քան զձէթ
 Եւ ինքեանք որպէս սլաք :

(Եկեղեցին պարպուած է : Տառապագին ոտքի կը բար-
 ձրանայ Անտոնը ու վերացեալ շէշտով մը կ'արտասանէ)

ԱՆՏՈՆ

Շա՛ղ մը նիհար
 Ուղիէանէն քու գթութեան
 Տեղա վրան ,
 Խուժ , անջրդի մեր սրտերուն ,
 Տէր դատաւոր ,
 Մշակ արդար
 Այդեատանին մեր հոգիին ,
 Ձի աղջն է հոծ վրան ճամբուն
 Որ կը տանի
 Քու մեծ սրտին :
 Ու չեն զօրեր բիբերը մեր
 Պատուել անդունդն սիրոյդ լոյսին :
 Պուտ մը , ծուէ՛րն , հոգ չէ նիհար
 Մեր սիրտերուն մեծ գիշերին ,
 Ձի կը թուինք ըլլալ մոռցած
 Արեւն անհուն
 Քու գորովին :
 Մի , Տէ՛ր , լըւար ,
 Արիւնն արեամբ ,
 Չարը պատժեր մարդոց չարով :
 Այլ դատէ մեզ քու գթութեամբ

Եւ ոչ քու մեծ արդարութեամբ :
 Ձի դինն ենք սուրբ քու արինին ,
 Մենք մեղաւոր , բայց քեզ որդի :
 Անյիշատի դուն տէր արդար ,
 Հայեր քաղցրիկ
 Մեղքի բոլոր կարասներուն
 — Մարմիններուն զաւկներուդ :
 Մի , տէր , խլեր մեր նալուածքէն
 Գօտին յոյսիդ քու ծիրանի .
 Կ'անցնին ամպերն երկինքներէն մեր հողին ,
 Ու կ'ըլլանք կոյս անձրեւէն վերջ
 Խոր զղջումին .
 Ու արժանի՝ կտոր կապոյտ
 Մեծ կապոյտիդ :
 Ներէ իրենց , ներէ մեզի ,
 Հում կաթ ծըծող զաւկներուդ :

(Եկեղեցին ամայի է բոլորովին գոյգին մեկնելովը)

Ներէ իրեն , կին է տկար ,
 Նոր չէ սորված խաբել , խաբուիլ :
 Ու չի մոռնար , Տէր չի կրնար ,
 Թէ մեր բաժինն հոս է տառապիլ :

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Ե. ՏԵՍԱՐԱՆ

Հովոց , Սիւնեաց լեռներուն մէջ :

Խորունկ ու մեծակառոյց անտառ : Որմէ կալի տա-
 րածութեամբ գետին մը կը կազմէ բեմին երեք չորրոր-
 դը : Հողի փոխարէն , դասական , մանր , ապրշմեայ խո-
 տը հագուեցուցած է յասակը գօրաւոր կանանչով մը ,
 արօտային գծագրութեամբ : Բեմի ճիշտ կեդրոնին հոս .
 զարամեայ սօսի մը : Խոռոջաւոր անոր բունին վրայ
 վերքեր , տաշուած մասեր , գորս կը լեցնեն հագիւ բն-
 քեռնի երկաթագիր նշաններ , հաւանաբար հետքե-
 րը փայտին մէջ փորուած անուններու : Խոռոջը . դըռ-
 նէ մը աւելի մեծ , ներսէն ունի ընդարձակութիւն , չորս
 հինգ մարդ հանգիստ տեղաւորող :

Սօսին բունէն մարդահասակ բարձրութեամբ կէ-
 տնէ կը գատունին անդրանիկ մայր ճիւղերը , իւրաքան-
 չիւրը սովորական ծառի բունին կրկնակ հաստութեամբ-
 քը : Ատնցմէ երեք հատ , իրարմէ թիգ մը տարբերու-
 քեամբ բուսած , կը բացուին նոյն ուղղութեամբ . բա-
 ցուկի մը գատուող մատներու նմանակ ու կը յօրինեն
 բնական լաստակ մը որուն մարմինը թեթեւակի կը
 բարձրանայ ու տեսանելի է ամբողջովին այդ հակումին
 պատճառով : Հինաւորց , թեւի բարձրութեամբ բարու-
 նակներ , շատ մատաղ օրերուն անցուած այդ ճիւղե-
 բուն մէջ , կը կազմեն հէնք մը . թուխ , ջղուտ , վայրագ ,
 որ կը հակադրուի սօսիի ռոտերուն ալապատրեայ ներ-
 մակին : Կէս մը չոր , մար մը հոր փրցուած ուրիշ ճիւ-
 ղիկներ , խոտեր կը յատակեն այդպէս ողջ ու ձուած
 լաստակը : Ծառադիր հանգստարան մըն է այդ ձեռա-
 կերտը : Վրան՝ փարթամ ելժը սօսիին որուն ռոտերը
 իրենց աղու եւ ողորկ ներմակը կը սխմեն , կը գալարեն .
 Բաղր աններդաշնակութեամբ , ու ոհր կուտան բուսա-
 կան այդ հսկային , աստղակտուր տերեւներու լեռը
 կանգուն պահելով : Բիւրաւոր խոզակներ , Բշոցի մը
 բոժոժներու նման կ'ընդելուզեն ամբողջ կառոյցը :
 Բունին կոթնած է կոշտ սանդուխ մը , բաղեղներով ամ-
 րացած հանգստարանի սեմին որ խոնարհագոյն ճիւղէն
 է գոյացած :

Սօսին բունէն երեք մէքր դէպի աջ մեծ ջուր մը ,

երկու երեք մէջքի հաստութեամբ: Որ կը բխի քեթեւ աղմուկով ու կ'ըլլայ աւագան, բեմին առաջամասը հասնող: Գաղցր նուագում մըն է անոր աղմուկը: Զուրին ճիշտ վրան ապառաժեայ հանգրայց, որմէ հանուած է մարդահասակ խաչ մը, բարձրաճանդակ, փայլուն: Վերաւոր է խաչը մէկ թեւով որ կուտրած է վրան գամուած Յիսուսէն: Մովի հետէքեր, այրուցներ, զանազան պիսակներ այդ խաչքարը կ'ընեն տաք ու մարդկային: Զուրն ի վար աւելի համեստուկ ժայռեր, անկանոն կտրուածով, բոլորն ալ հագուած խոնար վայրերու խառնուրդի մամուռով որ քաշային նրբութիւններ կ'երանգէ:

Բեմին խորքին, բոլորածեւ, անտառը: Նոյնացիժ հեռացումով: Տեսակ մը անիրական հարտապայետութիւն կարծես միջամտեր է յօրինելու անոր վայրագ խտութեան մէջ համաչափ, աւելի ճիշտ համադրանքն այն մարդկայնութիւնը որով կը գտնուին կոյս, անհուպ ամաշուրթիւնները, բարձունքները մարդերէ յանախտած վայրենութիւններէ: Թաւառակներու ամբողջ բանակ մը — չումի, գդեարի եւ մասրենիի, մորիի, մուրտի, ժանտաթուգի եւ ջրային ուրիշ քուփերու, առատ ու անգուսպ կիսադեղ մը կը բոլորակէ կային այն մասը ուր չի հասնիր ճնշումը մեծատարած սօսիին: Գանամ բայց ընդարձակ ցանց մը փուշերու, իրերանցիկ սլարիսպ մը, ըսես՝ յատկապէս յարդարուած, կը պաշտպանէ մուսուր տեսարանին:

Պատկերէն անդին, ետ, անտառային անանուռ ծառերու սիւնները, ողորկ, գունուտտ, ծուռիկ, գեղաձիգ, հեռաւորութեան մէջ իրարու յաջորդելով: Ու ասանց կատարներուն անկանոն պարսպները կը թուին մարիլ ու շինուիլ, համաձայն խառնակին ու լուսնին խաղերուն:

Սօսիւն չորս մէքը ծախ, խառն'չկ, փափոխ կրակով ու բոցով: Ատոր լոյսը կը զարնէ յատակի խոտերուն, քեթեւ վէտերով ասեղներու վերածելով զանաւ, կը փառարկի խաչքարի բլրեղներուն, ու սօսիին տարադէմ բուրգն ի վեր կը ստեղծէ ուրուային փայլեր: Մատաղ, վրայէ վրայ դէգ ծառիկներ կը սնուցանեն խառնակը: Բոցին հանգչած թոյլներուն, կրակին մէծ փայլը կը պնդայ, մեղմ ու տպաւորիչ: Լոյսի այս խաղերը՝ ամբողջ տեսարանի մը ընթացքին:

Կրակին մօտ գառնուկ մը, ատեն ատեն նայող: Ու անոր աչքերը սուտակի, սաթի, գմբուխտի հալած պտուղներու կը նմանին, համաձայն անդրադարձ շոգերու:

Ծառաղիք տախտակամածին, դէգ կանանչ:

Կարմիր ծածկոյթ մը բաց է ձգած փառաւոր դէմք մը:

Քնացողն է Սիւնեաց Մետրապոլիտը:

Լուսինը կ'ողողէ այդ գլուխը, ռոքրահիւս մահիճը լիալիր պայծառութեամբ: Մօտիկ, ճիւղիկէ մը կախ, կը դառնայ ինքն իր վրայ անոր փռք խաչը: Գուրս, ծածկոյթին վրայ մեղմօրէն հանգչող ձեռքէն մատանիները լոյսը կը ցրուեն ուրուային խաղարկութեամբ: Գտակը՝ ձողի մը ծայրին: Զարտախէն բացօթ, սօսիին բունին ամբացուած անոր պարեգօտը կ'ուռի երբեմնակի հովերէ, քեւային շարժումներով ստեղծելով *Ֆանթասիկ* զգայութիւններ: Փէշերուն բացուիլը, խփուիլը, ծածանիլը կը նպաստեն պահին խորհրդաւորութեան: Հսկիւն քնայնութիւնը երթալիս այս շարժանքիւնը կը չիմանայ ամբողջ տեսարանին տեսողութեանը: Գլխուն մօտ սափոր ռոքի դրուագուած փութէն նաւագայքներ կը բխին:

խորունկ լուրջիւն: Զոր կը դաշնաւորեն կրակին պնդմամբ, ջուրին գալարիք. սօսիւն վար կաքկրող խառնափր բոժոժներուն ու տերեւներուն:)

ԱԼԱՄ

(Որմէ նախ կ'երեւի գլուխը միայն, ճիւղի մը մեղմ խոնարհումէն յետոյ: Ուղղակի խառնակէն լայնօրէն լուսաւորուած, առանց մարմնի այդ գլուխը կը տպաւորէ ինչպէս դիւային, անբնական բխում մը: Անոր մագերան իւղի կայլակներ ու իրիկուան շողեր կը բռնկին ու կը մարին արագ որքան անհասկնալի: Դէմքէն՝ վայրագ, անժուծելի են աչքերը: Պահ մը կը մնայ սեւեռ, սօսիին ջարտախիւն որ իր հակ դիրքովը ամբողջովին աչքի գիծին կը բերէ իր խորքը, պառկողը: Յետոյ, քեթեւ բայց դաժան ժպիտ մը որ կը փոքէ սառուրը անոր այտերուն: Զի կրնար ամբողջանալ այդ տարօրինակ շարժումը: Գոհունակութեան փայլը, փնտռուածը գտնողին: Որմէ վերջ, կարծես չուզելով արեւ այդ խաղարկութիւնը բուռն բանով մը, այդ դէմքը ինքզինքը կը դարձնէ մութին կողմը: Ճիւղը կը պահէ բեկումին կնիքը, արտօնելով քողէն անդին տեսնուած պատկերներ: Նոյն ատեն ներմակ ուրիշ բան մը — անոր ձեռքը — կը բացուի ու բախ կուտայ մութին երեսին, մէկը կանչելու սովորական շարժումը երբ, չուզելով խանգարուի մեր հագեցեալ ռստայնէն, զգուշ կ'ըլլանք ձայնէն: Համբ այս տեսարանը կ'ստնէ մէկ թոյլէ: Որմէ յետոյ ձայն մը)

Հոս է, Մարտ:

(Արկին լուրբին: Որմէ յետոյ, քեքեւ, զգուշաւոր, ճիւղերը մէկդի ընելով, շղարշը փուշէ մը ազատելու ատեն նեղուած ալ, կը մտնէ բեմ: Հագած է կարն պարեգօտ որ անոր մարմնին վարի մասը պարուրածն կը մանրէ: Պիւզը՝ ոսկեղրուագ ու ներմալ: Կը շտկէ շղարշը արագ, խռով: Մատները կ'առաջադնէ զէմֆին զանազան մասերէն, մորթը գրգռող ու կարմրիլ ստիպող խռով նպատակով: Պշրանք, վայրագութիւն, սէր, ատելութիւն, հիւսկ հաւասարապէս արտայայտող է ան այդ մուտքէն ետք:)

Ա.Ա.Մ

Հոս է, Սմբատ, հասիր արագ,
(Կը հագչի: Նայուածքը ջուրին)

Աս որքան տաք:

Ի՞նչու այսքան տաք է սակայն

«Հովոց տեղիքն» այս անուանի:

(Ձեռնով հով կուտայ երեսին, բայց զգալի է շարժումէն վախ մը որ ռնկրէն առաջ խնայողութիւնն է գուցէ հոգիին, իր կորովը ամբողջ տրամադրելի ունենալու)

Ինչո՞ւ այսքան տաք այս գիշեր

Սօսիին տակ մեծ աղբիւրին

Աւազական:

(Նոյն բոսիւն, նոյն ճիւղին ետեւէն կը մտնէ Սմբատը):

Ա.Ա.Մ

(Միշտ հով տալով ու մետաքս ալ քաշկիմակ մը փախցնելով նակատէն)

Քրտինք չունի՞ս:

(Կ'երկարէ ափը տղուն)

Ա՛, զով է քու ափ:

Քրտինք չունի՞ս:

ՍՄԲԱՏ

Ձեմ զգար ես...

Հակառակն է կարծես սակայն

Քու պատմածիդ:

Ես կը մտիմ...

Ա.Ա.Մ

Բայց ես կ'այրիմ:

(Խորունկ շունչ առնելով)

Հաղիւ զաղբեր հեւքն է կուրծքիս:

Ինչ վերելք խիստ:

Երանի քեզ:

ՍՄԲԱՏ

Ինչո՞ւ:

Ա.Ա.Մ

Բայց չես հեւար:

Ձհեւացի՞ր:

Ինչպէս կրցեր, իր տարիքով

Աս մութն ի վեր,

Այսքան դժուար ուղիներէ

Բարձրանալ հոս:

Իր տարիքին...

ՍՄԲԱՏ

Մեծ չէ տարին:

Ա.Ա.Մ

Բայց փորն է մեծ:

Ո՞րն է նիհար անոնց արդէն

Պէտք տարիքին:

Վարի գեղէն գալ մինչեւ հոս

Սա գիշերով:

Կը հասկնայ սակայն հիմա

Նիհարն ու գէր:

Տե՛ս, տե՛ս:

Ձեւքը շարժեց:

ՍՄԲԱՏ

Ո՛չ:

Ա.Ա.Մ

Ինչպէս թէ ոչ:

Աչքի՞ս կուգայ:

Ան ի՞նչ լոյս է որ կը գողայ

Խոտին վրայ:

ՍՄԲԱՏ

Ակն է մատին:

Ձիւղերդ ուժղին ելեր են ոտք:

Կը շփոթես խաղը լոյսին...

Ա.Ա.Մ

Կարելի է:

(Միշտ հով տալով)

Կ'այրի ճակատս:

Կ'այրի լեզուս:

Ի՛նչ եմ ծարաւ, գիտնա՛ս, Սմբատ,
Դուն մանկադէմ իմ սիրական:

ՍՄԲԱՏ

(Ծոնելով դէպի ջուրը, կ'առնէ ափ մը ու կը նետէ
բերնին)

Ի՛նչ պաղ, Ալամ: Քանի մը պուտ
Առ բերանիդ:
Բայց համ չունի.
Ինչո՞ւ:

ԱԼԱՄ

Ջուրերն ամբողջ կարծես փոխեր
Են համն իրենց:
Տասն աղբիւրէ ափ նետեցի
Վրան լեզուիս:
Լեղի, ծծումբ, արիւն, մոխիր
Կուզար մէջէն ալ ամէնուն:
Ինչո՞ւ:

ՍՄԲԱՏ

(Անուշադիր, սուտ խօսողի նման)
Կը պատահի երբեմն այդպէս:

ԱԼԱՄ

Ձեմ դովացեր ես ոչ մէկով:
Լեղի, ծծումբ անշուշտ հիմա
Սա աղբիւրն ալ համբաւաւոր
Աւազական:

(Կ'առնէ քանի մը ափ, կը նետէ նակտին: Կաթիլ-
ները կը թափին մագերտուն, կը կեանք փռնեն: Տը-
խուր, առանց ուզելու, ան կը թօթուտի յեղակարծ
սարսուռ մը ամբողջ մարմնովը: Կը լսուին ատամներուն
բախտումները:)

Ի՛նչ կը մտիմ, ի՛նչ կը մտիմ
Բռնէ, նայէ...

ՍՄԲԱՏ

Կրակ, Ալամ, ձեռքդ է սակայն:
Բայց կը դողաս:
Ի՞նչ կը դողաս:

ԱԼԱՄ

Այդպէս:
Այս քանի է կուզալ կ'անցնի:
(Կ'ելլէ ոտքի: Փայլերը գինքը կը տանին կրակին կողմը:

Պահ մը կը գրաւուի գառնուկին տեսիլէն ու կը շոյէ
գլխիկը:)

Ինչ անուշիկ, ու ի՛նչ անմեղ:

ԲՈՒ ՄԸ

(Յանկարծակի իջնելով խարոյկի հասողութեան մօտ
նիւղի մը: Գորշ իր մուշտակը կը գունաւորուի թեթե-
ւակի ու խոշոր իր գլուխը ինքնիրեն կը թռի աւելի խո-
շորնալ:)

Ուէզ, ուէզ, ուէզ...

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ուէզ, ուէզ...

ԱԼԱՄ

Տունդ արուի, թերմաշ թռչուն:
(Ձեռքովը շարժումներ՝ քոչումը հալածելու: Բուն կը
նետուի վեր ու անոր թեւքափը ծանր ու լսելի, բազմու-
թիւն թելադրող բան մը ունի որ վայս կ'ազդէ:)

ՍՄԲԱՏ

Հաւն այդ անխեղէ...
Ինչո՞ւ ուժգին կը դողաս դուն:
Կարծես ինչաս պիտի գետին:

ԱԼԱՄ

(Ջանալով ինքզինքը ամրացնել)

Սիրտս է կ'անցնի,
Պաղ չէ՞ հիմա:

ՍՄԲԱՏ

Ամառ գիշեր, քիչիկ մը գո՛ղ:

ԱԼԱՄ

(Կը մօտենայ կրակին, քանի մը երտ (կոնիկ) խառնե-
լով: Բոցը, աղմկոտ կը ծաւալի մէկէն, կալին բոլոր ե-
րեսը, մերձակայքը, ալ քերը լուսաւորելով, բանալով,
բազմապատկելով իր ծփանքին մէջ: Խաչքարէն Յիսու-
սին մարմինը փշուր փշուր կը լուցուի լոյսի ծորէննե-
րով ու կը դողայ, կարծես խաչէն գատուելու ճիգին մէ-
ջը տառապելով, մինչ ոտքին ջուրին մկանները եզան
լեզուի հաստութեամբ, արիւնի մեծ փերթեր կը թուին
բաւալել: Հեռուններէն շնագայլի մը կաղկանձը, խո-
նար, սուր ու մատնիչ):

Ժամ է արդէն:

Աճապարէ:

Ո՞ւր է:

ՍՄԲԱՏ

Ո՞վ:

ԱԼԱՄ

Ճղնաւո՛րը:

ՄԱՆՆԱ

Ոտքին անոր երկու դիշեր են
Հարկաւոր,
Հովոց տեղիքն այս հասնելու:

ԱԼԱՄ

Չեմ հարցնե՞ր ես Անտոնէն:

ՍՄԲԱՏ

Հապա որմէ՞:

ԱԼԱՄ

Ան՝ որ կ'ըսեն
Կը բնակի
Սօսիին մէջ:

ՍՄԲԱՏ

Նո՞ւն:
Հեռացած՝ հատոնց արդէն
է այս տեղէն:

ԱԼԱՄ

Իրա՞ւ: Ո՞ւր է հիմա:

ՍՄԲԱՏ

Հեռու ասիէ:
Լեռան կատար կայ անմատոյց
Անձաւն անոր:
Հոս՝ մարդու հոտ,
Ուխտաւորի,
Ամուտրի:

ԱԼԱՄ

«Հոս մարդու հետք... պէտք է փախչիլ
Այս տեղերէն...»
Կ'ըսեն հարկաւ ու կը սուղուին
Լեռներու սիրտ
Մարդոց սիրտերն այրելէ վերջ:
Կոտրել բաժակն հոգիներուն,
Ու բարձրանալ, ապաշխարել...
Չէ՞:
Ո՞վ ինչ գիտէ տուներ քանի
Աւերք գազանն երկոտանի

Գալէ առաջ սա լեռներուն:

Ո՞րն ատոնցմէ

Այդ մեծարուած սուրբերէն սուրբ
Չունի լեռնով մեղք ու յանցանք
Կամար կապած վրան հոգուն,
Պատեանն ինչպէս է կրեային
Վրան թարչամ իր մարմինին:
Ո՞րն ատոնցմէ:

ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Մէ՛, մէ՛, մէ՛...

ԱԼԱՄ

Դո՞ւն ալ կը դղաս, խեղճ կենդանի,
Փախուկ ափէն քեզ սպասող
Բուռը մահուան:
Մի՛ վրդովուիր:
Աշխարհ է աս:
Մարդու սիրտ է անունն ասոր:
Ան չի հասնիր իր մութատին:
Մի՛ վրդովուիր, խեղճ իմ գառնուկ:
Սմբատ:

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ:

ԱԼԱՄ

Ժամը կ'անցնի:

ՍՄԲԱՏ

Կ'ըսես դիւրաւ, «Ժամն է կ'անցնի»,
Չես մտածեր
Թէ ինչ մեղքի զիւ կը մղես:
Գիտեմ իրեն չես մեղքընար:
Սակայն՝ ինձի՞:

ԱԼԱՄ

Իմ սիրական, դա՞րձդ է նորէն
Քու հին երգին:

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ չա՛հ սակայն իր արիւնէն:

ԱԼԱՄ

Ծով ծով արիւն է վաղցուցած
Սիրտն անաստուած
Այդ դաղանին:
Ինչ շուտ այդպէս մոռցար սակայն
Արիւն արցունքդ

Ոտքին թափուած քրոջն անոր
Որ զգուանքին համար քեզմէ,
Այդ անուշիկ քու ամերուն,
Այրեց, եփեց միտն իր ձեռքին:
Սի՞րտ թէ կտոր
Քար լանջքին տակ:
Այդպէս՝ ազջիկն՝ այդպէս՝ ողան
Են այդ տունին:
Ի՞նչ էր մեղքն իմ, Սմբատ մանուկ,
Մատաղատի իմ սիրական:
Պէտք է իշնայ զլուսն անոր
Որ բանադրեց ժամու բեմէն
Գլուխը մեր:

ՍՄԲԱՏ

Կամաց:
Կարող է արթննալ:

ԱԼԱՄ

Ինչ կ'ըլլա՞ր լաւ:
Կը լուայի հեղ մ'ալ ամբողջ
Կարգը, վարքը
Սուտ ճղնաւոր, փարիսեցի
Իր մեծ փառքը:
Յետոյ ձեռքովս ուռած փորին
Կը մխէի ես դանակը:
Ժամ է արդէն:
Ծարաւ կ'այրին իմ շրթունքն!
Իր արիւնին:
Ձի լաւ դիտցիր, այս զիշերէն
Մեռած ենք մենք.
Դուն՝ թարմ տղայ, հաղիւ մտած
Քսանին մէջ,
Եղար իրմով թշուառագոյն
Արարածը Սիւնեաց տունին:
Լաւ իմացիր,
Ձի կայ ոչ ոք նման քեզի
Վրան երկրի.
Բեր միտքդ՝ ինչպէս
Փախաւ քովէդ
Քոյրըդ պըզտիկ.
Ինչպէս կ'զպեց հայրդ իր բերանն
Ու բազուկներ.
Ու չը կանչեց մայրդ ետեւէդ
Երբ կ'ացնէիր
Իր առջեւէն:

Ինչպէս տունին ծառաներն իսկ
Ելան լեզու,
Նախատելու
Սիւնեաց տոհմին պայապատին
Գեղազանդուր չէկ Սմբատին
Անունն ոսկի:
Ինչպէ՞ս քեզի չտուին հաց,
Ձր տըւին աղ
Հօտաղներն իսկ նախիրներուդ,
Լեռան ոտքին, դեռ քիչ առաջ,
Բզկտելով անունդ ոսկի,
Ինչպէ՞ս առին իրենց ոտքին
Վարկն ալ արդար պարմանութեանդ,
Անարգելով
Անագատ, պիղծ շրթունքներով
Բազմադարեան աղնուլթիւնն
արիւնին քու...

Դուն ողջ դիակ,
Քչուած անտառ
Ինչպէս դադան,
Խոտն ու պտուղ միայն լեռան
Կ'իշնան, բաժին քու բերանին,
Ողջ աշխարհէն քու հացառատ:
Ի՞նչ էր սճիրդ, ըսէ, քաղցրիկ իմ
սիրական,
Մե՞ղք է սիրտը կապել սիրտին:

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ կը փոխէ արիւնն անոր
Այս ամէնէն:
Ինչո՞ւ առնել մեղքն ահաւոր
Իր զլուխին
Վրան խղճին իմ բեռնաւոր:

ԱԼԱՄ

Կը դառնա՞ս ետ:
Խօսած սակայն այս ամէնէն
Քեզ ժամերով:
Ըրիր երդում բերել քիթէն ու բերանէն
Յաղթանակն իր,
Երբ առջեւէն հրամայեց քեզ նետել դէն:
Հին առածն է որ ճիշդ կ'ըսէ
«Ով սուր կ'առնէ, կ'իշնայ սուրով»,
Ու սուր առաւ բերանն անոր
Մեզ կտրելու
Մեր հայրենի օրօրոցէն:

«Հոս քնողաց, հոս գտնողաց»

Նախ քան անդին:

Ա՛ռ դանակը,

Բեր զըլուխը:

Կ'այրին չրթներն իմ ծառաւի իր
արիւնին:

Թ'քնեմ բերնին:

Պաղչտկիմ:

Դժո՞խք:

— Դժո՞խք:

Բեռ մ'աւելի չէ զըլուխն իր,

Մէջն ալդ ճամբուն:

Առ դանակը, բեր զըլուխը,

Փորեմ աչքերն ալ իր կապոյտ

Որ դովանայ փուռ իմ հողին

Սմբատ մանուկ, դուն անուշիկ սիրական,

Քաջազանդուր ու զեզանի իմ տապեա,

Պաղ մ'իմ բերնէս, ու կը ցնդի

Վախն արիւնին,

Երակներէդ հալածուելով:

Քալէ, քալէ իմ սիրական

Սանդուխն ահա...

(Թեւէն բռնած, ընդ քարշելով գրեթէ, մինչ միւս ամէն
կախ է դանակը)

Դանակն ահա...

(Կը դնէ սփին)

Դէ՛, քայլ առ շուռ,

Քայլ առ...

(Կը հրէ գայն ուսէն, վեր)

Շուռ, բարձրացիր:

Բարձրացիր...

(Մէկ ոտքը բռնած կը դնէ սանդուխի աչքին)

Բեր զըլուխը, բեր զըլուխը

(Գրեթէ ինքնիքմէն դուրս, եղանակի մը պէս, կը կրկնէ
քանի մը անգամ այս երկու բառերը)

Պատուեմ կապերն իր շրթներուն,

Կտրեմ լեզուն,

Շերտ շերտ, նետեմ

Մէջը բոցին:

Այրի, հոտի, սեւնայ քարնայ՝

Այրած, հոտած, սեւցած, քարցած

Հողուն նման:

Ելիր արագ, իմ սիրական:

Սիրտըս վախնամ

Թէ կը փրթի:

Բարձրացիր շուռ:

(Կը հրէ երկու ձեռքերով, կրունկները շոյելէն: Սմբատ
վերն է արդէն, երբ անոր կրունկները կը հասնին Ալամին
շրթերուն)

Պաղչեմ փոշին քու ոտքերուն:

(Կը համբուրէ կրունկները)

Բարձրացիր շուռ...

(Սմբատ հասած է չարտախին: Ալամ կը հեռանայ սան-
դուխին ոտէն ու կը կենայ խաչքարի պատուանդանին
ուրկէ կ'երեւայ պառկողը:)

ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Մէ՛, մէ՛, մէ՛...

(Ահաբեկ, Սմբատ կը դառնայ ետին: Դանակը տաշեղի
մը պէս կը դողայ ձեռքին: Զիյնալու համար կը կոթնի
հատտ նիւղի մը):

ՍՄԲԱՏ

Ո՞վ է, ի՞նչ է...

ԱԼԱՄ

(Նշանացի, մատներուն վրայ բարձրանալով)

Մի նայիր հոս,

Թոցուր շուտով,

Ինչ ես կեցեր այդպէս սառած

Գառան ձայնէն...

ԲՈՒ

(Շատ մօտէն, գրեթէ Սմբատին գլխուն վրայէն)

Ուէզ, ուէզ, ուէզ

ՈՒՐԻՇ ԲՈՒ ՄԸ

(Խաչքարին վրայէն)

Ուէզ, ուէզ, ուէզ...

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ուէզ, ուէզ, ուէզ...

ԱԼԱՄ

Արճիճ դառնայ ձայնը փորիդ,

Հիւսուի ձեղքը

Սեւ կոտուցիդ,

Գնա՛, դնա անդին:

(Զեռքով կը վանէ քոչուրը որ կը սուգուի սօսիին խորը)

Առաջ, Սմբատ, առաջ...

Թոցուր շուտով,

Դանակն է սուր:

ԲՈՒ

Ուէգ, ուէգ, ուէգ...

(Երկու բռնուններ կը գոցեն իրենց բեր ու կը նստին պառկողին նայող նիւղի մը վրայ: Քնացողին աջ ձեռքը կը բարձրանայ, փահանայական վարժութեամբ օրհնելու շարժումով: Հով, քիչ մը աւելի ուժով որ շրջանի կը հանէ Մետրապոլիտի քովէն կախ խաչը: Լոյսի փոշիներ կը տարտղնին մետաղէն, երբեմն ալ բուերուն աչքերէն: Խարոյկը բեքեւ մովս է: Ամբողջ տեսարանը գրաւուած է լուսինով: Պահ մը լուսինն գոր մատովի կը վիրաւորէ Ալամը իր փառքերանքով վարէն: Սմբատ կը դառնայ պառկողին կողմը: Չեռփի խաչանիշ նոյն շարժումով փնացողէն որուն բերանը կը բուի լրացնել լուսնայա-դասութեանց իմաստը ուրուային սօսափով մը: Երիտա-սարդը կ'ընկրկի լեղապատառ, ու սանդուխին գլուխէն մէկ ոստումով կը ցատկէ վար, դանակը ամուր բռնած: Վայրագ վախ մը անոր աչքերը կ'ընէ եղկելի):

ԱԼԱՄ

Ինչո՞ւ Էկար: Ի՞նչ կը փախչիս:

Ի՞նչ կը դողաս:

Խօսէ, խօսէ:

(Տղուն սարսափը չէ փարատած: Ալամ գարնելով անոր ռսեքունը)

Ինչո՞ւ իջար

Առանց գլխուն:

Ի՞նչ կը նայիս աղբակէս մեռած:

Բայց ի՞նչ ունիս:

Ինչո՞ւ լուռ ես:

(Կը մտնէ քեր, դէպի ջուրը: Կը գարնէ երեսին ափով ջուր: Քանի մը ցնցում ու կը սքափի Սմբատը: Ինքնա-բերաբար դանակը կ'իյնայ ձեռքէն):

Ինչ եղար, ի՞նչ,

Դուն անուշիկ իմ սիրական:

ՍՄԲԱՏ

(Կակաղելով)

Ես... չեմ... կրնար...:

ԱԼԱՄ

Ի՞նչ չեա կրնար:

ՍՄԲԱՏ

Ձոյդ մ'հրեշտակ աջին ձախին
Սուրերն իրենց կրակ՝ ափին,
Կը պաշտպանեն մերձինն անոր:

ԱԼԱՄ

Յիմա՞ր ես դուն:

ՍՄԲԱՏ

Ձոյդ մը հրեշտակ, դեղին դեղին,
Ուսերէն վեր վեց վեց թեւով,
Երկու ձեռքի՝ վեց աչքերով
Թուր կայծակին խաղցընելէն
Կը պաշտպանեն մարմինն անոր,
Ձեռ հաւատա՛ր,
Ել ու տեսիր:

ԱԼԱՄ

Վախդ է բռնեք քու սիրտն աղբակէս:
Ձէ, չի վալլեր Սիւնեաց ասպետ,
Ձի վալլեր քեզ
Փախչիլ քունէն քու թշնամուն:
Ելիր շուտ վեր,
Խոցուր վիզէն զլուխն իր դարչ
Ու բեր ինձի:

ՍՄԲԱՏ

Ես չեմ կրնար...

Իր պատկերէն՝ տես, կը դողան

Փուշ փուշ քաղուած դեռ իմ մաղեր:

ԱԼԱՄ

(Կամաց, գայն առաջնորդելով դէպի սանդուխ)

Վեր կ'ըսեմ քեզ:

Աչքդ է որ քեզ կը խաբարէ:

Ո՞վ է տեսեր...

(Սմբատ, կամակորոյս, կը բարձրանայ, բայց հագիւ հասած է չարտախին, նոյն սարսափով կը ցատկէ վար)

ՍՄԲԱՏ

Փրթի ուսէն բաղուէն անոր
Որ կը փորձէ
Վրան գլխին ալդ բարձրանալ:
Հոն են, զոյգով
Սուր ընդ առաջ:

ԱԼԱՄ

Ամօթ, Սմբատ, երիտասարդ
Այդ տարիքիդ:
Տեսէք, ինչպէս կը դողդըղան
Ուսին փակած խեղճ իր թեւեր:
Ամօթ քսան տարիներուդ:

(Զայրագին)

*Տուր, տուր արադ դանակն ինձի**Տուր, շուտ :*

(Կ'առնէ ուժով դանակը)

*Դուն կը տեսնես**Հիմա ինչպէս*

(Կը դնէ ոտքը սանդուխի աչքին)

*Ես կը բերեմ գլուխն անոր :**Աժօթ բազկիդ**Ու տարիքիդ :*

(Կը բարձրանայ) :

(Գտնուելը, բուերը, արձագանգը կը կրկնեն իրենց ձայները : Այլա՛մ, պրկած ինձգիւնքը, դժուար կը փայլէ կանաչ տալտիւն վրայէն : Դանակը, սուր ցցունքով, իրմէն առաջ, փամբայ կը բանայ աներեւոյթ թշնամիի մը դէմ : Զղջիկներ կը բուսնին ու գրեթէ կը դալին անոր մագերուն : Հեռուններէն կաղկանձը զագաններու, բազմարձագանգ ու երկարուն, անուն : Սմբատ, խաչի փարին վրայէն, ահաբեկ կը հետեւի տեսարանին : Մէկէն մեծ փայլ մը : Խարոյկն է որ կը բռնկի : Ու անոր բոցը փանի մը վայրկեան այնքան շատ է որ Այլա՛մ անգիտակցաբար բնկրկած, դանակը կախեր է ֆովն ի վար : Յետոյ բոցիմ անկումը : Տեսարանը կը մտնէ իր կիսամուր- ոլորտին մէջ : Լուսինը սօսիին մէկ բացատէն ինկեր է ամբողջ, բոլորտիւ կարծես կարգ մը շարժումներ, որոնք բաց արեւու լոյսին դժուար պիտի փրթէին մեզմէ : Այս ալլալումն, պաղ խաղաղութեան մէջ Այլա՛մ յառաջացած է կրկին : Կը ծռի, զգուշաւոր, փնտրողին վրայ, հաւա- նաբար հաշիւով մը սիրտին կողմը գտնելու : Յետոյ կը շտկուի : Կ'անցնի պառկողին ձախին, ճիշդ սիրտի կէտին ու գոյգ ձեռքերով կը մխէ դանակը, փորը օգնական առ- նելով բուռնցներուն : Խոշոր ցնցում մը : Ոստում մը պառկողէն : Եղջն առնեն համառուազը թռչուններուն, զագաններուն որոնց աղաղակին վրայ գառունկին մա- յիւնը հեկեկագին չափ մը կը թռի հայթայթել : Մէկէն լուրժիւն : Խարոյկը՝ աւելի մեծաբոց, ալլալումով ամէն բան : Այլա՛մ կը շտկէ ինձգիւնքը : Զեռքը պարապ է : Ու չի գիտեր թէ ի՞նչու խոշոր կ'առնէ շունչը : Ակոսները կը կնքտէ : Դէմքին բոլոր մկանները գալար գալար կուգան : Զայրոյթը փոխանակ մեղմանալու հասած է իր ծայրա- կէտին : Կը թփնէ, բայց թուք չելլեր բերնէն) :

Ա.Ա.Ա.

*Զէ, չէ պաղած իմ սիրտը դեռ :**Կ'ուզեմ խմեմ ափ մը արիւն :**Ո՛ւր է :*

(Տեսնելով դաշոյնին կոքը)

Հոս է :

(Կը ծռի կամաց, վախճալով իյնալէ, այնքան դող կայ ներսը : Կը հանէ մէկ անգամէն դանակը մետրապոլիտին սիրտէն : Դաշոյնի ներմակ մարմինին վրայ արիւնը կալակ կալակ կը փայլէ վար : Ան մատին ծայրովը կը դալի ալլալ կալակներուն : Միւս կողմէն աչքին մօտեցը- նելու ձեւին տակ անոր շրթները գրեթէ կը փութին դա- նակին : Զի համբուրեր սակայն ու չի խմեր : Խարոյկին լոյսը կ'իյնայ բոլորովին, ստեղծելով այն երկդիմի մը- թուքիւնը որմէ կ'ալտործին խղմտանքները, ոնիրին օրային մէջ) :

Ա.Ա.Ա.

*Կեցի՛ր, տոնեմ,**Առնեմ ամբողջ**Առ գլուխը քու ուսերէդ,**Կախեմ մատէս, կշռեմ մաղէդ,**Պաղշարկի գուցէ հողիս :*

(Կը մօտենայ կրկին : Կտրելու համար գլուխը ստիպ- ուած է ծնրադրել, մէկ ոտքը դնելով դիակին կուրծքին : Թռփին ճնշումը իբր ձայն կ'անդրադառնայ «ա՛»ով մը, որմէ սարսափահար կ'ընկրկի, կռնակին վրայ իյնալով Սիւնեաց տիկինը : Այս շուարումը կը տեւէ ֆիչ, վասն զի փանի մը բոսլէ յետոյ ան կ'անցնի գլխուն կողմը ու դանդաղ, հեւքով, գայրագին պրկումով կը կտրէ վիզին լկանները, գլուխը առատ մագերէն բռնած, աջ ու ձախ նօսնելով, դանակին գործը դիւրացնելու համար : Բըր- տինքներ կ'ողողեն անոր փակասը, այտերը ու կը կաթին դունչէն : Զատնէն յետոյ, մատները կը հիւսէ գլխուն մագերէն ու կը վերցնէ լուսնին դէմ : Տեսածը դալուկ ու խաղաղ պատկեր մըն է, մօրուքը կտրատուած մը- սաններուն սարսափը ծածկելուն) :

Ա.Ա.Ա.

*Աս ո՛րքան ծանր :**Ինչո՞ւ ախարան**Ծանր է սակայն**Մարմինն առանց իր հողիին :*

(Մէկ մատով կը դալի փակ կոպին)

*Բացուին, բացուին, հեղ մը գոնէ**Առ քու աչքեր...**Բացի՛ր :*

Լաւ է, նայէ, նայէ,

Մէջն իմ աչքին:

(Կը մօտեցնէ բացուած աչքերը իրեններուն)

Քսան տարի, չեմ մոռցեր ես

Կասոյտ կրակն այդ նայուածքիդ:

Զիս մեռցուցի՞ր:

Մեռար ահա:

Ով կ'առնէ սուր, կ'իյնայ սուրով:

(Յետոյ կը հեռացնէ գլուխը: Չեմքը յոգնած է: Կը փոխէ: Հասած է սանդուխին: Ծնրադիր, կ'երկարէ վար գլուխը Սմբատին)

Առ գլուխը,

Ա՛ռ, անուշիկ իմ սիրական:

(Սանդուխին մէկ ոտքին հանգչող անմարմին գլուխը կը թուի նայիլ այնքան իրաւ որ Սմբատ կը նետուի ետ, մինչեւ ջուրին եզերքը)

ՍՄԲԱՏ

Փրթին թեւերն իմ ուսերէն

Ու չերկարին

Այդ գլուխին,

Ինչ խոր նայուածքն է մեռելին:

(Կը ծնրադրէ, գլուխը ասիւրուն մէջ ծածկած):

(Կատաւած, դողաւար, չկրնալով գլուխը նետել գետին, կը փաշէ վեր: Յետոյ զգուշաւոր, սանդուխները կը կըտրէ մէկ մէկ: Անգամ մը գետին իջնելէ վերջ, կը վազէ ջուրին. ազատ ձեռքով կը բռնէ Սմբատին գլուխը ու բռնի կը վերցնէ գետնէն):

ԱԼԱՍ

Նայէ, նայէ, ուժով նայէ՛,

Ա՛ռ է:

Աղտոտ, անսիրտ, ամբարտաւան

Իր բերանն է:

Հանեմ յեղուն...

ՍՄԲԱՏ

Տէր ողորմեա, տէր ողորմեա:

(Երկուքը մէկ կը ցնցուին)

ՍՄԲԱՏ

Ի՞նչ կայ:

Ո՛րքիկէ կուզայ զողն այս ուժիկին

Մեր մարմինին:

(Դողը կը կրկնուի: Չայները կը հաստնան: Պատաստող քարերու աղմուկ մըն է, անորոշ ու հեռաւոր)

ԶԱՅՆ ՄՐ

(Անտառին խորէն, հսկայ գոռոցով որ քանի կը մօտենայ, այնքան կ'ընդարձակուի)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ...

(Ամբողջ անտառը կ'արձագանգէ)

Ղա՛, ղա՛, ղա՛...

ԱԼԱՍ

(Սարսափած, գլուխը ձեռքէն վար դնել ուզելով բայց չկրնալով)

Ո՛րքիկէ ձայնն այս:

Ինչո՞ւ չիջնար սա գլուխն ալ,

Փակեր, չիւսուեր է մատներուս:

Վա՛ր, վա՛ր:

(Ատեն չունի ձեռքէն վար դնելու դիակը, վասնզի ձայնը խուժած է արդէն բեմէն ներս)

ԶԱՅՆԸ

(Բայց որոտում է, ըսես երկինքն է պատեր)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ:

(Բեմին՝ իրարանցում: Զղջիկները շատցած են: Բուերը կը նետուին մէկ ոտէ միւսը: Գառուկը, փրցուցած իր սանձը, կը փախչի, աշխատելով մտնել Սմբատի սրունքներուն մէջ: Գազաններուն ռոնոցը ըսես կը փրթի կալին իսկ պորտէն: Փոթորիկ, յանկարծական որ կ'ուռի, կը դղրդէ, կարծես խռիւի կը վերածէ հսկայ սօսին: Ճիւղերու բեկման աղմուկը այնքան ընդարձակ է որ Ալամն ու Սմբատը իրենց գլուխները պատասպարելու բնագդական շարժումներ կ'ընեն, կործանող շէնքի մը մօտ գրտնողներուն նման: Անոնց սարսափը ահարկու բան մը կը դառնայ երբ սօսիէ վար կը թռի Մետրապոլիտին վերարկուն, քեւերէն ուռած, ինչպէս մէկը որ կը նետուի ծով: Խաչքարը կը շրջի. ջուրինմէջ կործելով իր վերի մասը: Երկրաշարժ է: Անտառին ներսը փրթող ապառաժներու ընդարձակ գործունէութիւն: Ինկող ծառերու ճարճատիւնը այնքան հզօր է որ հողին սասանումը կը մնայ երկրորդ գիծի: Ալամը միշտ գլուխը հիւսած իր մատերուն կը փախփիսի աչ ու ձախ: Խարոյկը կը բոցավառի ու նոյն բուլբուլին անոր յոյսին մէջ դժոխքէն դրկուած պատուիրակի մը նման կը յայտնուի Նուրգաւորը: Մարդկային ոչինչ գրեթէ այդ կմախքին վրայ, բացի ոսկորներու դուրսեցում: Երկար ու չափազանց բարակ այդ մարմինը վաւերական սատանայի մը կրկնակն է աւելի: Թեւերը, մագերով հիւսուած, սեւ քաքեր են արջու որոնք կը փակին, կը թռնեն դուրսէն

դրուած իր ուսերուն: Բայց ահա ի՞նչ է վանդակը: Ոսկորները իրենց ձողակերպ ցանցը կը գծագրեն անկարելի յստակութեամբ մը: Միսի բացարձակ պակասը պատճառ է մագերուն անհետացումին: Ակօս ակօս այդ կտրծփին վրայ մորթը ցամքած յատակ մըն է ցեխակոյտի մը երեսին նմանող որմէ ջուրը փաշուած ըլլալ: Ուսուկրներուն ագոյցները ճշմարիտ փոսեր են, որոնք անոր վիզին երկու կողմերը կը փորեն անհնարին տգեղութեամբ մը: Փորին տեղ, ճեղ ճեղ կոշտուած կաշի, սեւ փան խոզիմը եւ ստեւուն քիչ մըն ալ: Պորտը փառմանի մեծութեամբ, հէքեքներու մէջ դիտուած դուռ մը սատանաներու: Գլուխը առանց մագի հետքի: Նիհարութիւնը կմախքէն ալ տգեղ կ'ընէ անոր երեսներուն արտայայտութիւնը: Բայց ինչ որ ուրուականին հետ շփոթութիւնը կ'ընէ կատարեալ, սրունքներն ու ազդրերն են, հազիւ հազ մաշկով մը պահպանող իրենց ոսկորները: Նեղկուկ այծենի մը կը պատսպարէ մէջքը եւ ծննդական գործարանները):

ՆՈՒ

Մեղայ, մեղայ, մեղայ Աստուծոյ...
(Չայները պահ մը կը լռեն)

Ո՞վքեր էք դուք:
(Կը տեսնէ գլուխը կնոջ ձեռքին)

Տէր երկնաւոր,
Ամենակալ տէր իմ Յիսուս,
Գլուխն է սա իմ տեսիլքին:
Ո՞վ ես դուն, կին,
Ի՞նչ է դործը այդ գլուխին
Առ քու ձեռքիդ:
Ո՞ւր է մարմինն այդ գլուխին:

(Ուրիշ ձայներ Ալամին եկած փամբուն կողմէն)

ՉԱՅՆԵՐ

Հա, հա, հարա՛յ...
Չայն կայ մարդու
Հասէք, հասէք,
Աղբիւրն ահա Աւագական...
Հա, հա, հարա՛յ,
Չայն կայ մարդու...

(Բեմ կը մտնեն ուրիշներ: Ճգնողներ ասոնք ալ, Նուի մօտաւոր նմանութեամբ: Գիւղացիներ, իրենց երկփանիներով ու մանգաղները մէջքին անցուցած, կոնակին կռօղմէն: Հովիւներ, մախաղով)

ԳԻԻՂԱՅԻ ԱՅՕ

(Նշմարելով գլուխը Ալամի ձեռքին)

Գլուխն անո՛ւր,
Տէր երկնաւոր...
Գլուխն է մեծ
Մետրապոլիտ
Ստեփանին:
Սիւնեաց տիկին Ալամին
Ձե՛ռք:
Պատուի պիտի արդանդն հողին,
Աշխարհն ահա կը կործանի:
Յիսուս Քրիստոս, Յիսուս Քրիստոս
Ի՞նչ օրերու մեղ զրեցիր:
Սիւնեաց տիկին:

(Անտառէն ուրիշ ձայներ)

ՉԱՅՆԵՐ

Հա, հա, հարա՛յ
Եկէք այս կողմ,
Ջուրն է խոչոր
Աւագական:
Մօտ ենք ծառին:
(Կը մտնեն Սեպուհ ճալալ, Մսեհ, ասպետներ)

ՆՈՒ

Սիւնեաց տիկին,
Ո՞ւր է գլուխն այդ մարմինին:

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Հո՞ս աղիճն այդ:
Տէ՛ր, ինչ սարսափ,
Գլուխն է սուրբ
Հայրապետին:
Մա՛հ աղիճին:
Սպաննեցէք, սպաննեցէք, սպաննեցէք,
Կտոր կտոր, ու նետեցէք
Կրակին մէջ:
(Ասպետները կը մերկացնեն սուրերը)

ՆՈՒ

Դո՞ւն կտրեցիր
Թէ պատանին,
(Յոյց տալով Սմբատը որ մռայլ, անխօս, կեցեր է կրակին դէմ)

ԱԼԱՄ

Ես կտրեցի:

ՍԵՊՈՒՀ ՃԱԼԱԼ

Բերան ունի դեռ խօսելու,

Քեզ շանսատակ ընելն իսկ չատ:

(Կը բարձրացնէ սուրը, Ալամին գլխուն իջնելու շարժումով)

Պատեանը դիր սուրդ այդ, յասպետ,

Մեզի չիյնար մեղքը պատժել

Մեր գէնքերով:

Սուրբ արիւնին վրէժ խնդիր

Մեզմէ առաջ,

Կայ դատաւոր,

Ահեղ, հզօր, սուրբ դատաւոր,

Երկինքին մէջ:

Ի՞նչ կ'արժէ սուրն այս աշխարհին,

(խօսքը ուղղելով Սմբատին)

Երիտասարդ,

Ի՞նչ է բաժինն,

Եղեանին մէջ՝

Քու գանակին:

ԱԼԱՄ

Անմասն ! ան այս արիւնէն:

ՆՈՒ

Վիզի՞դ ուրեմն ոճիրն ամբողջ

Այս քստմնելի:

ԱԼԱՄ

Զիս սպաննեց...

Սպաննեցի:

ՆՈՒ

(Մօտենալով)

Տո՛ւր:

(Կ'առնէ գլուխը կնոջ մատներէն փակելով դժուար մագերան հիւսք: Գիւղացիները կը խաչակնքեն: Ասպետները կը շրջապատեն, երկիւղած, նզնաւորը որ ներմակ այդ էմֆը դնելով իր կռշկոռած մարմինին մօտիկ, անգիտակցաբար կը ստեղծէ անժուժելի եղերականութիւն: Յետոյ հանելով մինչեւ կուրծքին)

ՆՈՒ

Հանգիստ՝ հողին քու մարմինիդ,

Ապականող տարրին քեզմէ:

Հողիդ հասած է այդ գահին

Ամենակալ իր արարչին:

Երանի քեզ, սուրբ վարդապետ,

Պսակիդ տակ նահատակի,

Զի գնեցիր արեամբդ անբիծ

Կաւին փոխան,

Քու յաւիտեան:

Մի դադարիր թափել խօսքիդ

Մեզրը հըզօր,

Այն ու արցունք,

Զայրոյթն Անոր ողորկելու:

Զի ոճիրն այս,

Վեր է մարդոց կշիռներէն:

Սուրբ Ստեփան, երկնադիտակ

Արդ նահատակ,

Իմաստութեանդ ալիքն ամբողջ

Վաղցուր վրան

Աստուածութեան անհուն ցաւման:

Զի տրուեցաւ ինձ զգացումն

Ահա վերէն,

Թէ սանձադերձ

Ճամբայ ինկած

Մեզի կուգան բանակաները

Զարին իշխան

Սաղայէլին:

Զի ես տեսայ արթուն աչքով

Ուրուանկարն այս ոճիրին:

Կործանումն է որ կը սպասէ

Սիւնեաց զոգարիկ սա ձորերուն:

Ի՞նչ բառ գտնեմ ես խարանոզ

Քու սղծութիւնն անհնարին,

Այամ տիկին,

Ի՞նչպէս ձեռքդդ դնաց վրայ

Խողխողելու

Սուրբն Աստուծոյ

Մէջն իր քունին:

Զէ՞ր բաւեր մեղքն որ ցանեցիր

Կրունկներուդ.

Լեռներուն խորն խակ զրկելով

Համբաւը քու.

Խռովելով

Երկիր երկինք:

Զէ՞ր բաւեր թիւն օճախներուն

Քեզմով մարած,

Հողներուն որ զրուեցան

Սեւ դեհեանին:

Ու կը զարնես, սա տարիքիդ

Սուրբն Աստուծոյ:

Զարնէ Աստուած քեզ զիտապաստ,
 Զարնէ սուրովն
 Խղճմտանքին :
 Պիտի ապրիս :
 Ամէն բոպէ
 Սուրն ուտելով խղճմտանքիդ :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :
 Քեզ չարութի պիտի դադար
 Յաւին բուռէն :
 Անվերջ ապրիս , ապրիս պիտի ,
 Բոկարիս ,
 Մեղքիդ անդուլ ատամներէն .
 Բայց չփրկս :
 Շինուիս ամէն բոպէ նորէն
 Այդպէս ամբողջ ,
 Ու յանձնուիս
 Մեղքիդ անշէջ ատամներուն :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :
 Պոռաս մահուան , աղերս ընես
 Զըլրաէ քեզ :
 Ու զլացու : զարչ մարմինիդ
 Հանդիստն արդար զերեզմանին :
 Զը կարենաս մեռնիլ մեզ պէս :
 Ու գալարուիս
 Ճիւղաններուն մէջ հոգիիդ :
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :
 Այս է պատիժն քեզ սահմանուած
 Այս աշխարհին :
 Անդր՞ն :
 Տէրն ինք կանոնի քեզ դատաւոր :
 (Շուրջիններուն)
 Փախէք , արագ , դուք հօտաղներ
 Ու ասպետներ ,
 Երիտասարդ , հեռացիր չուտ ,
 Զի սկիզբն արդ է երկունքին ,
 Ու լեռն հետուն կը կործանի :
 Ու լեռը մօտ կը կործանի :
 Փախէք չուտով :
 Այսպէս տեսայ իմ քարայրին ,
 Տեսիլք էր մեծ ու ահարկու :
 Հաղարներով ինկան մարդեր . . .
 Փախէք արագ , փախէք արագ
 Սա վայրերէն .
 Սրտմտութիւնն աստուածային
 Զի հարցըներ չոր ու կանանչ :

Կը ծանրանայ թաթն իր ահեղ
 Մեղաւորին ու արդարին . . .

(Պատգամը բերանն է դեռ , երբ կը կրկնուի երկյաշար-
 ժը : Դասական յստակութեամբ որով սարձանջերը կը
 դարձին , հիմնադրական կործանումի մը պատկերը թե-
 յադրելով շարժի հանդէպ ամէն զգայուն զգայարան-
 ներուն , յետիւթին : Անտառը կը դողայ , ծովու խռով ե-
 րեսի մը նման ծովի հանելով կանանչ իր ալիքները ,
 ու կը պողայ : Ծառերը կը թաւային ու անոնց անկումին ,
 փետեկումին շառաչը տեսարանը կ'ընէ անժուծելի :
 Քարերուն խուժումը յաւելում մըն է ոչ նուազ զար-
 ևուրելի : Բեմը կը պատէ թանձր խաւար մը , փոշի'ն ,
 զոր լուսինը անկարող է քիչ մը դալկացնելու : Որո-
 տում : Ու լուռքիւն :)

ԶԱՅՆԸ ՆՈՒ ՃԳՆԱԻՈՐԻՆ

Փախէք , փախէք , որքան կրնաք
 Փախէք արագ .
 Զի կը վախճամ թէ լեռն ամբողջ
 Խիճի մը պէս պիտի սահի
 Խորն անդունդին
 Սանդարմետին :
 Ինքը , Տէրն է վրէժխնդիր
 Իս նախանձին համար հեղուած
 Սա արիւնին :

(Երկու վայրկեան լուռքիւն զոր քեքեւ աղմուկներ կ'ը-
 նեն աւելի քստմնելի : Յետոյ լուսինը կը ծակէ մէկ կէ-
 տէն փոշին որ դանդաղ կը քաշուի : Տեսարանին վրայ
 քարի մը կուշտին կծկտած Ասամ տիկիւնը : Սօսիին վրա-
 յէն փրքած է չարտախը ու Մետրապոլիտին դիակը իր
 գլուխը գտած կը հանգչի : Առջին է ճգնաւորը , աղօ-
 քողի դիրքով : Ուրիշ ոչ ոք) :

ՆՈՒ

Ծուռկի' ,
 Մեղքի արմատ
 Ծնունդ թիւ եւ նորովքի ,
 Ծուռկի ,
 Ու պաղատէ իր դիակին
 Պատուհասդ է որ կը սկսի .
 Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով :

ԱԼԱՄ

Գիտե՞ս բան մը մահէն անդին :

ՆՈՒ

Մահէն ասդի՛ն, մահէն ասդին,
Դժբախտ կընիկ:
Ի՛նչ ալ գիւրին կը վճարես
Պարտքդ ահաւոր:
Միտքէդ հանէ թէ կը մեռնիս:
Ատ արգիլուած քեզ Աստուծմէ:
Պատուհասն է սր կը սկսի,
Տէրն ինք միայն գիտէ քանի
Քանի տարի
Սա ջուրին քով, սա լեռանց մէջ
Գաղաններուն ու քարերին հետ
Պիտի հեծես ու մոնչես,
Զքեզ խածնես,
Մոռնալու սուրն սր անդադար
Սլաքն իր հուր պիտի իջնէ
Մտիդ բունին:
Քեզ թողութիւն
Միայն իրմէ, նահատակուած Ստեփանէն
Գիտցիր, տրուած է սպասել:
Այլպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:
Դուն չես հանգչիր,
Դուն չես մեռնիր դիակն մինչեւ
Լեզու չելլէ,
Շիրմին խորէն դոր կը կանգնեն
Անուանն անոր ձօնուած մատուան
Մէջ ժողովուրդն հաւատախոր
Միւնեաց տունին:
Դիակն մինչեւ լեզու չելլէ
Ու չներէ աններելի
Քու ոճիրին,
Քեզ զլացուած է վճռապէս
Հանգիստն արդար գերեզմանին:
Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:

ԱԼԱՄ

Ո՛ւրկէ կուգայ ուժը խօսքիդ.
Իուն ալ ինձ պէս մեղանչական:

ՆՈՒ

Իրմէ՛ն, Իրմէ՛ն.
Դուն դանակը դես չմխած
Սրտին իր սուրբ,
Ամպի մէջէն բացին ինձի
Վարագոյրը քու եղեռնին:
Դեռ չփլած լեռն իր հիմէն
Ես հոտն առի կործանումին:

Ու չսպաղած ոխն ալ սրտէդ
Կ'ըսեմ ահա քեզ կամքն անոր.
Տէրն է կ'ըսէ իմ բերանով:

ԱԼԱՄ

Մահէն անդի՛ն ալ չաղատիւ,
Իր ուրուէն:

ՆՈՒ

Մօտ, մօտ, կնիկ դուն իր մարմնին,
Ծունկի՛:
Ծունկի ամսով, ու տարիով,
Տարիներով.
Հիմա համբոյր միայն ստքին.
Արգիլուած է քեզ աւելին
Մինչեւ կատույն իր մատուռին,
Աղօթքին պէս քարէն բխած,
Տաղաւարէ մաքմինն իր սուրբ:
Ծունկի,
Համբոյր ստքին իր փոշիին:
Այսպէս կ'ըսէ Տէրն իմ բերնով:

ԱԼԱՄ

(Կը դողայ վախէն, բայց չի համարձակիր ծնրադրել)
Մահէն անդին ալ չաղատիւ:

ՆՈՒ

(Վայրագ)

Կարկէ լեզուդ. մահէն անդին
Դուրս է մարդոց պարունակէն:
Չտորէ ծունկերդ այդ ամբարիշտ
Ու պաղատէ.
Զի Տէրն ինքն է վրէժխնդիր
Սա արիւնին:
Օն, կործանէ հասակդ այդ յերբ
Իր փոշիին,
Եթէ կ'ուզես ողջ ողջ չեփիլ
Գլխուդ կախուած երկնի հուրէն:

(Սասկապէս հրամայող)

Ծո՛ւնկի:

(Որոտում ու կայծակ)

Ասկէ անդին քուկդ է ճամբան,
Զի դարձ հոտը քու մարմինին
Արդէն մուխ է պիղծ, ճենճերուն,
Իմ ունեգերուն:
Ու կը քաշուիմ,
Իմ անձաւին:

(Կը հեռանայ)

ԱԼԱՄ

(Միմակ . որոտում : վախ . ու կը ծնրադրէ)

Մահէն անդին ալ չաղատիլ,
Սիրել խորունկ, մէկ, կոյս սիրտով,
Ու պարմանի:
Քսան տարի
Փընտրել զինք ուրիշներու
Մարմինին մէջ
Ու չղանկի:
Հիւսուիլ մեղքին, անմեղութիւնն
Իր ցանկալով
Աղերսելով ամէն մեղքի...
Ու իր սէրէն ինչալ ոճրին:
Տէ՛ր, տառապանք կա՞յ աւելի...
Սիրել զինքը ու սպաննել
Արատուելու համար իրմէ,
Իրմէ դրուած սեւ կրակէն
Քսանամեայ իմ հրդեհին:
Ու չկրնալ:
Սիրել, ատել վեր իմ չափէն
Ու մեղքնել:
Բայց չհանդէսիլ, չը դադանալ:
Այրիլ անդու:
Սիրովն իր խնդ, ամէն զիշեր
Ինչալ ոտքին, հիւսուիլ մարմնին
Ու մերժումովն իր արթննալ
Օտարին զիրկ . ու հեկեկալ
Դաժան քաջուող իր ստուերին
Բառեր զուլթի, աղերսանքի...
Մահէն անդին ալ չաղատիլ
Զի կապ կը զգամ տաներս ահա
Իր զխակին,
Ու սիրտն իմ խեղճ, ինչպէս թրոջուն
Գերի անդարձ,
Գերեզմանին:
Ո՛վ զրեց զիրն այս անողորմ
Իմ ճակատին:
Ինչո՞ւ բեռնալ ամի մը միտին
Ինչ որ լեռներն խակ հանդուրժել
Զկրնային օր մը եթէ
Մարդոց նման կանչուէին
Տառապելու եւ սիրելու:
Ինչո՞ւ դատել բիւր բիւրերէն
Գլուխն իմ խեղճ,
Իջնել վրան թաթն իր ահեղ

Ու կործանել
Այս աշխարհին մէջ ու միւսին:
Տէ՛ր իմ, ինչու, դրիւ ինչո՞ւ
Հուրն ահաւոր
Առ քու ձեռքով
Մէջն իմ սիրտին:
Կը պակսէ՞ր մարդ, կը պակսէ՞ր տեղ
Աշխարհներուդ քու անհամար,
Ծառաներուդ
Բանակին մէջ:
Ի՞նչ էր իմ մեղք:
Որո՞ւն վիզին՝ արիւնն այս սուրբ:
Քո՞ւ՝ որ լքած զիս հոտանքին
Կիրքերուն իմ
Զերեցար ինձ արցունքներուս իմ
հակառակ:

Զիս հրելով իմ կոնակէս
Դէպի գուռ սեւ դժոխքիդ .
Ով իմ Աստուածս ասանց սրու
Ծառէն չիզար ժաժ տերեւն խակ,
Զարժե՞ր Այամն տերեւ մը դոս:
Որո՞ւ վիզին .
Ըսէ, Տէ՛ր իմ:
Ի՞մ՝ որ կուրցած թշնամիէն,
Ու պարպուած քու սուրբ յոյժդ
Թափառեցայ քսան տարի,
Սիրտս Սիրով տաճարի պէս
Տաղաւարած:
Մե՞ղք էր սիրտը կապել սիրտին:
Ով անջի սէ՛ր, անջի բարի:
Կ'ըսեմ նորէն մուտքի դուռին
Իսկ դժոխքին:
Ո՞վ պարտական սա արիւնին,
Մեր երկուքէն:
Տէ՛ր, դո՞ւն թէ ես:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

ՏԵՍԱՐԱՆ 2.

Ձորամէջ մը Սիւնեաց լեռներէն: Երկու թելերը բեմին՝ ցցունքներով. կեդրոնը կիրնին մարմինը, ժայռահիւս ու մանր թուփերով հեռացող:

Ձախ թելի ցցունքին՝ մատուռ մը, գորշ քար գմբէթով: Ճակատին դուռ, բաց որմէ ներս ժողովուրդ, մոմի լոյսեր: Նոյն պատկերը գոյգ պատուհաններէն: Փայտեայ եռոտանիւ մը կախ է կոչնակին երկաթը: Մատուռը կը ծածկէ մարմինը Ստեփաննոս Սիւնեաց Մետրապոլիտին:

Մատուռին կոնակովը անտառակ, բայց մեղմ ծառերով, որոնց համաչափ ոստային դուռքիւնը մարդկային խնամք ու միջամտութիւն կ'ենթադրէ:

Մատուռին առջեւ հարթավայր չոր ածուներ, արիշի մը մատաղ օրոքը ու ծաղկի թուփեր կը գանազանեն գորշ կանաչին մէջ լեռնային արօտներուն: Հարթավայրին մէկ կողմը մեծկակ ժայռ մը որուն պարտէն ջուր կը ժայթքէ, ժայռի մը կեդրէին մէջէն անցնելով փողակածէ: Մատուռի պատերուն՝ մեծկակ բայց տաշուած քարէ սափուներ: Ոչ մէկ աւելորդ խօլաբոյս: Հոգածու ձեռքեր կը պաշտպանեն մարդկայինը սս վայրենութեանց մէջ:

Սարահարթէն դէպի կեդրոն յայն սանդուխ, երեք ոտով: Առջին խնամարով գեղեցիկ համբայ որ կը հասնի կամրջակի մը:

Բեմը ճիշդ մէջտեղէն կը կիսուի ձորակով մը որմէ փրփրուն ջուր մը կը հոսի:

Փայտեայ, կոշտ կամուրջ մը, երեք չորս ծառաբունի մէկտեղումով գոյաւոր, բեմին այս մասը կը կապէ աջին որ հարթ մակարդակ մըն է հետգիտէ բարձրացող, կազմելու համար աջ թելին ցցունքը: Այդ ցցունքը կոնակուած է խորտուրտ, դաժան ապարատէ մը որուն կտրտուած գիծերէն կը նշմարուին վանական կառույցի մը կմախքը, հեռաստանի անտառուտ-

քով, լեռի ժայռեր: Յցունքին առջեւ ալ ընդարձակ հարթավայր, առանց ծաղկի ածուներու: Նորատունկ նոնի մը, որուն հասակը ելած է արագ:

Այդ ապարատի ոտքին ինքնափոր փոսեր, որոնցմէ մէկուն մէջ մինչեւ կէս մէջքը թաղուած է Սիւնեաց Ալամը, ապաշխարողի տարագով:

Գանկը փերծուած ըլլալէ աւելի գոնջի լերկութեամբ ոսկոր մըն է: Կուպրով օծելէ ետքը բունի փետտուած անոր մագերուն մեղքը պալարի իբր սպիներ դեռ կը յամառի պտղիլ այդ գանկին աղօտ դեղնութեան վրայ: Խոց խոց, այդ սպիները աստղածեւ տգրուկի գալարով, սատանայի մը մանրանկարը յիշեցնող ուրիշ ինտերիոր. կը պատմեն տագնապը այդ գլուխին, ապաշխարութեան առաջին օրերուն երբ Նու հզնաւորը չբաւականացաւ խաղելով անոր *ժեղքին սրահերը*, մագերը, այլ եւ կուրցնելու համար անոնց արմատները, անոր գլուխը թաղեց փայտեայ սաղաւարտի մը խորը, կուպրով լեցուն: Դէմքին երկու փոքր խաչ, նոյն վայրագութեամբ փորագրուած *ժեղքի դաշտին*, անոր այտերուն, կարմրած երկկաթով, նոյն հզնաւորին պահանջումով, վանական Արձանին ձեռքով, արեղայ՝ որ վանքին անասունները կը կրտէ: Խաչերուն դեղնաւուն մարմինէն դուրս, անոր այտերը կաշիներ են, ոսկորներու վրայ չորնալու համար դրուած, սեւեռուած: Սեռ, կին անկարելի է ենթադրել այդպէս եղծուած դէմքի մը վրայ: Յօնքերը կը պահեն իրենց շնորհալի գիծը ու այսփան: Քուրճի ձեւ ստեւածիւս բան մը կը ծածկէ անոր իրանը: Ձեռքերուն վրայ երակները սեւ տափակ գիծեր են, որոշ հակապատկերով մը միսին դեղնութեան որ անոր անձը կ'ընէ էգ ու նուրբ:

Քովն են, իր հաստղութեանը՝ կուծը, որուն թելերը, վիզը, փորին կէսը կոտրած են: Կը մնայ յատակը: Ատկէ աւելիին արժանի չեն անոր շրթները որոնք այնքան տան հրագներ խորտակեցին այդպէս փշուր փշուր: Քարէ գուշ մը, ջուրով լեցուն ուր կը ձգուին բակլաներն ու սիւնները, կակուղնալու համար, — շնորհ գոր գտաւ բաւական ուշ, երբ ակոսները թափեցան արողութեամբ: Խոտի տրցակներ, գանգաւն մեծութեամբ գոր վանականները կը փառեն իրեն համար անտառէն ու կը բերեն, շարելով անխօս գուշին մօտիկ: Ափի մեծութեամբ ուրիշ գուշ մը, մէջը աղ: Խնկաման, դարձալ քարէ: Խնկածույս, ան ալ քարէ:

Փոսը հովանաւոր է ժայռի մէկ թելէն: Ի՛նչմը խաչքար, հասակին մեծութեամբը: Նստարաններ, առանց յատակագիծի, խառն ի

խումն, բոլորն ալ փարէ, որոնց վրայ կուգան ժամերով
նստելու մերձակայ ուխտին վանականները եւ աղօթել:
Ժայռին ֆովէն մեծ նամբայ դէպի հեռուի վանքը:
Տօնի օր: Տաքեղարձը Ստեփաննոս Սիւնեցիի նա-
հատակութեան:

Մատուռ կը գրաւեն ուխտաւորներ, որոնց բազ-
մութիւնը ցրուած է տեսարանին զանազան կէտերուն:
Շատեր կը մտնեն, ուրիշներ կ'ելլեն: Կան կեցողներ,
խօսողներ: Մեծ թիւ մը փոփրերու, ձորակն ի վեր ու
վար խաղալով: Ամէն հասակ, երկու սեռ:

Կոչնակին ձայնն է որ կը բանայ վարագոյրը:

Մատուռին մէջ ժամերգութիւն կը կատարուի:

Բազմութեան մէջ բացառաբար ուշագրաւ են մե-
նակեացներ: Իրենց տարագովը, դէմքերովը՝ հաշտ
բնավայրին բայց շեշտօրէն տարբեր ժողովուրդէն:
Դանդաղ, տրտում, փիշ շարժումով, խոր ու մեծ աչքե-
րով մարդեր են, ամէն տարիքէ, ու կը ձգեն զօրաւոր
տպաւորութիւն: Անոնց անցնելուն, կենալուն, աղօթե-
լուն կը հետեւի ամբոյսը մեծ հետաքրքրութեամբ: Տա-
րիք, միս, ոսկոր, սեռ ջնջուած են անոնց վրայէն: Ի-
րենց տարագր իջած է տարրականին, այնքան որ քան
կարելի է: Բոսայի են ու գլխաբաց: Իրենց նիւար մար-
մինը քսես նստած են իրենց վերարկուներուն պաշտպա-
նութեան: Սէգերով միացած խոշոր կարկտաններ աչ-
քի կը զարնեն այդ բզիկ բզիկ ձողտրուած այծի ստե-
նով հիւսուած վերարկուներուն վրայ:

Ալամի ճգնարանին, արեղաներ նստած փարերու
վրայ:

Համբան որ ժայռին ետեւէն կը բարձրանայ վանա-
կան կառոյցներուն խնդուած է կենդանիներով, մար-
դոց խումբերով: Երբեմն փռչի: Երբեմն ձայն անասու-
նի: Գառնուկներ, մատաղցու:

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Հիգով ու տրտում, շարժումի անտրամադիր, բայց
ակռաները սեղմելէն ռոփի ելլելով)

Ողորմեա ինձ Աստուած,

Ըստ մեծի ողորմութեան քում.

Ըստ բազում զթութեան քում...

(Հանդարտ, խոր, հաւատաւոր, դաշն է ձայնը ու էգ)

Քաւեա դիւ յարենէ իմմէ,

Աստուած, Աստուած իմ...

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Պաշարեցին դիւ երկունք Մահու

Եւ վիշտք զփոխոց գտին դիւ:

Աստուած իմ, Աստուած իմ

Ընդէ՞ր թողեր գիւ...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Ժայռին ետեւէն մտնելով բեմ)

Օր էր տօնի... կէս գիշերին...

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Առանց շարժելու իր փարէն)

Նորէն երկի՞նք: Բաց էր անշուշտ,

Ինչպէս կ'ընէ ամէն անգամ

Պակաս-տախտակ

Գանկըդ դատարկ,

Առ ուսերուդ նստած արդպէս

Դուրսէն դուրս գլուխդ պէս:

Կա՞յ քեզ համար աւելի հեշտ

Քան երկինքին բանալ դռներ,

Տեսիլք տեսնել:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Տեսիլք, Մարկոս, տեսիլք ահեղ...

Ստեփաննոս ինքն էր Սիւնին:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Դուռն կը ճանճա՞ս որ կը խօսիս

Այդքան վստահ:

Ե՞րբ ես տեսեր:

Տարին անցեր էր թաղուելուն,

Ամզու հողէն դեռ տուն չէկած:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ստեփաննոս ինքն էր Սիւնին

Այնպէս ինչպէս

Զայն ամէն օր

Մենք կը տեսնենք մէջէն սղորին ու

արցունքին

Մեր Ալամին:

Ա՛ն էր, Մարկոս, ա՛ն, մեծ Սիւնին,

Այնպէս փարթամ, այնպէս հօր

Պատկառելի,

Իր մատուռին

Գմբէթէն մեծ:

ԱԼԱՄ

Անցա՞ւ ասդին կող կամուրջէն:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Կ'աճապարես դուռն միշտ Ալամ...

Ձուր տեղը չէ,
Գիրքը կ'ըսէ
«Կնիկ արմատ»...
Ծնունդով կէս ու խելքով քիչ,
Բայց անհամբեր, հետաքրքիր,
Օձէն խարուող...

ՊՕՂՈՍ ԱՔԵՂԱՅ

«Առաւել լուա դիս յանօրէնութենէ խմէ»
Սկսած է սուրբ պատարադ
Ու դուք անհող
Կուտար լեղուի:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Դուն քու դործիդ ու աղօթքիդ:
Մեր սաղմոսին
Չափը քեզմէ չենք սորվելու:
Քանի՜ տարի, կա՞յ չգիտցող,
Մատուռէն ներս
Չդես ասեղ, չիյնար դետին
Պատարադին իր տարեգարձ:
Երկու օ՛ր ետք: Գնա անտառ
Աստուած ականջ ունի հողին
Ու տերեւին:
Ղուկաս, պատմէ սա քու տեսիլք.
Բա՞ց էր զլիսուդ նորէն երկինք
Ամառ հողէն մինչեւ Սիւնիք,
Կարճ հասակիդ սանդուխ ձեւող...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ելաւ, հսկա՛յ, իր տապանէն:

ՄԱՐԿՈՍ ԱՔԵՂԱՅ

Գանկը ձեռքի՞ն՝ ինչպէս է միշտ
Երազին մէջ մեր ամենուն:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Խօսք կը խառնես,
Ու չես թողուր պատմեմ ամբողջ.
Փակած զլուխն էր իր վիզին:

ԱԼԱՄ

Փակած վիզին:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Մաս, պատարադ...
Զըլլայ տեսածդ Ամառ դղում:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Գուխն իր սուրբ վրան վիզին:
Դէմքն ալ մատաղ, ուրախ, անուշ,
Քսան տարուայ
Պատանիի:

ԱԼԱՄ

Դէմքն անուշիկ քսանամեայ պատոնի.
(Մատնեքովը կը փակէ աչքերը)

Դիւրին՝ ըսելն է առիկա:
Սակայն ըլլա՞ն: Անուն չունի
Այդ կտորը մարդոց կեանքին...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Չայն ալ խաղաղ.
Խոչաղն ըսես չըլլար անցած
Սուրին բերնէն:
Ու հալածուեր՝ երեսներէն
Քէնն ու զայրոյթ
Տառը տարուան:

ԱԼԱՄ

Բայց ինչպէս միշտ, չանցաւ ասդին
Զղջման ժայռին:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով ուրիշները: Իր պատմումը քիչ քիչ
կ'առնէ վկայաբանական պարզութիւն ու նախնականու-
թիւն):

Ելաւ հանդարտ, մատուռէն դուրս,
Գմբէթն ասոր զերդ սաղաւարտ
Մը կրելով:
Կեցաւ ջուրին, մինչ հետքերէն
Կարմիր կարմիր
Հողը կ'եփէր,
Եւ աչքերէն կը թափէր լոյս:

ԱԼԱՄ

Մեռնիմ կրակ աչուրներուն:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ջուրին առջին
Մատն իր աջին
Գնաց մեղմիւ արեւելքին, արեւմուտքին:
Դո՛ւ՛՛՛ օրհնութիւնն անոր, վրան
Ամբողջ ձորին:
Երկինք, դետին

Դարձան ուրիշ, դարձան բարի,
Արքայութեան չաղով օծուն
Դաշտերուն պէս:
Խեղճ իմ լեզուն
Չունի բառեր զգացածներն իմ
սրտամեկու:

ԱԼԱՄ

Յետո՞յ: Յետո՞յ:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Յետոյ իջաւ սանդուխն երեք,
Լուաց ճակատն իր ձորակէն,
Ու ջուրը փունջ չողակն ալրոյ
էր քունքերէն ու մաղերէն:
Կեցաւ լոին,
Մինչ կ'անէին թեւ իր ճակտէն
լոյսի բոյլեր

Կոր աղօտով
Ու փառ ճամբով
Դէպի կամարն երկնքին բաց:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Ե՞րբ դոց արդէն է քու երկինք:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
(Մտիկ չընելով)
Կեցաւ լոին,
Կամուրջին մօտ ու նայեցաւ
Զղջման ժայռին:

ԱԼԱՄ

Անցա՞ւ ասդին:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Ժպտուն գէմքն էր անցքի սրահուն
Աս կամուրջէն:
Երկու հրեշտակ իր ետեւէն
Մուր ի ձեռին,
Կը կրէին փէշերն երկար
Արնակարմիր իր շուրջառին:

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
«Դու Աստուած, հօրիւն իմ ես,»
«Ընդէ՞ր մոռացար զիս...»

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ
Մարդ Աստուծոյ, քաղէ մաքէզ,

Թող որ ելլայ խորհրդաւոր
Սա տեսիլքէն,
Ամտու դժուամ ու լայնրեան
Ղուկասը մեր:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով)

...Փէշերը սուրբ արնակարմիր
Իր շուրջառին:
Խունկն էր բռնած բաց, կապուտիկ
Ողջ անկողինն ալդ ձորակին:
Եկաւ լոին,
Նստաւ լոին
Սա սեւ քարին:
Հոտ էր, պարտէզ արքայութեան
Ժայռը զղջման:

ԱԼԱՄ

Տէր իմ Յիսուս, ի՞նչ իմ սրտիս
Կ'իշայ այսպէս, բառերուն հետ:
Յետո՞յ, յետո՞յ:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Պատեր լոյսն էր անոր երես:

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Զուր տեղը չէ Ամտու ժամուն
Դուն լուսարար
Քառուուն տարի:

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Եօթը աստղեր մէկիկ մէկիկ
Փրթան վերէն

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Մոռցա՞ր, բաց էր երկնի խորան...

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

(Մտիկ չընելով)

Փրթան վերէն կապոյտ գիծով,
Ակօսելով պատերն ոսկի
Երկու ճեղուած երկինքներուն
— Զի չէր գիշեր ոչ ալ ցորեկ—

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Օ՛րն ըլլալու է ատ, Ղուկաս,
Ամտու ժամուն,
Եւ կամ վերին արքայութեան,

Մենքիմ անոր սուրբ զօրութեան :
«Դընէ զձիւն որպէս զսար ,»
«Եւ զմէկ որպէս փոշի ցանեաց . . .»

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Եօթն այդ աստղեր իջան հանդարտ
Վրան ճակտին :

Կը պլպլար գլուխն իր սուրբ
Եօթնաստղեան զերդ աշտանակ :
Լոյսի սուր դաշտ մօրուքն անոր
Որ կը դողար
Բերնէն փրթող բառին թեւով ,
Ձի խօսեցաւ ան Ալամին :

ԱԼԱՄ

(Զեռնով սիրտը բռնելով)
Տէր Քրիստոս . . .

ՂՈՒԿԱՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Ձի խօսեցաւ ան Ալամին
Առանց յօնքի եւ կընծիութի ,
Ինչպէս հայրն է զաւկին իր հետ :

ԱԼԱՄ

Առանց յօնքի ու կընծիութի . . .
Դէմքն անուշիկ՝ քսանամեայ
Պատանի . . .

(Կը կենայ , երկու ձեռքերը լերկ գանկին փակցուցած ,
յիշատակներ խուզարկող մէկու մը պէս յոգնած բայց
յուսալից :)

Այնպէս մատաղ ինչպէս էր ինքն

Այն օրերուն ,

Դընայ ժամուն աշտարակի :

Կ'եղանակէր երբ առանձին

Ձանդէն առաջ

«Եկայք ի սուրբ եկեղեցի» . . .

Քաղաքն ամբողջ ձայնին անոր

Շարպաթին մէջ

Ժամ կը վաղէր ու կ'արտասուէր

Աղօթելու իսկ անկարող ,

Այնքան ձայնն այդ

Մատաղ անոր շրթունքներէն

Տաք սրբութիւն , արքայութիւն

Կը փոխադրէր

Մարդոց դժբախտ որդիներուն :

(Կը կենայ , յետոյ աչքերը գոց)

«Եկայք ի սուրբ եկեղեցի» . . .

Հիմա Վերին եկեղեցին՝

Ան կը ձայնէ

Մարդու , լուսոյ որդիներուն ,

Ողորելով սիրտերն անոնց .

Միայն ձայնին քու շարպաթին

Տուր ինձ ըմպել , Սուրբ հովուապետ ,

Պուտը ծայրէն քու եղունգիդ :

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Քաւեա դիս ըզմեղաւորս . . .

ԱԼԱՄ

Անյիշալար դուն դատաւոր ,

Ոհեղ , մեծ բայց բարեգութ ,

Բաւ ինձ սեպէ տասը տարին ,

Իժամբնունդ ու ամբարիշտ

Պիղծ Ալամիս ,

Բաշխէ ինձի զոյգ դժոխքէն

Գէթ երկրայինն .

Տուր աչքերուս քունը մահուան

Աղաչանօք քու ծառային

Հեղ ու մեծ Սահփանին :

Փռխանան ցաւս ու կարօտ

Ձոր չկրցայ մարել սրտէս :

Բաշխէ ինձի դժոխքներէդ

Գէթ երկուսինն :

(Ժայռին ետեւէն ձայներ : Նորեկ խումբ մըն է , վասն
գի ձայնի բեկորներն իր պատմեն ահապարանք ու շուա-
րում : Բեռները փակելու , կենդանիները արձակելու ,
բռնելու խառն ի խառն հրամաններ կը հասնին բնդիւ-
տարար : Վանակները դիրք կը բռնեն եկուրներու
ուղղութեամբ :)

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Այամ , բարի օրն է եկող ,

Սիրտէս կ'ըսէ ձայն մը ինձի :

Անհուն սրտէն վերնականին

Մեղի տրուած է սպասել

Անկարելին :

Մի երկրայիր . յիշատակին իր

տարեղարձ

Պատարագին

Շեղք մը սրտէն դուրս պիտի

Քու պաղատանք :

Աղօթէ լուռ , աղօթէ խոր ,

Մեղքիդ չափով:

Կան վայրկեաններ երբ քարն է լոյծ

Ախարհն ահա կը կործանի:

Վրան երկրին:

Կան վայրկեաններ երբ բաց է դուռն

Երկինքներուն:

Մեր աղօթքին:

Աղաչէ խոր, աղերսէ խոր:

Ուրիշ կը զգամ ես հողն ոտքին

Իմ ներբանին:

(Տղիք մը, 7-8 տարեկան: Որուն քեւէն բռնած է անկէ շատ քիչ մեծ աղջնակ մը: Հարուստ հագուածք: Նուրբ ու ազնուական դիմագիծ: Կր կենան մամբու դարձուած- քին, նշմարելով վանականները: Յետոյ աղջիկը կ'առ- նէ քայլ մը՝ դէպի քեմ:)

ՓԱՆԻԿ

(Զեռէն կախուելով)

Զանցնիս քոյրիկ, ինձմէ առաջ,

Կ'ուզեմ ըլլանք երկուքս ալ մէկ

Իրեն դիմաց:

ՇՈՒՇԻԿ

Հասանք արդէն, խօսէ կամաց:

(Կը մտնեն քեմ: Վանականները մեղմացած խօսու- քեամբ կը կտրեն, կ'իսաբոյր, անոնց յառաջացումը: Մա- տուէն կը հասնի կտոր մը երգեցողութիւն, բաւական ուժգին)

Օրհնեա՛ Տէր...

Ա.Ա.Մ

Քաւեա՛ դիս յարենէ իմմէ,

Աստուած, Աստուած իմ:

(Զայնը յանկարծակիի կը բերէ գոյգը որ կը դառնայ ետ, կը նշմարէ քաղուած կիներ)

ՇՈՒՇԻԿ

Ինքն է, Փանիկ, ինքն է, ինքն է...

(Կիսով մը ծռելով դէպի Ալամը, բայց ոտքերը բռնուած զգալով վախէն ու յուզումէն:)

ՓԱՆԻԿ

(Զգելով քոյրը ձեռքը կը վազէ Ալամին)

Աստուած ցաւիդ հասնի, մայրիկ,

Եւ ողորմի:

(Կը դնէ անոր բով փայտեայ սուսիին մէջ ծրար մը

խումկը: Շուշիկ ալ կը հետեւի, կրկնելով եղբորը խօսքը եւ կը դնէ, վիզէն հանելով խաչ մը, մանր բայց սիրուն, անոր ձեռքին մօտիկ:)

ՇՈՒՇԻԿ

Քեզի աստեղ, Ալամ մայրիկ...

ՓԱՆԻԿ

Մամս ինք բերաւ

Երուսաղէմ սուրբ քաղաքէն

Խաչն ալս, տիկին, քեզի համար:

Գիտցածէդ չէ խունին այս աղիւ,

Ալամ Մայրիկ:

Երուսաղէմ մինակ վերէն

Զայն կը բերեն

Սուրբ հրեշտակներ...

ՄԱՐԿՈՍ ՎԱՆԱԿԱՆ

Կնդրո՛ւկ: Կնդրո՛ւկ:

Ոսկիին հետն է դէմ դէմի:

ՇՈՒՇԻԿ

Մամս է բերողն, Ալամ տիկին:

Ա.Ա.Մ

Ո՞վ մամը քու, անուշ աղջիկ:

ՇՈՒՇԻԿ

Շուշան Վաչէ, Սիւնեաց տիկին:

Ահա կուգայ, դարձաւ ճամբէն:

Մայրս ալ, պապս ալ...

Հօրաքոյրն ալ... հօրեղբայրն ալ...

Բոլորը մէկ կուգան հիմա:

Տես, կը դառնան ժայռին բերնէն:

(Խօսքին հետ, գոյման ժայռին շրթունքէն կը փրքի խումբը: Իշխան Վաչէ, բաղդատաբար աւելի առողջ, բայց բոլորովին ալեւորած: Իշխան Մուշէ, դժուար քա- լելով: Գաւազան: Կորաքամակ, կոքնելով միւս ձեռ- քով Շուշանին: Շուշան ներսկած մագերով, բայց ա- ռոյգ: Հարսը՝ Կեռան, մանկամարդ կիւն, այրի: Քօղով Մաննան: Սեպուհ ճալալ եւ ուրիշներ: Վանականները կը քաշուին ետ, իշխանական խումբէն, դէպի կամուրջ քայլ բանալու ձեռով, բայց կը մնան, կազմելով խոր- հրդաւոր յետագիծ մը ընդմէջ մատուռին եւ ժայռին)

ՓԱՆԻԿ

(Վագելով ընդ առաջ ու մատովը ցայց տալով քաղուած կիներ)

Հոն է, մամիկ, հոն է, նայի՛ր,

Թաղուած կէսէն:

Տոբինք խունկը, աղն ու խաչը,
Ըսինք իրեն ինչ որ ըսէք:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

(Կը գատուի խումբէն, ծնրադիր քայելով կը մօտենայ քաղուած կնոջ ու երկիւղած խոնարհութեամբ մը որ քերական մագերան մնայլ սուգովը աւելի սրտառուչ է, կը համբուրէ սառած ցականը Ալամին, ըսելով)

Ես քեզ մեղայ, ես քեզ մեղայ,
Ալամ տիկին:
Ներէ ինծի:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԿԵՌԱՆ

Ես քեզ մեղայ, ես քեզ մեղայ:

ՎԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲԸ

Ամէնքս Աստուծոյ մեղաք,
Աստուծոյ մեղաք:

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԿԵՌԱՆ

Ներէ ինծի:

Ներէ իրեն, իմ ամուսնուն
Սիւնեաց ասպետ Շէկ Սմբատին.
Հողեւարքի որ մահիճին
Երուսաղէմ քաղքէն դարձին
Ինձ դրաւ պարաք...

Ներումն առնել քու տառապող

Շրթունքներէդ:

Ահա առջի ծունկի որբերս...

Կեսուր, կեսարար,

Մուշէ հօրար ու ասպետներ

Սիւնեաց տունին:

(Կը բոլորուին Ալամին շուրջը, կրկնելով քողման բանաձեր, խոնարհութիւնը)

Ես քեզ մեղայ, Սիւնեաց տիկին...

(Ետ կը դառնան վանականները ու կը կազմեն խոնարհողներուն հետեւ կիսադեղ: Զոյման ժայռի նամբով նոր ուխտաւորներ:)

ՇՈՒՇԻԿ

Ես ալ մեղայ, Ալամ մայրիկ

(Կը ծնրադրէ ու կը համբուրէ անոր ձեռքը որ չի կըր-նար շարժել)

Ներէ ինծի ու Փանիկին.

Այսպէս խնդրեց հայրիկն ինձմէ

Նախ քան երթալն

Մօտն Ստեփան հովուականին:

Ա.Ա.Ա.

(Կամաց, հատկապէս խօսակցութեան մը շեշտով գոր-յուզումին խոնարհ կ'ընէ աւելի քափանցուն ու խոռով)

Մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ, մեղա՛յ

Ես Աստուծոյ.

Ե՛ս՝ բոլորէն ձեր աւելի

Հաղար անգամ ու անգամ բիւր...

Մեղայ, քոյրեր եւ եղբայրներ,

Իմ մէկ մարմնով

Հաղարներէ ես աւելի:

Տասն է տարին,

Թաղուած քարին,

Ամէն մէկ օր տասը քառասուն

Զոյման կարգով,

Կուրծք կոծելով, աչք քամելով

Հատած միտին տեղն ալ սակոր

Բզկտելով իմ կողերէս,

Ես կը դնեմ ծովն իմ մեղքին

Արեգակին՝ իր զթութեան:

Քանի հաղար անգամ շողի

Դարձաւ, թաւ ջուրն իմ կուժէն:

Զը ցամքեցաւ. ցամքիլ կընա՞յ

Ծովն իմ մեղքին

Ես մեղանշէ՛ր՝ անլուր մեղօք.

Լացէք վրաս, քոյր, եղբայրներ...

Ու երբ երթաք ծունըր դնել

Գերեզմանին, հոն մատուան մէջ,

Ձեզմէ առաջ, կը պաղատիմ ձեզ, իմ քոյրեր,

Ու եղբայրներ,

Ձեզմէ առաջ մեղքն իմ գրէք

Իր զթութեան.

Հայրեր, քոյրեր, ու եղբայրներ,

Երանութեան իր հովիտէն

Ներէ ինծի ու պարզեւէ

Զոյգ զժողովէն

Մէկը գոնէ, զի չունիմ յոյս

Ըլլալ արժան ես երկընթին:

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Երկինք՝ բարիքն է Աստուծոյ

Ալամ տիկին:

Ծովն ի՞նչ կ'արժէ գրուած մօտիկ

Գլխին վերեւ մեր կապոյտին :
Որդիս մահուան անկողինին
Տեսաւ զինքը իջած ալցի ,
Ու խօսեցաւ հետն անուշիկ...
Առանց յօնքի եւ կնճիռի :

ԱԼԱՄ

Մենեւիմ աչքին ես Սմբատին
Որ նայեցաւ
Աչուրներուն անոր կապոյտ
Ու հանդէպա՛ւ...

ՎԱԶԷ ՇՈՒՇԱՆ

Որդիս , Աստուած լուսաւորէ
Հողին մատաղ ,
Որդիս մահուան անկողինէն
Դրաւ մեզ պարտք ,
Քեզ փոխադրել մեծ աւետիս ,
Փրթած բերնէն Ստեփանէ
Հովուապետին .
«Մօտ է , Սմբատ , ժամն ալ անոր
Ազատութիւն» .

Այսպէս կ'ըսէր տղուս բերնով
Սուրբն Աստուծոյ ,
Վերցնելով ընտանիքէն Սիւնեաց
տոհմին

Խարանն անսուրբ ու ազգապիղծ... :

Ըյայ օրհնեալ կամքն Ահեղին...

Մեռաւ , չի կայ եօթը չարաթ ,

Գառնուկի պէս ,

Խաղ ու խնդում իր երեսին ,

Հողէտուն հետ ծունկ ծունկի

Մաքրած հաշիւն այս աշխարհին ,

Քեզ զրկելով պատգամն անուշ

Ստեփանին ,

Ու զրկելով զղջումն իր խոր

Տառապանքին իրմով հասած

Քու հետքերուդ...

Բառն իր վերջին ,— կ'ուզէր բերնէդ

Համբոյր ներման

Ճակատներուն

Իր Փանիկին ու Շուշիկին :

Ու մարեցաւ քաղցր , յուշիկ

Աւաղ կանթեղն ինչպէս ժամուն

Աստուածածնայ սուրբ խորանին :

Աշխարհ է այս : Մենք անցաւոր :

Քեզ հասցուցինք անբաւ չարիք ,
Եղիր դուն մեծ ,
Ներէ մեզի , ներէ իրեն ,
Դիր քու շրթներ
Ճակատներուն սա որբերուն...

(Երկու պզտիկները ծնրադրած են անոր առջեւ)
(Մատուէն՝ յստակ)

Մի ոք յերախայից ,

Մի ոք ի թերահաւատից ,

Եւ մի ոք յապաշխարողաց

Եւ յանմաքրից

Մերձեցի յաստուածային խորհուրդս :

(Բարձր , քաղցր ու խորունկ այս մեղասացութիւնը տը-
պաւորիչ է պատգամի մը պէս : Որուն յաջորդ խմբերգն
ալ կ'արթնցնէ նոյն խոովքը :)

Մարմին տէրունական եւ արին
Վրկչական

Կայ առաջի ,

Երկնային զօրութիւնքն յաներեւոյթս

Երգեն եւ ասեն անհանգիստ բարբառով

Սո՛ւրբ , սո՛ւրբ , սո՛ւրբ

Տէր զօրութեանց :

(Մատուէն ձայնը չի լսուիր ալ : Վանականները կը
ծնրադրեն անգգալարար : Պզտիկները նոյնպէս , հաստ-
դութեանը Ալամին : Միւսները գլխիկոր կը տարուին
ազօրքի : Այն ատեն ֆօդով կիներ կը գտնէ ծունկերուն
տեղ երկու պզտիկներուն միջեւ , ու դաշն ձայնով)

ՄԱՆՆԱ

Յօդեա՛ յիս մշտկաւ եւ սուրբ եղէց ,
Լուա՛ , եւ քան զձիւն սպիտակ եղէց :

(Սաղմոսին ծանօթ ողբական եղանակը կը ձգէ խոր
տխրութիւն)

ԱԼԱՄ

Տէր զօրութեանց ,

Պատուհասի եւ քաւութեան ,

Տասը տարի ,

Ահա լեզուն իմ արճիճեայ ,

Կռանն ինչպէս վրան սալին ,

Կ'աղայ աշխարհն իմ մեղքերուն

«Գմբէթ նետած մինչեւ երկինք» ,

Ձիւնին , բուքին ու կարկուտին՝

Ձէ դադարած

Աղօնն այդ պիղծ

Իր հոսումէն :

Քարը ջաղցին, Տէ՛ր, կը մաշէր
Այսքան տարին,
Կակուղ, խարտեաշ իսկ ցորենէն:
Չէ կըրցած, տես, այսքան տարին,
Լեզուն իմ խեղճ, խարտոցելէն,
Փշուր մը բան իսկ փրցնել
Լեռնէն մեղքիս:

ՄԱՆՆԱ

Մի, մի կոտորեր սիւնը յոյսին
Առանց որու
Մահուան կամար
Չունի հողին խղզուելով անարդ կաւէն:

ԱԼԱՄ

Չեմ կոտորած ես սիւնը յոյսին
Որու ոտքին
Չարկեր ահա վրանը դարձ
Իմ ոճիրին:

ՄԱՆՆԱ

Ու մի դադրիր զիմել իրեն
Չերդ կիսն այրի մէջն առակին
Պիղծ, անիրաւ դատաւորին:
Չի անորն են արքայութիւն
Ու զօրութիւն:

ԱԼԱՄ

Քուկդ են ներումն ու պատուհաս,
Դուն հաստիւնը
Արքայութեան եւ գեհեանին:
Մի տեսներ շատ որ ուրացող,
Ամբարհաւած, մեղքի տղրուկ
Իմ շրթունքներ
Համարձակին ողել անունդ
Ու քաւութիւնն իմ աղերսել:
Անքաւելի ոճիրն իմ, Տէ՛ր,
Չի կրնար մեծ
Ըլլալ գութէն քու անսահման:
Ինչ քիչ, ի՞նչ ճիղծ
Բառն է մարդոց
Անհունին դէմ շնորհներուդ:
Հատն աւաղին ու ծովն անհուն
Չիրար կշռել կըցա՞ն երբեք,

Ու չափելու բրաւ սիրտ ո՞վ՝
Ճամբաները խորախորհուրդ
Որ կը տանին մեզ քու սիրտիդ,
Բայց դարձ ի դարձ, բայց դայթ ի դայթ՝
Ամայքներէն ու լեռներէն,
Անդունդներէն մեր մեղքերուն,
Ո՞վ:
Տէ՛ր քաւութեան,
Չարկեր եմ ես աշխարհը քու
Արեան չափով:
Դուն քիչերու ձեռքին դրիր
Մահը այսքան բարկ կրակով,
Ու շատ քիչ է թիւը մարդոց
Որոնց հողին
Ամէն բոլէ մահուան թաթէն
Ետ կը նետուի իր ոճիրին
Անկողինին, չկրնալով նոյնիսկ մեռնիլ:
Տուրքն ահաւոր՝ սա աշխարհին
Ես վճարել դեռ չեմ կըցեր
Մարմինէս վերջ, քեզմէ աւանդ
Թանկագին ակն, իմ խեղճ հողին
Աճրղելով:
Ու կործանած,
Ինկեր փոսին սա անդարման:
Անքաւելի ոճիրն իմ, Տէ՛ր,
Չի կրնար մեծ
Ըլլալ գութէն քու անսահման:
Բառ մը, հեծք մը, հեւք մը զոնէ
Ոսկորներուս իմ փապերո՞ւն:
Հոն ժուռ եկող կրակին տեղ
Չանակ մը փոքր խաղաղութեան
Ու հանգիստի:
Դահէդ հեւք մը, տէր զթութեանց:
Բաշխէիր ինձ
Դժոխքներէդ մէկը զոնէ,
Դժոխքն անգութ իմ մարմինին:

ՄԱՆՆԱ

Մեծերէն մեծ ուղել զիտցիր.
Ի՞նչն՝ անհրնար
Աստուածութեան իր աղբիւրին:
Խնդրէ բաշխումն ալ երկուքին
Հողւոյդ, մարմնոյդ դժոխքներուն:
Իմ աղօթքին, ամէն ցորեկ
Ամէն գիշեր,
Հաշույդ խնդրեր եմ ստիկա.

Ու դուն զխոսե՞ս
Թէ կը գրուի Ձարիքին հետ
Ամէն բարիք
Վրան անհուն իր մատեանին :
Ձի կորսուի՞ր հեւք մը աղօթք ,
Հեծք մ'իսկ չողի
Մեղքի ծովուն երեսներուն ,
Ու կը փայլի զերդ չող ահան
Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան :
Ուղէ , Ալամ ,
Բաշխումը զոյգ զժողովներուդ :
Օրն է արդար ,
Օրն է հօր ,
Ապաշխարող մէկ մեղաւոր
Բիւր արդարի չափ սիրելի
է իր սրտին :
Ուղէ բաշխումն ալ երկուքին :

ԱԼԱՄ

Լըսէ իրենց , օտարներուն
Ու փոքրերուն ,
Եթէ լեզուն
Իմ չի գար հաճ

Քու անարատ ահանջներուն :

(Մատուտն որտու՞մ : Որուն կը հետեւի լուրքին :
Յետոյ ձայն մը)

ՁԱՅՆԸ

Թողեալ լիցին քեզ , կի՛ն ,
Մեղք քոյ :

(Ժողովուրդը կը նետուի դուրս մատուտէն , ձեռքի մեծ
շարժումներով)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

Աչքն ըլլայ լոյս , աչքն ըլլազ լո՛յս ,
Խեղճ կնիկին :
Ներուած իրեն ոճիրն իր սեւ
Ձայնովն ահեղ

Ստեփանէ հովուապետին :

(Ելլելով տոգ մէջէն , անցնելով Ալամին կուշտին)

ՄԱՆՆԱ

Բաշխեց ահա անբաշխելին
Եղբայրն իմ քեզ ,
Բաց է ուրեմն երկնի ճամբան
Ուղէ ամուր ,

Բաշխումն ալ միւս ,
Պատուրի գիրն , անիծակուս
Մուրհակ պարտեաց ,
Ձոր կը գրէ սլաքը սեւ
Մեր կիրքերուն
Վրան մաքուր մազաղաթին
Մեր հողիին :
Ուղէ , Ալամ , ուղէ ուժգին ,
Ուղէ բռնի ,
Արքայութիւնն անճառելի ,
Շնորհն անհուն ,
Իր յոյսին զինք ծըծելու ,
Ձինք սիրելու .
Իր փառքին մէջ զինքն հաղնելու .
Մասնիկ բիւրե՛ղ՝ համայնին մէջն
Իր ամբաւին ,
Ձի՛նքն ըլլալու .
Համբուրելու չրթներն իր սուրբ
Յաւիտեանէ մինչ յաւիտեան :

(Կը համբուրէ փակատէն ապաշխարողը , ու առանց ըս-
պասելու , չորս դիմ նայելու , մէկու մը հետ խօսելու)

Մնաս բարով :

(Կը շտկի մատուտին փամբով դէպի կամուրջ :)

ԱԼԱՄ

«Համբուրեցես զիս համբուրիւ
բերանոյ քո»...

Ձայնն էր որո՞ւ , որ բացուեցաւ
Մէջն իմ հողուն

Շրթներուն տակն այդ տիկինին...

(Կը բանայ աչքերը)

Ո՛ւր է ան որ զիս համբուրեց...

Ձայնն էր որո՞ւ... :

ԿՆՈՒԱՆ

Գնաց չիրմին իր սուրբ եղբոր
Ստեփանին ,
Ներումէն հոգ քեզ հայցելու
Արքայութիւն :

ԱԼԱՄ

Մաննա՛ , Մաննա՛ն
Կապոյտ Մաննան իր դարունին :
Հետն իր եղբոր
Ինձ ուղեւոր սեղանին սուրբ ,
Ու սիրելու :

Հոն գտնելու ալ անկորուստ
 Իր մաքրութեամբ, զեղեցիութեամբ
 Ու հոծութեամբ,
 Եղաւ ինչ որ
 Հոս զլացուած,
 Անբաւարար
 Մեր սրտերուն:
 Զի սիրելն է ըլլալ նման
 Ամբաւ սրտին Իր անապակ,
 Ուրկէ կայլակ
 Մեծ ու պղտիկ են աշխարհներ:
 Զի սիրելն է ըլլալ նման
 Ճառագայթին
 Որ իր ճամբուն ամբաւութեամբն
 Իսկ կապուտակ,
 Կը բեկբեկի, կը խոտորի
 Աղտին մաղով,
 Բայց կ'ելլէ դուրս
 Լուսաշուրջով իր երկինքէն,
 Աւելի սուրբ, աւելի լոյս
 Վերադառնալ աւազանին
 Իր բխումին:
 ...Ով առջի սէր, առջի բարի...

(Աչքերը կը գոցէ կրկին: Մէկ ձեռքը մանչուկին, միւսը աղջկան գլուխներուն դրած, գրեթէ լալով կը շարունակէ)

Ի՞նչ քաղցրութիւն, մատաղութիւն
 է որ կ'անցնին
 Երակներէս.
 Անուանդ առջեւ
 Դընայ ժամուն դուն անուշիկ,
 Դուն զեղանի
 Իմ պատանի,
 Աշտարակէն կամ տասլանէն
 Երբ կը ձայնես...
 Զի նոյնն ես դուն
 Քսանին մէջ թէ քառսունին:
 Զի նոյնն ես դուն,
 Կը խոտորիս երբ իմ ծիրէս,
 Ակօսն երթալ քեզի յատուկ,
 Զիս լեւելով պահ մը մեղքին.
 Կամ՝ կը դառնաս տարիներ վերջ
 Զիս սաստեղու,
 Իմ կորանքիս մէջ կարդալով
 Կորանքն ալ սեւ

Իմ, քու, մարդոց, բոլոր մարդոց
 Հոգիներուն:
 Նոյնն ես միշտ, դո՛ւն,
 Ժամուն բեմէն Աստուածածնին
 Կը ջախջախես երբ զիս փշուր,
 Երկու դժոխք բեռցած ուսիս:
 Ա՛խ, նոյնն ես դուն
 Թաւ ոստերուն մէջ սօսիլին
 Դանակին զէմն իսկ՝ պարմանի
 Փակ շրթներէդ
 Եղանակող քու սէրն անհուն
 Որ կը բխէր քուն քու դէմքէն
 Ինչպէս արթուն ալ բերանէն
 Դընայ ժամուն աշտարակին:
 Նոյնն ես միշտ դուն
 Երբ կը պատնես զիս արիւնիդ
 Պատմութեանին:
 Ու կը կենաս, կրակ անչէջ,
 Մէջն իմ հոգուն,
 Մատուռիդ լուռ դամբարանին
 Ըսպասելով տասնով տարի
 Իմ մաքրումին,
 Որպէս զի զիս բնես արժան
 Ամբաւութեանն Անոր սիրոյն
 Որմէ մասնիկ սէրն է փրթած
 Մեր բոլորին:

(Բառերը քեքեցած են: Ձայնը աւելի անուշ)

Առ թեւերէս բեռը տժգոյն
 Մա մարմինին.
 Զդէ առջիդ զի՛ս, զէպի վեր
 Դէպ տաղաւարն
 Ասպասաին յուսակարան.
 Առ, սիրակա՛ն, առ թեւերուդ
 Ինչ կը մնայ
 Մա մարմինէն:
 Յոգներ, յոգներ եմ ես սէրէն
 Աշխարհներուն:
 Տար, հանդէսեցուր ոսկի բարձին
 Ծոցիդ մաքուր,
 Իջնէ տիրոջ շաղը վրան
 Մեր հանդոյցին:
 Ով առջի սէր, առջի բարի...
 (Թեքեւ մը կը կֆի քովմտի:)

ԿԵՌԱՆ

(Կը ջանայ գլուխը վերցնել, չկրնալով)
Մայրիկ, նայէ, ի՞նչ է կ'ըլլայ...

ՓԱՆԻԿ

Առին, առին, մայրիկ Ալամն
Ու կը տանին...

ՇՈՒՇԻԿ

Երկու հրեշտակ
Թեւով ճերմակ
Ինչ գեղեցիկ...

ԲՈՂՈՐԸ

(Խոնարհուն բայց յստակ)
Օրհնեալ է Աստուած,
Գովեալ է Աստուած,
Փառաւորեալ է Աստուած...

Ալեկուիա...

Ալեկուիա...

Ալեկուիա...

(Մատուռէն)

Որ օրհնես զայնոսիկ,

Ոյք օրհնեն զքեզ Տէր...

ԲՈՂՈՐԸ

Ալեկուիա, ալեկուիա...

ՎԵՐՁ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0379023

C1849